

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiæ Augustæ Scriptores VI

Ælius Spartianus. Vulc. Gallicanus. Julius Capitolinus. Trebell. Pollio. Ælius
Lampridius. Flavius Vopiscus

Spartianus, Aelius

Lugduni Batavorum, 1671

Trebellii Pollionis Triginta Tyranni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51232)

TREBELLII POLLIONIS
TRIGINTA TYRANNI.

Scriptis jam pluribus libris, ⁴ non historico nec di-
serto, sed pedestri eloquio, ⁵ ad eam temporum ve-
niemus

CASAUBONUS.

TREBELLII POLLIONIS XXX. TYRANNI.] Et hunc librum quædam exemplaria Julio Capitolino tribuunt, ut Puteani alterum, & Roberti Bononiensis. regius codex cum editis Trebellii Pollionis nomen prænotat, atque hoc censemus verum. cuiuslibet autem librum istum adscriptis, eidem necessario & superiore oportet adscribas; & sequentem quoque de Claudio: nam illarum vitarum auctor librum sibi de XXX. tyrannis vindicat. Titulus hic non est communis omnibus historicis qui eadem ista tempora descripserunt, sed proprius Trebellii Pollionis: qui vel ἀπαριθμοῦ & rotundandi numeri studio, vel quod respiceret ad triginta Atheniensium tyrannos, huic suo libro quem de tyrannis scribebat, quos Valeriano & Gallieno imperantibus passa est Respubl. eum titulum præfixit. Atqui Pollione ipso teste, qui per duorum illorum principum tempora rebellaverunt, non XXX. verum XXVII. solum fuerunt. sed adjecit istis auctor duas feminas, quæ Gallieno principe celsum imperium tenuerunt, Zenobiam ac Victoriam. & ne quid omnino deesset ei numero quem titulus promittebat, plane, quod Aristoteles & Strabo dicere solent, δεκάων τῆν ὑποθέσιν, unum alieni temporis tyrannum adjicere est coactus: is est Valens superior, ut ipse appellat, qui sub Decii rebellavit. quanquam auctor commemorati alieno loco istius Valentis hanc esse causam serio dissimulat, & alias rationes in medium affert. omnino tamen quod diximus

verum est. Quare postea quam liber hic à Pollione est publicatus, viri docti qui in templo Pacis convenire, & de literis sermones habere soliti, ἀεγρία tituli hujus mirati, auctorem risu exceperunt, variisque jociis perstrinxerunt. Trebellius igitur, ut obtrectatoribus suis responderet editione altera, appendicem adjecit: cum quidem, amici consilio usus, auctarium etiam duorum tyrannorum, libro suo adsuit. priorem enim libri istius editionem sermo de Victoria finiebat: quæ deinceps sequuntur, postea accesserunt, ut ibi sumus dicturi. Porro de tyrannis qui temporibus Gallieni emerferunt, ita Eumenius panegyrico ad Constantium Cæsarem. *Principe Gallieno, sive incuria rerum, sive quadam inclinatione fatorum, omnibus fere membris erat truncata Respubl. Tunc se nimirum & Parthus extulerat & Palmyrenus æquaverat, totæ Ægyptus, Syriaque defecerant, amissa Rhetia, Noricum, Pannoniaque vastata. Italia ipsa gentium domina, plurimarum urbium suarum excidia mœrebat.* Claudius imperator in epistola ad Brocchum scribit, Gallieno principe, Remp. sexcentos tyrannos pertulisse.

SALMASIUS.

TREBELLII POLLIONIS.] Non dubitaremus hunc triginta Tyrannorum libellum Capitolino ascribere, nisi testimonio Vopisci sciremus, hujus geminum germanum esse auctorem Trebellium Pollionem. omnes enim libri veteres scripti editique magno consensu Capitolino adjudicant, & reliquos libros, qui præcesserunt: quos tamen tam certo esse scimus

mus

mus Trebellii, quam Capitolini non esse vel hunc vel præcedentes. nihil aliud autem videtur librariis imposuisse quam quod diximus. deperditis enim injuria temporum integris Philippis, à quibus historiam erat exorsus Trebellius, & toto principio vitæ Valeriani, cum titulum non viderent scribæ librarii, qui nomen auctoris præferret, ex proximo scilicet sunt mutuati, ex Capitolino scilicet, qui Balbini & Maximi proximo volumine historiam suam Augustam clauserat: cui & propterea sequentes istos libellos vitæ Gallienorum, triginta Tyrannorum, & Claudii, non dubitarunt transcribere ademptos auctori suo legitimo, Trebellio Pollioni.

2 *Triginta Tyrannos.*] Multis locis in vita Gallienorum, *viginti Tyrannos*, pro *triginta* scriptum præerebant membrana Palatina. sed *triginta* non dubitamus esse veram lectionem, hoc præsertim in loco, libelloque, ubi hic numerus integer triginta Tyrannorum habetur. in Gallieno vero de iis solis Tyrannis agebat, quos erat passus Gallienus in imperio suo, præter quos in hoc libello quidam perscribuntur, qui Gallieni temporibus non extirere. idcirco in Gallieni vita, non *triginta Tyrannos*, sed *triginta prope Tyrannos* posuit. Tyrannos autem vocarunt rebelles duces, qui sola eorum quibus præerant auctoritate & consensu imperium sumebant, quos posterior ætas, *intartas* vocavit. Anastasius de vitis Pontificum in Deusdedit: qui egressus de Roma venit Neapolim quæ tenebatur à Joanne Compsino *intarta*. in vita Bonifacii quinti, eodem tempore ante dies ordinationis ejus Eleutherius Patricius & Eunuchus, factus *intarta*, assumpsit regnum. item in vita Adeodati: & multi ex judicibus ejus truncati perducti sunt Constantinopolim, simul & caput ejusdem *intarta*. inde verbum, *intartizare*. ibidem: hujus temporibus Mezenius qui erat in Sicilia cum exercitu Orientali *intartizavit* & arripuit regnum. ne quis vero putet barbaram

esse vocem, pura puta Græca est. nam *intarta* est *ἀνταρτία*. & *intartizare*, *ἀνταρτίζειν*. *Intarta* igitur pro *antarta*, ut *insilia* pro ansilibus, quæ sunt *ἄντια*, & *relæ*, de quibus nos alibi multa adhuc indicta dicemus. *ἀνταρτία* autem Græci dixerunt rebellionem & tyrannum vel apostatam, *ἀνταρτία*, quod est contra surgere, cui contrarium est *συμπίροται*. Glossæ: *Delliones*, *ἀνταρτία*, *ἀκαθόσιωσι*, *τύραννοι*, & *τυραννίδες*. qui locus in Glossis hodie corruptissimus circumfertur. alia Glossæ: *ἀνταρτία*, *rebellio*, *perduellio*. *ἀνταρτία*, *rebellatio*. hinc *ἀνταρτία*, bellum ab *antarta* excitatum. optima Glossæ: *antarium*, *ἀνταρτία*. fallitur enim vir longe doctissimus, qui *antarium* & *ἀνταρτία*, ibi pro antepagamento accipit. *antarium* bellum exponit Festi mutilator, quod ante urbem geritur. ex illo exponendum est, *antarium* in Glossis. *tyrannus* ergo, *duellio*, *perduellio*, *perduellio*, *rebellio*, & *rebellio* & *antarta*, sunt synonyma voces.

CASAUBONUS.

3 *Scriptis jam pluribus libris n.*] Orsus historiam erat à Philippo, ut ante diximus. quare non potuit multos admodum libros scripsisse ad hæc usque tempora. sed videtur alia opera scripsisse.

4 *Non historico nec disertio, sed pedestri alogio.*] Negat Pollio historiam se scribere, sed sermones pedestres. Sic & Flavius Vopiscus, cujus sunt verba in Probo: *Longius amore imperatoris optime progredior, quam pedestris sermo desiderat.* sic apud Vegetium præfatione libri tertii Artis veterinariae. Est enim sermonis humilior quam historiae stylus. Plinius libro quinto, epistola ad Maximum: *jam tres libros absoluerat subtiles & diligentes & Latinos, atque inter sermonem historiamque medios.* sic Græci τὸ λογιεῖσθαι, quæ accuratior oratio est, separant ab sermone Commentariorum. quem ita describit Philostratus libro 1. ubi ait Damianus

niemus seriem in qua per annos quibus Gallienus & Valerianus Rempubl. tenuerunt, triginta tyranni occupato Valeriano magnis belli Perfici necessitatibus, extiterunt, quum Gallienum non solum viri, sed etiam mulieres contemptui haberent, ut suis locis probabitur. Sed quoniam tanta obscuritas eorum hominum fuit qui ex diversis orbis partibus ad imperium convolabant, ut non multa de his vel dici possint à doctioribus, vel requiri: deinde ab omnibus historicis qui Græce ac Latine scripserunt, ita nonnulli prætereantur, ut eorum nec nomina frequententur: postremo quum

πὶ τοῖς λογαίοις ὅσα ἔχειν, ἀγαπῶντα ἢ ἀναγρῶν καὶ συνκρίαν, καὶ ὅτι ἢ κερσὶν ἢ εἰδὼν ἀνατυπώσαι, καὶ ὑπομνηματῶν τοιαύτων συνθεῖναι, σφόδρα ἰκανὸς εἶναι. Constantinus imperator in Varia historia sive Ἐθνογραφία ad Romanum filium: εἰ δὲ σαφεῖ καὶ κατηχεῖται λόγῳ καὶ οἷον εἰκὴ ῥεοντα περὶ καὶ ἀπλοῖα πρὸς τὴν ἀσχετηρίαν ἐρησιάζω δηλωσιν, μηδὲν ἰσομύθησιν ἢ. sic pedestris sermo sive in versu, sive in prosa oratione, sublimi opponitur, ut apud Horatium non semel. non semper enim περὶ λέξεσιs opponitur versui.

SALMASIUS.

4 Non historico nec disertis sed pedestri eloquio. Non eloquio sed aliquo retinent omnes meliores & antiquiores libri. & sane adloquium pedestre, sermonem vocat pedestrem, humilem & vulgarem, cui opponitur ἢ λογαίς λέξεσιs καὶ κατηχητικῶν at eloquium aliud est. non enim simplicitet sermonem significat, sed τὸ καλὸν λόγον. Glossæ: eloquium, ὀυλωτήα. sermo igitur disertus est, eloquium. adloquium vero est, οαιλία, vel sermo simplex. opponitur heic historicus & disertus sermo, pedestri & humili, quem Græci χαμηλοπέτη vocant, & χυδαίον.

Photius Bibliotheca de Joanne Laurentio: καὶ λέξιs ῥε εἰσὶν ἢ κίχρηται λογαίοι τε καὶ εἰς τὸ ἠθικισμῶν ἀνημῶν. ἐστὶ δὲ ὅσα χαμηλοπέτη τε καὶ παρρωμαμῶν. ταπεινὸν alibi vocat, de Olympiodoro historico: τὸ γὰρ λαοταπεινῶ καὶ ἐξηυτελισμῶν καὶ ταπεινῶ ἐπιπέτων εἰς ἰδιωτισμὸν ὄλθω ὑπενδύεσθαι. huic χαμηλοπέτη καὶ ταπεινῶ opponit τὸ ὑψηλὸν καὶ ὑψηλοτέρων καὶ εἰς ὄλθον ἀνημῶν λόγον, multis in locis.

Ad eam temporum veniemus seriem.] Scribe: in eam temporum venimus seriem. sic etiam habet editio vetus. quare mutarint, nescio. nullo enim modo ferri potest illud, veniemus.

GRUTERUS.

5 Ad eam temporum venimus seriem.] Est à Pal. nam editi littera plus, veniemus.

SALMASIUS.

1 Ita nonnulli prætereantur, ut eorum nec nomina frequententur.] Ut eorum nomina frequententur, sublata negatione, habent Pal. & editio Accursii Pisani. deesse tamen non potest sine sententia jactura. scrib. ita nonnulli prætereantur, ut nec eorum nomina frequententur. vel: ut eorum nomina nec frequententur, vel, minus frequententur.

I Maxime

quum tam varie à plerisque super his nonnulla sint prodita: in unum eos libellum contuli, & quidem brevem, ¹ maxime quum vel in Valeriani, vel in Gallieni vita pleraque de his dicta, ² nec repetenda tamen satis constet.

DE CYRIADE, I.

² **H**ic patrem Cyriadem fugiens, dives & nobilis, quum luxuria sua & moribus perditis sanctum senem gravaret, direpta magna parte auri, argenti etiam infinito pondere, Persas petiit: atque inde Saporis regi conjunctus atque sociatus, quum hortator belli Romanis inferendi fuisset, ³ Odenatum primum, deinde

¹ Maxime quum vel in Valeriani vel in Gallieni vita pleraque de his dicta. In Valeriani vita pleraque de his tyrannis dicta? non sane in ea quæ ad nos pervenit. nec enim unum de his verbum in illa reperies. sed jam ante docuimus vix partem dimidiam ejus vitæ salvam ad nos pervenisse: immo ne quartam quidem. cum enim sex annos imperavit Valerianus, & sexto imperii anno captus sit: quomodo ad imperium venerit, quid ante, quid post gesserit, totis illis sex annis ante captivitatem, ex illa ejus vita non docemur. inde apparet ejus libelli finem nos tantum habere, reliqua deperuisse cum vitis Philipporum, & eorum qui Philippos sequebantur, imperatorum.

³ DE CYRIADE. Mutandi sunt toto hoc libello tituli. cum enim unus sit libellus, non plures, quo triginta Tyrannos est complexus Pollio, nuda tyrannorum nomina debent adponi hoc modo: CYRIADES. hic patrem fugiens. POSTUMVS. hic vir in bello fortissimus. LOLLIANVS. hujus rebellionis in Gallia Postumus. & ita deinceps. ita fecit Capitolinus in iis imperatoribus quos binos & ternos uno volumine conclusit. GOR-

DIANVS JUNIOR. hic Gordiani senis Preconsulis. GORDIANVS TERTIVS. post mori em duorum Gordianorum. sic in Maximinis. MAXIMINVS IUNIOR. de hujus genere superius dictum est. non enim tituli vice hæc nomina adponuntur, sed continuandi gratia, ut nomine posito, uno eodemque tenore, vitam ejus cujus nomen esset præfixum, conneckerent.

CASAUBONUS.

² Nec repetenda tamen satis constet. Dele tamen: nisi velis superflue additum ut scæpe.

³ DE CYRIADE, I. Nusquam invenio vel nomen istius. quidam codices Chiriadem vocant: ut Robertus de Porta. emerit circa annum V. C. CIOXI. Coss. Fusco & Basso. quod ex eo colligitur, quia ait Pollio occisum, quo tempore ad bellum Persicum Valerianus veniret.

GRUTERUS.

⁴ Hic patrem Cyriadem fugiens. Ita etiam nomen istud perscribitur in membranæ Pal.

⁵ Odenatum primum. Palat. Odenastem.

SALMASIUS.

⁵ Odenatum primum, deinde Saporis ad

de Saporem ad Romanum solum traxit: ¹ Antiochia etiam capta & Cæsarea, Cæsarianum nomen accepit. Atque inde vocatus Augustus, ² quum omnem Orientem vel virium vel audaciæ terrore quateret, patrem vero interemisset (quod alii historici negant factum) ipse per insidias suorum, quum Valerianus jam ad bellum

lum

ad Romanum solum traxit.] Quis hic Odenatus? non enim is potest esse Palmyrenus cujus in his libris mentio frequens, quique in Oriente imperium sumpsit. non enim ille contra Romanos, sed pro Romanis faciebat. bene Palatinus Odenatum hoc loco nullum agnoscit, sed Odomastem pro eo legit. hic vero Odomastes, quis fuerit, tantumdem scio. nisi valde verisimile est, fuisse ducem aliquem aut satrapem Saporis regis, qui in solum Romanum incursionem, & impetum fecerit, horratu hujus Cyriadis. quod omnino verum esse puto.

¹ Antiochia etiam capta & Cæsarea, Cæsarianum nomen accepit.] Multa hoc nomine urbes censebantur. quam tamen Cæsaream intelligat, haud facile dictu est. nec enim potest intelligi Cæsarea illa Cappadociæ nobilissima. putavi aliquando delendum hujus urbis ab hoc loco nomen tanquam perperam effectum ex vocis sequentis repetitione. fuit & quum legerem: Antiochia etiam capta & Carris Cæsarianum nomen accepit. cujus emendationis me nondum penitet. Carræ tunc erant Romanorum, ut & Antiochia. supra in vita Alexandri: Antiochiam recepit, & Carras & Nisibim, que omnia sub Persarum imperio erant. Antiochiam igitur, & Carras hic Cyriades Saporis conjunctus & sociatus cum cepisset, Cæsarianum nomen accepit, hoc est, Cæsar dictus est. Antiochia urbs Mesopotamiæ, ut & Carræ eas urbes postea recepit Odenatus. Trebellius in Gallieno: Nisibim & Carras occupat iradentibus sese Nisibenis atque Carrenis, & increpantibus Gal-

Tom. II.

lienum. Igebam etiam quondam: ² Sapore Cæsarianum nomen accepit. nam ad Saporem confugerat hic Cyriades, & auctor illi fuit belli Romanis inferendi, & eum ad Romanum solum traxit, & cum eo bellum adversus Romanos gessit. videtur igitur etiam Cæsarianum nomen accepisse, & postea Augustum fuisse appellatum. sed omnino verius est, aut esse delendum illud Cæsarea, aut mutandum in Carris. magis censeo ut deleatur. putavit aliquis imperitus, Cæsarianum nomen accepisse Cyriadem ab aliqua urbe Cæsarea expugnata, itaque ad oram adscripsit è regione horum verborum: Cæsarianum nomen accepit, à Cæsarea. quod postea in contextum receptum est. nam ita plane scriptum exhibet Palatin. Antiochia etiam capta à Cæsarea Cæsarianum nomen accepit. de Cæsarea vero nullum in tota ista historia verbum, non heic, non apud Zonaram & Zosimum, nusquam denique ejus mentio in Gallieni rebus & horum Tyrannorum gestis.

² Quum omnem Orientem vel virium audacia vel terrore quateret.] Inepta hæc lectio & nugatorius ejus sensus. quid est virium audacia? quid est, vel audacia vel terrore quateret? terror ille quo totum orientem quateret, nonne effectus erat ejus audaciæ? Palatinus habet: vel virium vel audacia terrore. omnino scribendum: quum omnem Orientem vel virium, vel audaciæ terrore quateret. id est, quum Orientem viribus, & audacia perterrefaceret. vel hoc loco pro & virium vel audaciæ terrore, pro, & virium & audaciæ terrore.

R

1 Quod

lum Persicum veniret, occisus est. Neque plus de hoc historiae quicquam mandatum est ¹ quod dignum memoria esse videatur ² quem clarum, perfugium & parricidium, ³ & aspera tyrannis & summa luxuries literis dederunt.

4 DE POSTHUMIO, II.

3 **H**ic vir in bello fortissimus, in pace constantissimus, in omni vita gravis, usque adeo ut Saloninum filium suum eidem Gallienus ⁶ in Gallia positum crederet, quasi custodi vitae, & morum & actuum imperialis institutori. Sed, quantum plerique asserunt, (⁷ quod ejus non convenit moribus) postea fidem fre-

¹ Quod dignum memoria esse videatur.] Quod dignum memoratu esse videatur.

³ Et aspera tyrannis & summa luxuries literis dederunt.] Colligo legendum ex Palat. è summa luxurie. vel, ex summa luxurie. nam is habet, luxurie: quem clarum, perfugium & parricidium, & aspera tyrannis ex summa luxurie, literis dederunt. nam summa hujus luxuria fecit, ut patrem fugeret, cui perditii filii mores displicebant, vel ut quidam volunt, etiam occideret: ut ad Saporem confugeret: ut imperium raptum iret denique.

⁵ POSTUMVS. Hic vir in bello fortissimus.] Ita omnes libri, & omnibus locis quibus habetur ejus mentio. Postumus semper scriptum reperi non Postumius: ita Zonaras, ita Zosimus, ita etiam nummi: IMP. C. POSTUMVS. P. F. AVG.

CASaubonus.

² Quem clarum perfugium & parr.] Dum patris censuram fugit, ad Saporem Persam transfugerat, ut intio dictum non recte viri docti, perjurium, corrigunt.

⁴ DE POSTHUMIO, II.] Non servat ordinem temporum: nam Cyria-

git, di subungi debuerat Ingenus, qui octavus recensetur: & item alii post istum. Atque hoc semel dictum esto. vocatur in nummis, C. CASIUS. POSTUMVS. LABIENVS. Zosimo & Zonara Ποστύμο. Victori & Eutropio, Postumus.

⁶ In Gallia positum crederet quasi custodi vitae.] Zosimus creditum ait non hunc, sed Silvano. τὸ ὄρελαβόντι πῶς ἔσσετο ἡ φυλακὴν ἐν τῷ πατρὶος Σιλβανός. sed scribendum ibi Ἀλβανός, è Zonara, qui sæpius nominat. sed de Postumio & ei commisso principe, habes certum testimonium in ipsius Valeriani patris epistola ad Antoninum Gallum consulem. vide infra in Aureliano.

⁷ Quod ejus non convenit moribus.] Non magnum argumentum innocentiae: nam multos moribus alioquin bonis ad scelera compulit dira ambitio Zosimus scelus ab eo admissum scribit, neque id obiter.

GRUTERUS.

⁴ DE POSTHUMIO.] Sic fere semper supra scripsit Valerianus heic vero perpetuo exaravit Postumum, non Postumium.

git, & occiso Salonino sumpfit imperium. Ut autem verius plerique tradiderunt, quum Galli vehementissime Gallienum odissent, puerum autem apud se imperare ferre non possent, eum qui commissum regebat imperium, imperatorem appellarunt, missisque militibus adolescentem interfecerunt. Quo interfecto ab omni exercitu & ab omnibus Gallis, Posthumius grantanter acceptus talem se præbuit ¹ per annos septem, ² ut Gallias instauraverit, quum Gallienus luxuriæ & popinis vacaret, & amore Barbaræ mulieris consenesceret. ³ Gestum est tamen à Gallieno contra hunc bellum tunc quum sagitta Gallienus est vulneratus. Si quidem nimius amor erga Posthumium omnium erat ⁴ in Gallica gente populorum, quod submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem revocasset imperium. Sed quum se gravissime regeret, more illo quo Galli novarum rerum semper sunt cupidi, Lolliano agente, interemptus est. Siquis sane Posthumii meritum requirit, iudicium de eo Valeriani ex hac epistola quam ille ad Gallos misit, intelliget; *Transrhenani limitis ducem, & Gallia præsidem Posthumium fecimus, virum dignissimum severitate Gallorum. præsentem quo non miles in castris, non jura in foro,*

CASAUBONUS.

¹ Per annos septem.] Idem numerus libro superiore, & infra capite de Lolliano. Eutropius tamen ait decem.

³ Gestum est tamen à G.] Scribe autem, ut in antiquis.

SALMASIUS.

² Ut Gallias instauraverit.] Hinc in ejus nummo, quem descripserunt euditi viri, RES PIVTORI GALLIÆ.

⁴ In Gallica gente populorum.] Legem saltem: in Gallicorum gente populorum. vulgata enim lectio non recte se habet. Palatinus, Gallicanorum scribit. totum locum sic scripserim: siquidem

nimius amor erga Posthumum, omnium erat in Gallicanorum mente populorum. cui gente placebit retinere, id illi per me facere liceto.

⁵ Transrhenani limitis ducem.] Palmitis. perperam. meminit etiam infra limitis transrhenani, in Taciti vita Vopiscus: nam limitem trans Rhenum Germani rupisse dicuntur. sic in Pescennio Nigro perperam erat scriptum. Ægyptiaci militis, pro limitis.

GRUTERUS.

³ Gestum est autem, &c.] Sequutus sum exemplaria aliorum. nam noster adhærescit vulgaris, in quibus, Gestum est tamen.

R. 2

x Et

non in tribunalibus lites, non in Curia dignitas pereat: qui unicuique proprium & suum servet. Virum quem ego præ cæteris stupeo, & qui locum principis mereatur iure: de quo spero quod mihi gratias agetis. Quod si me fefellerit opinio quam de illo habeo, sciatis nusquam gentium reperiri qui possit penitus approbari. Hujus filio Posthumio nomine, tribunatum Vocontiorum dedi, adolescenti, qui se dignum patris moribus reddet.

DE POSTHUMIO JUNIORE, III.

4 **D**E hoc prope nihil est quod dicatur, nisi quod à patre appellatus est Cæsar, ac deinceps in ejus honore Augustus cum patre dicitur interemptus, quum Lollianus in locum Posthumii subrogatus, delatum sibi à Gallis sumpsisset imperium. Fuit autem (quod solum memoratu dignum est) ita in declamationibus disertus, ut ejus controversiæ Quintiliano dicantur insertæ, quem declamatorem Romani generis acutissimum, vel unius capituli lectio prima statim fronte demonstrat.

DE LOLLIANO, III.

5 **H**Ujus rebellione in Gallia Posthumius, vir omnium fortissimus, interemptus est, quum jam nutan-

SALMASIUS.

2 Et qui locum principis mereatur iure.] Forte: locum principem. ita enim apud Tacitum & alios frequentius ponitur. sic locus Augustus, ut imperium Augustum: Ammiano Marcellino, locus principalis sæpius dicitur. locus principis, pro dignitate principis.

CASAUBONUS.

3 Cum jam nutante Gallieni luxuria in v.] Nutans luxuria quid esset, ne ipsi quidem scivere qui sic scripserunt.

Legendum, cum jam nutans Gallieni luxuria, in v. st. R. reformasset imperium.

GRUTERUS.

2 Cum jam nutante Gallieni luxuria.] Sic quoque Pal. sed proculdubio reponendum, nutans.

SALMASIUS.

2 Quum jam nutante Gallieni luxuria in veterem statum Romanum reformasset imperium.] Constantes sese præbent in hujus loci retinendo vitio veteres libri.

nutante Gallieni luxuria in veterem statum ¹ Romanum reformasset imperium. ² Fuit quidem etiam fortissimus, sed rebellionis intuitu minorem apud Gallos auctoritatem ³ de suis viribus tenuit. Interemptus autem est ⁴ à Victorino ⁵ Victorinæ vel Victoriæ filio, quæ postea MATER CASTRORUM appellata est, & Augustæ nomine affecta, quum ipsa per se fugiens tanti ponderis molem, primum in Marium, deinde in Tetricum atque ejus filium contulisset imperia. Et Lollianus quidem nonnihilum Reip. profuit. Nam plerasque Galliarum civitates, ⁶ nonnulla etiam castra quæ Posthumius per septem annos in solo Barbarico ædificaverat, quæque interfecto Posthumio subita irruptione Germanorum & direpta fuerant & incensa, in statum veterem reformavit: deinde à suis militibus, quod in labore nimius esset, occisus est. ⁷ Ita Gallieno perdente Rempubl. in Gallia primum Posthumius, deinde Lollianus, ⁸ Victorinus deinceps, postremo Tetricus (nam

de
libri. nemo tamen non videt esse legendum: quem jam nutans è Gallieni luxuria in veterem statum Romanum reformasset imperium. sic initio vitæ Gallieni, nutantem temp. dixit: capto Valeriano, nutante republica, quum Odenatus jam Orientis cepisset imperium. sic in epistola Claudii Juliani, ita ego precor, ut in eo statu vobis temp. servent in quo cum vos adhuc nutantem collocavistis.

GRUTERUS.

¹ Romanum reformasset imperium.] Pal. formasset. forte firmasset; quod magis convenit illi nutanti.

² Fuit quidem etiam iste fortissimus.] Vox iste est à Pal. & aliis mss. vulgaris antea defuerat.

⁵ Victorina vel Victorie filio.] Pal. Vitruvia filio, vel Victoria.

⁸ Victorinus deinceps.] Ita etiam Pal. non Victorianus.

CASAUBONUS.

² Fuit quidem etiam fortasse.] Melius scripti, F. q. & iste fortiss.

³ De suis viribus.] Scripti, de eius vir. mira locutio.

⁷ In Gallieno prod.] Ita Gall.

SALMASIUS.

⁴ A Victorino Victorina vel Victorie filio.] Vitruvia vel Victorina. Palatinus, & ita ubique.

⁶ Nonnulla etiam castra quæ Postumus.] Paulo aliter hunc locum concipiunt scripti codices, & vetusta editiones. quas si sequimur, ita legendus fuerit, & distinguendus: Nam plerasque Gallia civitates, nonnulla etiam castra, Postumus per septem annos in solo barbarico ædificaverat: quæ interfecto Postumo subita irruptione Germanorum & direpta & incensa, veterem in statum reformavit. nunc magis placet ita legere: nam plerasque Gallia civitates, nonnulla etiam castra, quæ Postumus per septem annos in solo barbarico ædificaverat, & Postumo interfecto subita irruptione Germanorum direpta fuerant, & incensa, statim in veterem reformavit.

R 3 8 Victor

de Mario nihil dicimus) ¹ assertores Romani nominis extiterunt : quos omnes datos divinitus credo, ² ne quum illa pestis inaudita luxuria ³ impediretur, in aliis possidendi Romanum solum Germanis daretur facultas : ⁴ qui si eo genere tunc evasissent quo Gotthi & Persæ, consentientibus in Romano solo gentibus, venerabile hoc Romani nominis finitum esset imperium. ⁵ Lolliani autem vita in multis obscura est, ut ipsius Posthu-

CASAUBONUS.

8 *Victorianus.*] Scrib. *Victorinus.* o-mittit *Ælium*, de quo ex *Victore Onuphrius*. Sed quod non observat eruditissimus vir, *Ælianus Victor* eo loco est qui *Pollioni* & aliis *Lollianis*. nam etiam apud *Eutropium* non *Lollianus*, sed *L. Ælianus* legit *Pænius*.

SALMASIUS.

I *Affectatores Romani nominis.*] Semper mihi displicuit hæc lectio, suspectamque eam vitij habui. nec enim affectare Romanum nomen, pro imperium Romanum affectare, Latine satis dici puto. Latine dici etiam concedamus, non hoc vult auctor: qui tyrannos istos multum profuisse Reip. affirmat, quam per partes undique restituerent, & instaurarent, cum totam eam perderet luxuria verus, & legitimus princeps. optime igitur legunt membranz: ita *Gallieno perdente comp. in Gallia primum Postumus, deinde Lollianus, Victorinus deinceps, postremo Tetricus, assertores Romani nominis extiterunt.* idque satis præmissa confirmant. sed etiam magis quæ subdita sunt: quos omnes datos divinitus credo, &c.

2 *Ne quum illa pestis inaudita luxuria impediretur, in aliis possidendi Romanum solum Germanis daretur facultas.*] Facile erat videre, minus sanam esse hanc lectionem. nemo tamen hactenus id vidit. quid enim illa significant,

in aliis? *Palatinus* habet, *malis.* sic igitur emendabis: *ne quum illa pestis inaudita luxuria impediretur malis, possidendi Romanum solum Germanis daretur facultas. luxurie mala, ut constantia bona in Gordianis.* & alibi quoque sic loquuti sunt cum multis aliis isti auctores.

4 *Qui si eo genere tunc evasissent.*] *Palatinus* tunc evadissent. sic *dilegit* pro *dilexit*, supra dixit. sic *erepisse* pro *erepisse* *Spartianus*: & *obsepisse* pro *obsepisse* *Capitolinus*.

GRUTERUS.

I *Assertores Romani nominis.*] Melius istud quam publicatum hactenus, *affectatores.* erat autem istud nostrum diserte in *Palatino*.

CASAUBONUS.

3 *Impediretur in aliis, p.*] *Ludovici* & *hellnationi* vacabat, inquit libro superiore: idque repetitum sæpissime.

4 *Qui si eo genere tunc evasissent quo Gotthi & P.*] Si similiter è finibus suis erupissent, & Romanum imperium invadissent, ut factum fuit à *Gotthis* & *Persis*.

5 *Lolliani autem vita in multis obscura est v.*] Non damno illa in multis, quæ habent omnia exemplaria. videtur tamen non de universa horum vita loqui, sed de ea quam in imperio egerunt, nam hac parte solum obscuri sunt, qui erant privata virtute clari, ut subjicit. quare fieri potest, ut scripserit aliter.

Posthumii, ' sed privata ' virtute clari ' non nobilitatis pondere vixerunt.

SALMASIUS.

1 *Sed privata virtute clari, non nobilitatis pondere.*] Addunt vocem Palatinae membranæ, sed privata virtute enim clari. cuius loco reposuit, eius, Accursius Pisanus in editione sua. egregia conjectura inde facio: Lolliani autem vita in multis obscura est, ut ipsius Postumi, sed privata: virtute enim clari non nobilitatis pondere vixerunt. dicit Lolliani & Postumi vitam privatam obscuram fuisse, quod nobiles non fuerint: ideo ignorantur esse, quomodo privati vixerint. dupliciter enim vita imperatorum consideratur. privata & imperatoria. privata, ut plerumque. in obscuro jaceret, eorum præsertim, qui ex parvis incrementis, atque humili genere ad imperii fastigium pervenerunt. imperatoria vero latere non potest. qui autem ex nobili genere imperium adepti sunt, etiam privata vita sua multos habent testes magno enim splendore nobilitatis, in media luce rerum versati obscuri esse non possunt. sic Severus vita sua privata & imperatoria seorsum libros ediderat, ne privata vita sua, novis hominibus ut pote, in obscuro lateret. de privata igitur vita Postumi Lolliani que heic loquitur Trebellius, quam ideo obscuram esse dicit, quod virtute clari, non nobilitatis luce splendidi vixerint. hinc de illorum privata vita nihil prorsus dicit, imperatoriam paucis tantum verbis perstringit. nec enim diu in imperio fuerunt.

2 *Virtute clari, non nobilitatis pondere vixerunt.*] Lectionem hanc mordicus retinent libri nostri: quam nec mutaverim temere. si mutandam judicarem, illud statim occurreret, quod jam pridem viris doctissimis in mentem venisse video: nobilitatis splendore. nobilitatis pondus vocat, τὸ τὸ βάρους, τὸ βάρους, τὸ φέρου. pondus Latinis etiam pro gravitate. ut pondus mentis. Silius lib. VIII.

DE

*Lata viro gravitas, & mentis amabile pondus,
Et sine tristitia virtus; non ille rigoris
Ingratas laudes, nec nubem frontis amabat.*

Manilius lib. v.

*Non dabit in lusus mores. facit ora severa,
Frontes ac vultus componit pondere mentis.*

& lib. i.

Quique animi vires, & strictas pondere mentes

Prudentes habuere viri. —

lib. II. sub finem pondus pectoris dixit. *Nec non & fidei tutelam vindicat ipsam,
Pectoris & pondus.*

pondus etiam pro superbia arrogantiaque quodam cum fastidio conjuncta. sic pondera usurpavit Ammianus lib. XXVII. horum status & pondera inventores juris antiqui mollientes, etiam insontes quosdam aliquoties supplicis aholeri censuere lethalibus. flarus, & pondera, τὸ φουράριον καὶ τὸ βάρους. & sic Græci βάρους quoque usurpant. βάρους & τὸ ἐπιφουράριον junctim posuit Dicaearchus in descriptione Græciae de Thebanis: Ἰσχυρὰ τὸ εἶσα, καὶ τὸ εἶσα ἵππων ἁποκρινόμενα, καὶ τὸ τῆς ἰδίας αἰσῶς φασὶν αἰ ἰσοειῶν κατὰ σκεῦος, καὶ τὸ βάρους καὶ τὸ τῆς ἐπιφουράριου τὸ καὶ τὸ φουράριον. propter pondus, & superbiam incolarum. sic pondus nobilitatis, hoc loco dixit Trebellius, τὸ βάρους καὶ τὸ εἶσα τὸ εἶσα. Aurelius Victor: quo mihi mirum videtur nobilitati plerosque superbiam dare, quæ gentis patriciae memor, molestiarum, quis agitur remedio, eminare paululum plaris habet.

CASAUBONUS.

2 *Virtute clari, non nobilitatis pondere.*] Servant hanc metaphoram omnes libri. & potest ferri. etsi non displicet eruditissimi Savaronis conjectura: nobilitatis splendore.

DE VICTORINO, V.

6 **P**osthumius senior quum videret multis se Gallieni viribus peti, atque auxilium non solum militum, verum etiam alterius principis necessarium, Victorinum militaris industriæ virum in participatum vocavit imperii, & cum eodem contra Gallienum conflixit. Quumque adhibitis ingentibus Germanorum auxiliis, diu bella traxissent, victi sunt. Tunc interfecto etiam Lolliano, solus Victorinus in imperio remansit: qui & ipse, 'quod' matrimonii militum & mili-

GRUTERVS.

3 *Non nobilitatis pondere.*] Sic & Palat. recte, sive fumatur de nobilitate imperatoria, sive de alia quacumque. *pondus* enim est omnis nobilitas. de publica, bene Bessio Cobares apud Curtium lib. VII. cap. 22. *Magnam onus sustinet capite, regium insigne. hoc aut moderate perferendum est, aut, quod abominor, in te ruet.* de privata Quintilianus pater Declamatione CCLXIX. *Me onerat majorum meorum dignitas.* addatur Plinius lib. III. Epist. III. lib. VIII. Epist. ultima.

CASAVBONVS.

2 *Matrimonii militum & militarium.*] Potest abesse alterutrum. & notamus alibi sæpe in his libris & apud Victorem, *militares* dici ipsos milites, sed videtur hic additum, quia is de quo loquitur actuarius fuit: hoc est, qui cum militibus vitam degeret, magis quam esset verus miles. erant enim in singulis legionibus homines multi qui rationes tractabant, cuiusmodi sunt scribæ, tabularii, actuarii, numerarii, chartularii, & similes, de quibus multa in Codice. mentio actuariorum & in antiquis inscriptionibus, & apud Ammianum.

SALMASIVS.

1 *Quod matrimonii militum, & mi-*

litarium corrupendis operam daret.] Alterutrum abesse debere iudicat vit magnus. nam & alibi sæpe in his libris & apud Victorem, *militares* dici ipsos milites. sed sententia mutata videri heic additum dicit, quia is de quo loquitur actuarius fuit; hoc est qui cum militibus vitam degeret, potius quam verus miles esset. hoc mihi nullo modo potest placere. nec enim Latine loquentium usus & consuetudo patitur, ut alii *militares* dicantur quam qui revera militant, aut militaverunt. distinguit heic autem milites à militaribus, quod proprie loquendo tantum intersit militarem inter, & militem, quantum inter consulem & consularem. nam *militaris* est, qui miles fuit: ut *consularis*, qui non amplius est consul, sed fuit. ut autem ex consulibus dicebantur viri consulares, & qui consules fuerant: sic ex militibus viros supra dixit qui jam militia exiverant: hoc est *militares*. in Gallienis: ac taciti ex militibus viri detrimenta pertulissent. quos igitur ex militibus viros ibi vocavit Trebellius, heic vocat *militares*. Isidorus in Glossis *militarem* vere & eleganter, veterem militem exponit: *militaris*, opinatus, id est verus miles. *vetus miles* dicitur qui ex milite est. ut *vetus procurator* in antiquis inscriptionibus, qui procurator fuit, vel ex proci-

procuratore : & *vetus consul*, pro ex
 consule, vel ex consilibus : & *vetus*
proconsul, pro consularis. sic Græcis
παλαιόπρακτικός, vel *παλαιός πρα-*
πότης pro veterano & missicio. Glos-
 sa Basilicorum : *μισικός*, *πι-*
λαιός πρακτικός, *δπολυθείς*. missicios
 enim eos milites vocabant Latini
 qui à militia missi essent, nec am-
 plius militarent. Suetonius : *equo au-*
tem odore abjecti cadaveris in vita conster-
nato detecta facie agnitus est à quodam
missicio pratoriam, & *salutatus*. *missi-*
cium pratorianum appellat à militia præ-
 toriana missum, hoc est veteranum
 pratorii. vulgo illo loci *Missicium*, &
 scribunt & accipiunt quasi nomen es-
 set proprium, pudendo errore. hodie
 legitur in Glossis Isidori : *missilius qui*
missilia exhibet. ita correxerunt, quod
 erat in veteribus membranis : *missi-*
cius qui militiam exhibet. nam ita plane
 scriptum habet optimus liber Glos-
 fatum in manu scriptatum, qui servat-
 ur in Bibliotheca P. Puteani. lego :
missicius qui militiam exivit. *vetus inscri-*
ptio : TRIB. LEG. XI. AVG. ET MISSI-
 CIUS. LEG. VI. AVG. *Missicius* est ve-
 teranus, & qui honesta missione mis-
 sus est. *missicius* autem, ut *cessicius*, *ad-*
scripicius, *subditicius*, & similia, quæ
 nos per e scribimus, veteres per e scri-
 pisse alibi docemus. notandum au-
 tem in Glossis Isidori, *militarem*, &
 veterem militem, exponi *opinatum*.
militaris, *opinatus* id est *vetus miles*. *opi-*
natum fortasse vocat qui longa militia
 probatus est, spectatusque. *opinionem*
 media Latinitas pro fama & existi-
 matione dixit. hinc *opinatus*, *ἐνδέξ*,
δέδοκίμοσ μὲν. *inopinatus*, *ἀδέξ*,
existimatum & *inexistimatum* dixit Gel-
 lius dum verteret istos Euripidis ver-
 sus :

— λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδελφέντων
 ἰών
 καὶ τ' δοκάντων ταύτως ἐ ταύτην
 δένει.
 eos sic reddidit :

— non ab inexistimatis proficiscens
 eratio

*Et ab existimatis eadem, haud quaquam
 tantumdem valet.*

& paulo post Ennium reprehendens
 qui illos eosdem versus verterat sic
 ait : *Eene, sicut dixi, Ennius : sed ta-*
men ignobiles ἀντι ἀδελφέντων, pro in-
 existimatis, & *opulenti ἀντι δοκάντων*,
 pro existimatis sententiæ satisfacere non
 videntur. *existimatus* igitur & *opinatus*
 idem. hinc apud Adelmum, *David*
opinatissimus regum dicitur : & *Vigilio*
Augustinus opinatissimus doctorum ap-
 pellatur. Glossa : *δέδοκίμοσ μὲν*,
opinate. inde miles *opinatus*, de ve-
 teri milite, veteranoque. sed idem
 Isidorus alibi *opinatore* vocat non *o-*
pinatum. *opinator*, *astimator*, vel arte mi-
 litaris. *opinatores*, milites erant qui ad
 annonam militarem in provinciis
 mittebantur. Glossa : *opinator*, ὁ τ'
πρακτικῆς ἀνώνης ἀπειρητής. eo-
 rum mentio in Codice, male magnus
 Cujacius *opinatores* inde dictos *opina-*
 tur, quod opinionem id est censum
 agri exigerent. immo *opinatores*
 quod probarent spectarentque an-
 nonam quam exigendam habebant.
 nam *opinator* idem quod *probator* &
astimator. Glossa veteres : *opinator*, *a-*
stimator, vel qui conducit aliquid, *trutinat*,
 vel *appendit*. hæc officium *opinato-*
 ris quale esset in exigenda militari
 annona, plane ostendunt. *opinionem*
 etiam pro taxatione & æstimatione
 ponebant. *opinio*, *σύνοψις*. *astimatum*,
τὴν σύνοψιν, ἢ τοὶ ἐξαργυροσμένον,
 ἢ τοὶ ἀξιολογησίν. *taxatio*, *σύνοψις*.
 de quo nos alibi. nam hæc obiter &
 præter rem. *militares* igitur hec sunt
 ex militibus, & distinguuntur ab his
 qui adhuc militant. tales erant in ca-
 stris vexillarii legionum, quorum le-
 gitimum militiæ tempus jam exie-
 rat, & qui omnia stipendia confecer-
 ant, & tamen adhuc retinebantur
 sub vexillo ceterorum immunes,
 præterquam manum cum hoste con-
 ferendi. hi sunt quos hoc loco mili-
 tares appellat Trebellius, & à militi-
 bus separat.

militarium corrumpendis operam daret, ¹ à quodam actuario, cujus uxorem stupraverat, composita factione Agrippinæ percussus, Victorino filio Cæsare à matre Victorina, sive Victoria, quæ mater castrorum dicta est, appellato: qui & ipse puerulus statim est interemptus, quum apud Agrippinam pater ejus esset occisus. De hoc quod fortissimus fuerit, & præter libidinem optimus imperator, à multis multa sunt dicta. ³ Sed satis credimus Julii Ateriani partem libri cujusdam ponere, in quo de Victorino sic loquitur: ⁴ *Victorino, qui Gallias post Junium Posthumium rexit, neminem existimo præferendum. Non in virtute Trajanum, non Antoninum in clementia, non in gravitate Nervam, non in gubernando arario Vespasianum, non in censura totius vitæ ac severitate militari Pertinacem vel Severum. Sed omnia hæc, libido & cupiditas mulieraria voluptatis sic perdidit, ut nemo audeat virtutes ejus in literas mittere, quem constat omnium judicio meruisse puniri.* Ergo quum id judicii de Victorino scriptores habuerint, satis mihi videor de ejus dixisse moribus.

D E

CASAUBONUS.

¹ *A quodam actuario.*] Attiliano, de quo legendus Aurelius Victor. Eutropius, Agrippinæ occisus est, actuarius quodam dolum machinante. Prænius vertit: δὲλε τὸς ἀκτῆρας τὸ πᾶν τὸ ἐπιχειρῆσαι. τῆς γὰρ αὐτοῦ οὐκ ἔστι πρὸς οὐδὲν. infeitissime. falso primum appellat servum: militabat enim; quod non poterant servi. deinde cum ita debuisset, ὑπομνηματίζεσθαι τὸς τὸν τ. ita enim Græci dicunt *actuarium*: ille proprium hominis nomen putavit esse: quod abunde refellit Aurelius Victor Schotti.

³ *Sed satis credimus f.*] Malim, *falsum.*

SALMASIUS.

² *A matre Victorina sive Victoria.*] A matre Bitruvia sive Victoria Pal.

³ *Sed satis credimus Julii Ateriani.*] Julii Atheriani. Pal.

⁴ *Victorino qui Gallias post Junium Posthumum.*] Post Julium Posthumum habent membranz, & editio prima non tamen *Julius*, nec *Junius*, sed *C. M. Postumus* in nummis appellatur.

GRUTERUS.

² *A matre Victorina sive Victoria.*] Pal. à matre Bitrubia sive Victoria: ut sine dubio illud *Bitruvia* reponendum heic veniat, quemadmodum & capite præcedenti.

3 Et à

DE VICTORINO JUNIORE, VI.

DE hoc nihil amplius in literas est relatum, quam ⁷ quod nepos Victorix, Victorini filius fuit, & à patre & ab avia sub eadem hora qua Victorinus interemptus, Cæsar nuncupatus est, ac statim à militibus ita occisus. Extant denique ³ sepulcra circa Agrippinam brevi marmore impressa humilia, ⁴ in quibus unus est inscriptus, HIC DUO VICTORINI TYRANNI SITI SUNT.

DE MARIO, VII.

VICTORINO, Lolliano, & Posthumio interemptis, ⁸ Marius ex fabro, ut dicitur, ferrario triduo tantum imperavit. De hoc quid amplius requiratur ignoro, nisi quod eum insigniorem brevissimum fecit imperium. ⁵ Nam ut consul ille ⁶ qui ⁷ sex pomeridianis horis

CASAUBONUS.

¹ Et à patre & ab avia.] Scripti, vel ab avia.

³ Sepulcra circa Agrippinam brevi marmore impressa humilia.] Eiusmodi sepulcra extrui tyrannis solita. infra de Aureolo: atque illic ut tyrannum sepulcro humiliori donavit.

⁴ In quibus unus est inscriptus.] Scrib. titulus est inf. vel sic: in q. unus versus est inf. nam id videtur esse quod notat: duobus sepulcris unum eundemque fuisse inscriptum epigramma.

⁵ Nam ut consul ille.] C. Caninius Rebilus. de cuius consulatu & Ciceronis joco Dio historiae Ro. libro XLII. & Macrobius.

GRUTERUS.

¹ Et à patre, vel ab avia.] Est à Pal. nostro & aliorum scriptis. editi namque, & à patre, & ab avia.

² Ac statim à militibus ita occisus.]

Sic recte Palatinus. nam inepte editi in hunc diem, ita occisus.

⁴ In quibus unus est inscriptus.] Nihil heic variat Pal.

⁷ Sex pomeridianis horis Consulatum susceptus tenuit.] Pal. susceptum, quod nescio an non præferendum sit alteri.

SALMASIUS.

² Ac statim à militibus ita occisus.] Idem liber: ita occisus. scrib. ac statim à militibus iratis occisus.

³ Sepulcra circa Agrippinam brevi marmore impressa.] Pal. brevi marmore implessa humilia, & supra correctum implussa. quid sit, nescio. nec aliud nunc subit, quod editi loco, reponi debere censeam.

⁶ Qui sex pomeridianis horis consulatum susceptus tenuit.] Pal. & vet. ed. consulatum susceptum tenuit. recte. nam & consul susceptus, & consulatus dicebatur.

x Ac m.

horis consulatum suffectus tenuit, à M. Tullio tali aspersus est joco: *Consulem habuimus tam severum tamque censorium ut in ejus magistratu nemo pranderit, nemo cœnaverit, nemo dormierit*: de hoc etiam dici posse videtur, qui una die factus est imperator, alia die visus est imperare, tertia interemptus est. Et vir quidem strenuus, ac militaribus usque ad imperium gradibus evectus est: quem plerique *Mamurium*, nonnulli *Vecturium*, opificem utpote ferrarium, nuncuparunt. Sed de hoc nimis multa: de quo illud addidisse satis est, nullius manus vel ad feriendum, vel ad impellendum fortiores fuisse, quum in digitis nervos videretur habuisse, non venas. Nam & carra venientia ² digito salutari repulisse dicitur, ³ & fortissimos quosque uno digito sic afflixisse ut quasi ligni vel ferri ⁴ obtusioris ictu percussi dolerent. Multa duorum digitorum allisione contrivit. Occisus est à quodam milite, ⁵ qui quum ejus quondam operarius in fabrilis officina fuisset, ⁶ contemptus est ab eodem, ⁷ vel quum duxisset, vel quum imperium cepisset. ⁸ addidisse

hæc

GRUTERVS.

¹ *Ac militaribus usque ad imperium gradibus evectus.*] Sic Palat. nam editi adjecerant à fine, est, quod minime requirebatur.

⁴ *Obtusioris ictu.*] Palat. obtusioris.

⁵ *Qui cum ejus quondam operarius in fabrilis officina fuisset.*] Palatinus non agnoscit illud operarius, & potest profecto abesse.

CASAVBONVS.

² *Digito salutari f.*] Indice, *λίχναϊόν* quem & Suet. vocat salurarem libro secundo.

³ *Et fortissimos quosque uno digito sic afflixisse, ut q.*] Idem in Claudio: *digitis usque adeo fortibus, ut sæpe equis & mulis ictu pugnæ dentes excussisset.* Tibertius autem talitro caput pueri vel adolescentis vulnerabat.

⁶ *Contemptus est ab eodem.*] Fuit e-

nim Marius homo arrogantissimus, si quidem accipiendum est de isto, quod scribit Aurelius Victor in Diocletiano: ubi de superbia eorum loquitur, qui cum fuerint humillimi, ad alta accesserunt.

⁷ *Vel cum duxisset.*] Cum ducatum ordinum nactus esset sed legendum non dubito, *vel cum dux esset.* ut de provincia ducatu accipiat.

SALMASIVS.

² *Qui quum ejus quondam operarius in officina fabrilis fuisset.*] Deest vox operarius in membranis.

⁷ *Vel quum duxisset, vel quum imperium cepisset.*] Omnino scribendum: *vel quum dux esset, vel cum imperium cepisset.* atque ita edi voluimus.

⁸ *Addidisse hæc verba dicitur interemptor.*] Corrupte in Palatino: *addidisse verbo dicitur interemptus.* emendo: *addidisse*

hæc verba dicitur interemptor, *Hic est gladius quem ipse fecisti.* Hujus concio prima talis fuisse dicitur: *Scio commilitones posse mihi objici artem pristinam, cujus mihi omnes testes estis. Sed dicat quisque quod vult, utinam semper ferrum exerceam. non vino, non floribus, non mulierculis, non popinis, ut facit Gallienus, indignus patre suo & sui generis nobilitate, depeream. Ars mihi objiciatur ferraria, dum me & extera gentes ferrum attraxisse suis cladibus recognoscant in Italia. Denique ut omnis Alemannia omnisque Germania cum cæteris quæ adjacent gentibus, Romanum populum ferratam putent gentem, ut specialiter in nobis ferrum timeant. Vos tamen cogitetis velim, fecisse vos principem qui nunquam quicquam scierit tractare, nisi ferrum. Quod idcirco dico, quia scio mihi à luxuriosissima illa peste nihil opponi posse nisi hoc quod gladiatorum armorumque artifex fuerim.*

DE INGENUO, VIII.

Fusco & Basso coss. quum Gallienus vino & po-
pinis vacaret, quumque se lenonibus, mimis, &
mere-

addidisse vero dicitur interemptor, *Hic est gladius quem ipse fecisti.*

1 *Sed dicat quisque quod vult.*] Sic apud Phædrum:

At me hercule narrabit quod quis voluerit,

Oliva nobis propter fructum est gratior.

sic hodie dicimus: *Chacun dira ce qu'il vaudra.*

2 *Dum me & extera gentes ferrum attraxisse.*] Ferrum tractasse, melius ex Pal.

GRUTERUS.

3 *Ferrum attraxisse.*] Pal. tractasse.

CASAUBONUS.

4 *Suis cladibus recognoscant in Italia.*] Quare illa addita sint, in Italia, non video. ac si mei arbitrii sit, malim ita

scribi: *f. cl. recognoscant. Efficiam denique, ut omnis Al.*

5 *Fusco & Basso Coss.*] Rebellevit ergo iste contra Valerianum, non contra Gallienum: nisi quatenus imperii fuerat particeps factus à patre. nam iis Coss. vivebat Valerianus, & bellum Persicum parabat, ut superius dictum in Cyriade. aliter tamen Aurelius Victor, cujus verba statim adferemus. Pro Fusco libri veteres hinc *Tusco*: sed alibi inferius non semel *Fusco*. quæ diversitas etiam in Fastis consularibus invenitur.

SALMASIUS.

5 *Fusco & Basso Coss.*] Lege: *Tusco & Basso*. ita enim omnes hoc loco libri. nam qui *Fuscum* infra appellari putant doctissimi viri, falluntur: cum

meretricibus dederet, ac bona naturæ luxuriæ continuatione deperderet; ¹ Ingenuus, qui Pannonias tunc regebat, à Mœsiacis legionibus imperator est dictus, cæteris Pannoniarum volentibus: neque in quoquam melius consultum Reip. à militibus videbatur, quam quod instantibus Sarmatis creatus est imperator, qui fessis rebus mederi sua virtute potuisset. Causa autem ipsi arripiendi tunc imperii fuit, ne suspectus esset imperatoribus quod erat fortissimus ac Reip. necessarius, & militibus (quod imperantes vehementer movet) acceptissimus. Sed Gallienus, ut erat nequam & perditus, ita etiam, ubi necessitas coëgisset, ² velox, furibundus, ferus, vehemens, crudelis: denique Ingenuum conflictu habito vicit, eoque occiso, in omnes Mœsiacos tam milites quam cives asperrime sæviit: nec quenquam suæ crudelitatis exortem reliquit: usque adeo asper & truculentus ut plerasque civitates vacuas à virili sexu relinqueret. ³ Fertur sane idem In-

genuus

cum sit alius. Fasti Siculi: Τῆρονov & Βάρονov. sub his Coss. passus est Cyprianus, ut in actis ejus passionis scriptum est. Tusco & Basso Consulibus, Carthagine, Secretario, Paternus Proconsul Cypriano Episcopo dixit. ita enim ejus passionis initium conceptum legi in vetustissimis membranis Bibliothecæ Puteanorum.

CASaubonus.

¹ Ingenuus, qui Pannonias tunc regebat.] In nummis, INGENVS. Aurelius Victor: Gallienus in Illyrico Ingenuum, quem curantem Pannonias, comperta Valeriani clade, imperandi cupido incusserat, Mursia devicit. fallitur in tempore Victor, ut apparet ex Coss. quos ponit Trebellius. Eutropius etiam scribit, hoc bellum à juvene Gallieno vel adolecente gestum.

SALMASIUS.

² Velox, furibundus, ferus, vehemens,

crudelis.] Velox, fortis, vehemens, crudelis. ita Pal.

³ Fertur sane Ingenuus civitate capta intrasse domum, in qua se pugione transfodit.] Hæc omnia correctorum esse me docuit optimus liber, in quo hoc tantum legi: fertur sane idem Ingenuus civitate capta in qua se, atque ita vitam finisse. alios porro correctores nacti sunt illi libri, quibus usus est Casaubonus. sic enim referunt: civitate capta in aquam se miserisse, atque ita vitam finisse. quod non ita quidem longe recedit à vestigiis prisce scripturæ. commentitium tamen itidem esse puto, & rejiciendum. ad restitutionem vero quod attinet, divinus non sum.

GRVTERVS.

² Velox, furibundus, ferus, vehemens, crudelis.] Pal. velox, fortis, vehemens, crudelis, ceteris neglectis.

¹ Civi-

genuus ¹ civitate capta intrasse domum, in qua se pugione transfodit: atque ita vitam finisse, ne in tyranni crudelis potestatem veniret. Extat sane epistola Gallieni, quam ad Celerem Verianum scripsit, qua ejus nimietas crudelitatis ostenditur: quam ego idcirco interposui, ut omnes intelligerent, hominem luxuriosum crudelissimum esse, si necessitas postulet. *Gallienus Veriano. Non mihi satisfacies, si tantum armatos occideris, quos & fors belli interimere potuisset.* ³ *Perimendus est omnis sexus virilis, si & senes atque impuberes sine reprehensione nostra occidi possent. Occidendus est quicumque male voluit occidendus est quicumque male dixit contra me, contra Valeriani filium, contra tot principum patrem & fratrem. Ingenuus factus est imperator. Lacerata, occide, concide: ⁴ animum meum intelligere potes, mea mente irascere qui hac manu mea scripsi.*

DE REGILLIANO, IX.

Fati publici fuit ut Gallieni tempore quicumque ¹⁰ potuit, ad imperium profiliret. Regillianus denique

CASAVBONVS.

¹ *Civitate capta intrasse domum, in qua se pugione transfodit, atque ita vitam fin.*] Quam diversa membranæ? nam ita reg & Put. civ. cap in aquam se misit, atque ita vitam finisse.

³ *Perimendus est omnis sexus virilis.*] Melius scribas, esset: ob sequentia verba.

⁴ *Animum meum intelligere potes.*] Regius, Lacerata, concide, occide. animum meum intellige: qui hoc manu mea scripsi.

GRVTERVS.

¹ *Civitate capta intrasse domum, in qua se pugione transfodit, atque ita.*] Palatinus tantum habet; civitate capta in qua se atque ita. an fuit? civitate capta in aquam se. sed insolens id verbi valde, pro semet submergere.

² *Quos & fors belli.*] Palatinus in bellis.

⁴ *Animum meum intelligere potes, mea mente irascere.*] Palat. non habet editionem potes.

SALMASIVS.

² *Quos & fors belli interimere potuisset.*] Libri omnes: quos & fors in bellis interimere potuisset. bella heic sunt, prælia. nec aliter loqui consueverunt isti auctores.

⁴ *Animum meum intelligere potes.*] Pal. animum meum intelligere, mea mente irascere. scribendum: animum meum intellige, mea mente irascere, qui hac manu scripsi.

⁵ *REGILLIANVS.*] Vetus liber, Regillianus, cum unico t, quod melius est. nam Regilius cum (simplici) scribitur

que in Illyrico ducatum gerens, imperator est factus,¹ auctoribus imperii Mœsius, qui cum Ingenuo fuerant ante superati.² in quorum parentes graviter Gallienus sævierat. Hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit, sed auctoribus Roxolanis consentientibusque militibus, & timore provincialium, ne iterum Gallienus graviora faceret, interemptus est. Mirabile fortasse videatur, si quæ origo imperii ejus fuerit, declararetur.³ Militari enim joco regna promeruit. Nam quum milites quidam cum eo cœnarent,⁴ astitit Valerianus

bitur ubique in fasis, & ita scribi debet. inde *Regilianus*. sed *Regalianus* hic dicitur apud Aurelium Victorem. & ita etiam infra scriptum habetur hoc nomen in antiquo libro & prima editione. *Regalis* nomen proprium etiam fuit apud veteres: inde *Regalianus* factum videri posset. immo plane factum est. nam *Regalis*, *Regalius* & *Regalianus*: sic *Utilis*, *Utilius*, *Utilianus*: *Vitalis*, *Vitalius* & *Vitalianus*: *Similis*, *Similius* & *Similianus*: *Natalis*, *Natalianus*, & similia sexcenta. sic *Regalis* & *Regalianus* nomina propria. avicula vero etiam illa quam Græci βασιλικον vocant, nos *voitelet*, *regaliolus* Suetonio dicitur. in Glossis *reguiliolus*, & *regausolus*. omnia corrupte. nam *reguiliolus*, vel *reguleolus*, verum est illius aviculæ nomen. *regulum* & *reguleum* Latini diminutive dicunt, parvum regem: ut *himmulum*, & *himmuleum*. à *reguleus*, *reguleolus*, vel *regulitolus*: ut ab *aculeus*, *aculeolus*. sed hæc obiter.

CASAUBONUS.

1 *Auctoribus imperii Mœsius.*] Scribe, *Mœsis*. ut in veteribus. *Mœsiacas* legiones intelligit.

2 *In quorum parentes.*] Cognato, & sanguine junctos, sicut ante exposuimus.

3 *Militari enim joco regna promeruit.*] Sic non multo post *Proculus ludo* &

joco factus imperator, ut narrat *Flavius Vopiscus*.

GRUTERVS.

1 *Auctoribus imperii Mœsis.*] Sic & *Pal.* non *Mœsis*, ut habebant alii.

3 *Militari enim joco regna promeruit.*] *Pal.* *Capitali enim loco*.

4 *Astitit Valerianus tribunus.*] *Præ-tulerim* quod est in *Palatino*, existit *vicarius tribunus*.

SALMASIUS.

1 *Auctoribus imperii Mœsis.*] *Legor auctoribus imperii Mœsis.*

3 *Militari enim joco regna promeruit.*] Non dissimulandam aut celandam existimo lectionem membranarum, etsi de ea quid dicam non habeam. sic igitur legunt illæ: *capitali enim joco regna promeruit.* sed quomodo hæc *capitalem* *jocum* interpretabimur? *capitalem* veteres *sollertem* & *ingeniosum* dixerunt. *Ovidius*:

— capitale vocamus
Ingenium solers: *ingeniosa dea est*. an *capitalis jocus* hæc erit *argutus*, & *acutus*, & *ingeniose fictus*? ut ita accipiamus, suadet quod paulo post sequitur: *ita quod aliis vel audacia vel judicium, detulit huic jocularis astutia*. nam ibi *jocularem astutiam* dixit, quem hæc *capitalem jocum*, hoc est *astutum argutumque jocum*.

4 *Astitit Valerianus Tribunus qui diceret.*] *Pro astitit*, legendum existit.

hoc

lerianus tribunus qui diceret, *Regilliani nomen unde credimus dictum?* Alius continuo, *Credimus quod a regno.* Tum is qui aderat scholasticus, ¹ cœpit quasi grammaticaliter declinare, & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus.* Milites, ut est hominum genus pronom ad ea quæ cogitant, dixerunt, *Ergo potest rex esse?* item alius, *Ergo potest nos regere?* item alius, ² *Deus tibi regis nomen imposuit.* Quid multa? His dictis quum alia die mane processisset, ³ a principiis imperator est salutatus.

Ita

hoc primum. deinde pro *Valerianus tribunus*, haberur in Palatino: *vicarius tribuni*. sicigitur lege: *exitit vicarius tribuni qui diceret: Regaliani nomen unde putamus dictum?* de vicariis tribunorum alibi dicemus. extat apud Vopiscum epistola Aureliani tribuni ad vicarium suum. in eodem Aureliano mentio fit vicariarum ducum & tribunorum.

CASAUBONUS.

¹ Cœpit quasi grammaticaliter declinare, & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus.*] Malus grammaticus fuit iste. nam a rege fit regulus, inde regillus, & ex eo Regillianus. & in eam sententiam docti viri hunc locum censebant emendandum: quorum sententia repugnant manuscripti.

² *A principibus.*] Militibus qui principes locos militiæ obtinebant.

SALMASIUS.

¹ Cœpit quasi grammaticaliter declinare & dicere, *Rex, regis, regi, Regillianus.*] Diximus paulo ante *Regalianum* hunc dictum esse non *Regilianum*. atque ita plane hoc loco scriptum exhibent Palatinus, & editio princeps: *Regalianus*, inquam, non *Regillianus*. sed parum procedit hujus scholastici grammaticalis declinatio, si hoc modo instituat: *Rex, regis, regi, Regalianus.* nam hic declinandi modus magis favere videtur vulgari lætioni, *Regillianus*. Palatinus eam declinationem ita scriptam præfert: *Rex,*

Tom. II.

regis, regio, Regalianus. scribendum puto: *Rex, regis, rego, Regalianus.* vel: *Rex, regis, regi, rego, Regalianus.* militum dicta quæ sequuntur ad singulas illius declinationis voces respondentia, satis ostendunt ita legendum esse, ut posuimus. subjicitur enim ab illis: *ergo potest rex esse? ergo potest nos regere?* sed malus grammaticus fuit hic scholasticus. nam si *Regalianus* a rege fuit derivandus, dicere debuit: a rege, *regalis, Regalius & Regalianus.* si vero *Regilianum* deducendum habebat, sic oportuit eum declinare: *Rex, regis, regi, regius, Regilius, Regilianus.* nam *regius, Regilius*, ut *Quintus, Quintilius: Fabius, Fabilius: Fadius, Fadius: Pubius, Publilius: Metius, Metilius: Atius, Atilius: Magius, Magilius: Catius, Catilius: Lucius, Lucilius.* & similia sexcenta. hæc perperam vir doctus ad hunc locum.

² *Deus tibi regis nomen imposuit.*] *Deus tibi nomen posuit.* vetus editio.

GRYTERVS.

³ *A principiis Imperator est salutatus.*] Ita egregie Pal. minus recte prius exculi, a principibus.

SALMASIVS.

³ *A principibus imperator est salutatus.*] *A principiis est salutatus.* optimè ita legit Palatinus noster. *principia* enim sunt principales milites. passim apud Ammianum id nomen in hac significatione occurrit. Vegetius lib. XI. cap. VII. *principalium militum,* &

S

ut

Ita quod aliis vel audacia vel iudicium detulit, ¹ huic jocularis astutia. Fuit, quod negari non potest, vir in militari re semper probatus, & Gallieno jam ante suspectus quod dignus videretur imperio: ² gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, affinis. Extat epistola divi Claudii adhuc privati, qua Regilliano Illyrici duci gratias agit ob redditum Illyricum, quum omnia Gallieni segnitia deperirent: ³ quam ego ⁴ repertam

ut proprio utar vocabulo, principiorum nomina, & dignitates secundum praesentes matriculas indicabo. paulo post sub finem capituli: hi sunt milites principales, qui privilegiis munitur. non possum tene-ri, quin principiorum nomen Livio restituam, lib. xxii. nec magni certaminis ea dimicatio fuit. sex millia hostium caesa, duo castra cum praesidio castrorum. nam & castra expugnata sunt, atque ipse dux cum aliquot principibus captus. vulgo habetur: atque ipse dux militum cum aliquot praesidiis captus. quod nullo genere potest defendi. nos ita restituimus ope vetustissimi codicis, quem nobis subministravit Bibliotheca doctissimi Puteani.

¹ Huic joculari astutia.] Capitalem jocum supra vocavit: hoc est astutum, & ingeniose confictum jocum. distingue: detulit huic jocularis astutia.

CASAUBONUS.

² Gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, affinis.] Reges Dacorum plures Decebali nuncupati sunt: ut ex historia Domitiani & insecutorum principum est cognoscere. & videtur ad illum ipsum hoc referendum, rebus contra Romanos gestis clarissimum. nam Gallieni temporibus nullum eo nomine Dacorum regem invenio.

GRUTERVS.

⁴ Repertam in archiuis.] Pal. in athenicis. an fuit? in authenticis.

SALMASIUS.

³ Quam ego repertam in archiuis.]

Non debui, nec sine piaculo potui dissimulare lectionem quam in veteribus libris reperi. concorditer enim princeps editio cum Palatino legit: quam ego repertam in Athenicis. si quis hanc scripturam dignam putabit, cuius ratio haberetur, nae ille haud mecum sentiet. unde enim haec lectio nisi ab auctore? correctorum commentum esse nemo possit suspicari: in vulgatam magis caderet haec suspicio. nam Athenica in archiva mutasse videntur quibus archiva notiora quam Athenica. sed Athenica hoc loco quid sunt, & quo sensu dicuntur? Athenarum fuisse Romae, celebre auditorium in quo oratores, poetae, theatores publice recitarent, nemo fere ignorat. ab illo Athenaeo omnia etiam auditoria Athenae sunt appellata. an igitur haec legendum, in Athenicis? videntur in Athenicis illis & auditoriis publicis servari ac recondita huiusmodi ducum imperatorumque monumenta, ut epistolae & orationes, & similia quae ad historiam facerent. an vero scribendum Athenicis? ut Athenica vocet armaria in Athenaeo in quibus asservantur illa monumenta. nam ab Athenarum, Athenicum: ut ab Achaus, Achaicus: ab Ἀρχαῖος, archaicus. à Bardaus, Bardaicus. sed nihil mutandum. nullum mihi dubium est quin Athenica vocet bibliothecas, quasi loca Athenae, hoc est Minervae dicata. Athenicum vox est illius seculi, quales non paucas in his auctoribus primi excitavimus, & ex oblivione rene-

in archivis, inferendam putavi; fuit enim publica. *Claudius Regilliano multam salutem. 1 Felicem Remp. 2 quae te talem virum habere rei castrensis bellis his meruit. felicem Gallienum, etiamsi ei vera nemo nec de bonis, nec de malis nuntiat. Pertulerunt ad me Bonitus & Celsus stipatores principis nostri, 3 qualis apud Scupos in pugnando fueris, quot uno die praelia & qua celeritate confeceris. Dignus eras triumpho, si antiqua tempora extarent. Sed quid multa? 4 Memor cujusdam omissis cau-*

tius

tenebriserimus. in bibliothecis autem reponi ac custodiri moris erat ejusmodi omnia litteraria monumenta, ut epistolas & orationes ducum imperatorumque, & quotidianam vel ephemerides principum, & senatusconsulta de principibus facta & alia ad eandem rem pertinentia, quae & publice ibidem patebant omnibus legenda. Ideo Trebellius hoc loco epistolam illam Claudii sibi in Athenicis repertam, publicam fuisse dicit: *quam ego repertam in Athenicis inferendam putavi, fuit enim publica.* Vopiscus in vita Aureliani libros lineos in quibus quotidiana illius principis erant perscripta ex Ulpia Bibliotheca depromptos se vidisse & habuisse refert. idem in Tacito senatusconsultum de Tacito Augusto faciendo in libro elephantino fuisse perscriptum narrat qui liber in Ulpia bibliotheca servabatur, & in armario sexto ejusdem bibliothecae repositus habebatur. Bibliothecae illae & Athenica studiosis vulgo patebant & litteratis hominibus, ut aliunde scimus. hinc epistolam illam Claudii quae in Athenicis haberetur, publicam fuisse heic scribit Trebellius.

CASAUBONUS.

2 *Quae te talem virum habere rei castrensis bellis.* Reg. *castris.* scrib. *habere in castris.* nisi putamus dixisse Trebell. *talem virum rei castrensis.* quomodo dicitur, *vir virtiorum omnium,* & similia.

3 *Qualis apud Scupos in pugnando fueris.* In superiore Moesia Scupi no-

men urbis Ptolemaeo: cujus & alii meminerunt.

SALMASIUS.

1 *Felicem remp. quae te talem virum habere rei castrensis bellis his meruit.* Nihil impuratus inquinatusque fingi potest, quam hic est locus. scio rem *castrensem,* & *res castrenses* illo tempore solitas dici res bellicas, & *castrenses* appellatos milites. in Taciti vita: *paruit praecipis, & voluntati castrensi* ordo ille nobilissimus. Spartianus: scio eum *rebus castrensibus profuturum.* meminit comitis rei castrensis per Africam Ammianus Marcellinus. sed quid est *talem virum rei castrensis?* facile dicam quid sit. correctorum somnium est, & commentum. sed proposita veteri scriptura videamus, quid illa boni possit sapere. sic autem habet: *felicem remp. quae te talem virum habet rei castris bellis meruit.* haec nana est aliquo sono, nullo sensu. cum vero depravatissima haec sint, facile restitui posse judico si scribamus: *quae te talem virum habere in castris belli usu meruit:* id est, *talem virum usu belli:* sic rei bellicae peritum, & experientem. posset etiam scribi: *in castris Illyricis.* nam Illyrici dux erat hic Regilianus. vestigia tamen scripturae antiquae nimis longe relinquit haec lectio. priori igitur stabimus.

4 *Memor cujusdam omissis cautius velim vincas.* Quodnam erat omen istud quod vitandum censeret Regiliano Claudius? de omine nugae. corrigere: *memor cujusdam hominis cautius velim*

tuis velim vincas. Arcus Sarmaticos & duo saga ad me velim mittas, sed fibulatoria, quum ipse miserim de nostris. Hac epistola ostenditur, quid de Regilliano fenserit Claudius, cujus gravissimum iudicium suis temporibus fuisse non dubium est. Nec à Gallieno quidem vir iste promotus est, sed à patre eius Valeriano, & ut Claudius & Macrianus & Ingenuus &

Postu-

tim vincas. oblique & figurate monet Claudius Regilianum, ut à Gallieno sibi caveat, nec ita crebris victoriis indulgeat. nam malis principibus, qualis erat Gallienus, & qui ex flagitiorum suorum conscientia se omnibus odio esse intelligerent, omniaque & omnes timerent, non nimium gratæ acceptaque veniebant ducum suorum frequentes victoriæ, quod metuerent ne ab illis occasio exinde raperetur novarum rerum molendarum, & imperii invadendi. hinc monet eum Claudius, ut Gallieni memor cautior in vincendo velit esse. ne invidiam inde sibi & periculum crearet. per quemdam igitur hominem, non dubito quin obscure Gallienum intellexerit.

1 *Sed fibulatoria cum ipse miserim de nostris.* Pal. *sed fibulatoria.* fibula pro fibula. sic fibulatorium. Græci quoque Φιλατρίδιον. Suidas: Φιλατρίδιον, Φιλατρίδιον Περισπύ. Φιλατρίδιον Constantino de imperio, καὶ καλαμύδιον βασιλικῆς, καὶ Φιλατρίδιον, καὶ τριφώνον χρυσῶν. sic circlos pro circulos apud Virgilium & Varronem. & sabulo pro sabulo in veteribus libris apud Vitruvium. sic vigla pro vigilia: unde βίγλα Græcis barbaris: inde & verbum pervigilare apud auctorem Pervigilii Veneris:

De tenente tota nox est, pervigilanda can-
ticis.

ita enim in optimo & vetustissimo libro scriptum reperimus, cujus libri ope, nos propediem illud poëma auctius emendatiusque dabimus. sic muclea pro nanculea vel navicula, apud

Tertullianum. *arcla* in veterib. Glossis, est *arcula*. *Arca* & *arcla*, κίβητις, σωρός, κίβητις, λάρναξ, vulgo, *arcela*. sed quam posuimus lectionem, habere illam profiteamur ex membranis antiquis quæ sunt P. Pureani. sic *fibula*, & *fibulatorium sagum*. *fibula* etiam dicitur in veteri inscriptione: ΠΡΟΠΟΣΙΤΥΜ. Α. FIBLIS. ΠΡΟΠΟΣΙΤΥΜ. Α. CRYSTALLINIS. hinc Græci recentiores Φιδλω, & Φιδλιον & Φιδλιον passim usurparunt. *saga* autem *fibulatoria* heic sunt, quæ *fibula* stringebantur. sic & *pallia fibulatoria*. *pallia fibulata* vocantur infra. sed & *fibulatoria* simpliciter dicebantur. Anastasius in Leone quarto: *cantharam exauratam unam, bancas exauratas tres, fibulatoria majora & minora quinque.* sed omnia *saga fibulata* non erant. ideo Claudius cum à Regiliano duo *saga* sibi mitti peteret, *fibulatoria* se velle addidit: *duo saga ad me velim mittas, sed fibulatoria, cum ipse miserim de nostris.* Illyricum tunc regebat Regilianus. talia igitur fuisse *saga* videntur quæ in Illyrico fiebant. *fibulata* etiam erant Gallica *saga*. Polyanus: *ἰμαλίω δὲ χρῆσθαι σούρα Γαλατικῆ. καὶ ὡστὶ οὐ σποπήσας σιούρον μελαινας, & primus nigrum sagum infibulatus est.* de *fibula sagi* Varro *Virgula divina*:

Quum neque aptam mollis humeris fibulam sagus ferret.

sed de his alibi plura.

2 *Cum ipse miserim de nostris.* Palat. *cum ipse misi de nostris.*

3 *Et ut Claudius & Macrianus & Ingenuus.* Lege: *nec à Gallieno quidem*

Postumius & Aureolus, qui omnes in imperio interempti sunt, quum mererentur imperium. Mirabile autem hoc fuit in Valeriano principe, quod omnes quoscunque duces fecit, postea militum testimonio ad imperium pervenerunt: ut appareat senem imperatorem in deligendis Reip. ducibus talem fuisse qualem Romana felicitas, si continuari fataliter potuisset, sub bono principe requirebat. Et utinam vel illi qui arripuerant imperia, regnare potuissent, vel ejus filius Gallienus in imperio diutius non fuisset, ut libere se in suo statu Resp. nostra tenuisset. Sed nimis sibi Fortuna indulgendum putavit, quæ cum Valeriano & bonos principes tulit, & Gallienum diutius quam oportebat, Reip. reservavit.

DE AUREOLO, X.

Hic quoque Illyricianos exercitus regens in contemptum Gallieni, ut omnes eo tempore, coactus à militibus, sumpsit imperium. Et quum Macria-
I H

aus

vir iste promotus est, sed à patre ejus Valeriano, ut & Claudianus, & Macrianus.

GRUTERUS.

3. *Ut & Claudius.] Sic Palat. prius cæsi verbis in versis, Et ut Claudius. 1 Vel ejus filius in imperio.] Editiones alia, filius Gallienus in imperio. sed non ea vox in Pal. neque requiritur.*

SALMASIUS.

2. *Ut libere se in suo statu resp. nostra tenuisset.] Liberam securamque in suo statu lectionem hanc manere sivilsem, si librorum eam confirmasset auctoritas. sed cum eam libri nostri non agnoscant, facile sum impulsus ut controversiam illi status moverem. Palatinus pro, ut libere, habet, ut libet. torum hunc locum igitur sic lege: Et utinam vel illi qui arripuerant imperia, regnare potuissent, vel ejus filium*

Gallienus in imperio diutius non fuisset, ut libere se in suo statu resp. nostra tenuisset. quod elegantissime dictum est. ut libere se tenuisset: id est, quantum libet, quantum voluisset, arbitrato suo.

CASAUBONUS.

3. *Sed nimis sibi Fortuna indulgendum putavit, quæ c.] Similis Marcellini cum Fortuna expostulatio super amisso Juliano, & creato Joviano, lib. xxv. Tu, ait, hoc loco, Fortuna orbis Romani merito incusaris, quæ distantibus procellis Reip. excessa regimentu perito rei gerendæ ductori consummando juveni porrexisti: quem nullis ante actæ vitæ insignibus in hujusmodi negotiis cognitum, nec situperari est æquum, nec laudari. at melius Pollio cum infra in Odenato sic ait: Iratum fuisse Reip. Deum credo, qui interfecto Valeriano noluit Odenatum reservare. sed habent ibi veteres, irator s. deus.*

S. 3. I. Cap.

nus cum filio suo Macriano ¹ contra Gallienum veniret, ² cum plurimis exercitus ejus cepit: aliquos corruptos fidei suæ addixit. ³ & quum factus esset invalidus imperator, quumque Gallienus expugnare virum fortem frustra tentasset, pacem cum eo contra Postumium pugnaturus fecit, ⁴ quorum pleraque & dicta sunt & dicenda. Hunc eundem Aureolum Claudius interfecto jam Gallieno conflictu habito, ⁵ apud eum pontem interemit, qui nunc pons Aureoli nuncupatur, atque illic, ut tyrannum, sepulcro humiliore donavit. ⁶ Extat etiam epigramma Græcum in hanc formam.

Donat

¹ *Contra Gallienum veniret cum plurimis, exere.*] Trahebat secum Macrianus XLV. hominum millia, ut paullo post dicitur. Sed legi malim, *contra Gallienum veniret, quam plurimos ex exercitu ejus cepit aliq.*

⁴ *Quorum pleraque & dicta sunt & dicenda.*] Non solum isto libro, sed etiam in vita Claudii, ubi multa quædam etiam Vopiscus in Aureliano.

⁵ *Apud eum pontem interemit, qui nunc pons Aureoli nuncupatur.*] Aurelius Victor victum, non occisum eo loci, neque à Claudio, sed à Gallieno. Aureolum, inquit, Gallienus apud pontem cui ex eo Aureoli nomen est, fufum acie, Mediolanum cœgit.

SALMASIUS.

² *Cum plurimis exercitus ejus cepit.*] Hæc non inrelligo, in vita Macriani scriptum est, Aureolum cepisse exercitus Macriani, ipsumque occidisse, qui cum XLV. millibus militum adversus Gallienum veniebat, igitur distingui placet: *quum Macrianus cum filio suo Macriano, contra Gallienum veniret cum plurimis, exercitus ejus cepit: aliquos corruptos fidei suæ addixit.*

³ *Et quum factus esset invalidus imperator.*] Et hæc prorsus intellectum, eaptumque meum superant, nisi sic emendentur: *quum factus esset hinc*

validus imperator. id est, quum Aureolus ex Macriani occisione, & ejus exercitus in suam potestatem redactione factus esset validus imperator. tringinta enim millia hominum ex Macriani exercitu in potestatem ejus concessere, quod cum valde validum fecit.

⁶ *Extat etiam epigramma Græcum.*] Pal. *extitit etiam epigramma Græcum, ut vetus editio: extat etiam nunc epigramma.*

GRVTERVS.

⁶ *Extat etiam epigramma.*] Pal. *Extitit etiam Epigramma.* & vero id epigramma Græcum, omnibus numeris adhuc servatur in Inscriptionib. nostris antiquis, pag. CLIII. 2.

CASAUBONUS.

⁶ *Extat etiam epigramma Græcum in hanc formam.*] In hanc formam dixit pro in hanc sententiam. Invenimus hoc ipsum epigramma in veterum inscriptionum volumine: quod ut descriptum est à viris doctissimis è lapide qui est in agro Mediolanensi ita recitabimus.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΑΥΡΕΟΛΩ ΜΕΤΑ
ΔΗΙΟΝ ΑΡΕΑ ΚΑΙCΑΡ
ΤΑ ΚΤΕΡΕΑ, ΘΝΗΤΩΝ ΩC
ΘΕΜΙC ΕΝΔΙΔΟCΙ

TQ

Donat sepulcro victor post multa tyranni

Pra-

ΤΩ ΓΑΡ ΚΑΙ ΖΩΗΝ. ΑΛΛ' ΟΥΚ
ΕΘΕΛΗΣΕ ΦΡΟΝΗΜΑ
ΠΑΣΙΝ ΕΠΙΡΗΤΟΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑ
ΤΟΥ ΑΝΤΙΒΙΟΝ
ΚΕΙΝΟΣ ΔΕ ΟΙΚΤΙΡΜΩΝ ΚΑΙ
ΩΜΑΤΟΣ ΕΣΚΑΤ ΟΠΙΖΩΝ
ΑΥΡΕΟΛΟΥ ΓΕΦΥΡΑΝ
ΣΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝΤΕ ΤΑΦΗΝ.

In his versibus quaedam sunt digna observatu. ENΔΙΔΟCΙ in secundo metri causa positum contra analogiam, pro *ειδιδωσι*. sic in aliis vocibus ejusdem verbi mutant in *ο* interdum poetae. ut in Argonauticis Orphei *δοκεν* pro *δωκεν* observabamus in illo versu,

Αὐτῶν παρκαλίσιος δίκην γόγγυς Η-
ρακλήϊ.

ubi tamen nihil erat quod vim faceret: cum posset *παρκαλίσιος δωκεν* vel *δοκεν*. & fortasse non aliter scripserat. in tertio scribendum ΓΑΡ. non enim *γδ* convenit *τῶ γ' ἀρ κ' ζαλι*. supple, *ἠθέλει εὐδιδώσι*, cui quidem *ο* vitam concedere voluit. sequentibus verbis dicere videtur, Aureolum, ut erat ingentis spiritus vir, vitae precariae beneficium ultro sibi delatum, respuisse. hanc sententiam spondet verbum *Φρονήμα*. sed quartus versus plane Oedipum desiderat: & videtur aut sculptus olim, aut nuper scriptus parum ex fide, sensus quem expressit Latinus interpres, Graecis verbis nullo modo congruit. In quinto scribendum, ΕΣΚΑΤ. *σώματι* *ἔφατ' ὀπιζών*. Latinus interpres ad verbum, *corporis ultima servans*, nempe jura. quam vocem pari licentia Latinus reticuit ac Graecus: quos equidem nolim hic imitari. sed ille grammaticus qui hanc transtulit, imperitissimus atque insulsiſſimus fuit, ut & Trebellius recte judicavit. quare patientiam illius mirari subit; qui tam ineptos versus fecit tanti ut eos putaret dignos qui hic legerentur. Nos vero priusquam in superius epi-

gramma Graecum incideremus, offensi ineptiis interpretis, pro malis & obscuris ejus octo versibus, totidem Graecos, si nihil aliud, certe perspicuos ac planos substitueramus. sunt autem isti.

Διτῶν νικήσας πολλῶν μετ' ἰώκων τύ-
ρανον

Δωρεῖται τύμβῳ Κλαύδιον Αὐ-
ρέολον.

Δῶρον ἄρα, κ' ἀμφοῖν οἷον θέμισ ἐστίν,
ὀπιζών

ἠθέλει δὲ ζῶειν ἢς ἐνεκ' ἠγορέης.

ἠὲ δ' ἄρα ἐχ' ὄσιον σώζεσθαι ἀπὸ
θάλα πολλῆς

Ἐξέσθαι πάντων δ' ἔξοχα Αὐ-
ρέολον.

Τέθρυια δ' αἰδέσθεις νεκύων, τειχῆς
ἠπιόμηνες,

Τῶν γὰρ φύραν τε μέγ' ἢ τάφοι Αὐ-
ρέολῳ.

GRVTERVS.

[*Donat sepulchro victor.*] Pal. stabilit lesionem olim receptam, *Dona sepulchrorum victor*.

CA SAUBONUS.

[*Donat sepulcro victor p.*] Ita scribitur hic locus in regio. nam alii libri, *Dona sepulchrorum*, quod cum nullam omnino interpretationem admittat, rejecimus. primam vocis *sepulchro* produci ab isto literatore magis mixari non debes, quam cum apud Prudentium legis *spiritus* prima correpta, vel *sacrificium* secunda longa, statim priore longa, apud alios, & id genus multa contra veterum observationem, apud recentiores poetas Latinorum. Sed cur prima vocis *sepulchrum* ab isto producat, & alia causa afferri potest. nam in multis antiquis libris non aliter scriptum invenias, nisi *sepulchrum*. hanc scripturam secuti sunt, qui producerunt: ut e contrario quia *sphera* scribebant pro *sphara*, Prudentius corripere in versu non dubitavit.

Pralia, jam felix Claudius Aureolum:

1 Munere prosequitur mortali, & jure superstes

Vivere

Cujus ad arbitrium sphaera mobilis atque rotunda.

similia his multa eruditus pridem notata.

SALMASIUS.

1 *Donat sepulcro victor.*] Ita placuit Casaubono τὸ πάλιν reponere ex suo codice Regio. cujus ego codicis fidem ita sublestam & male ambulantiem, ut ait ille, tot locis rebusque sum expertus, ut nihil illi amplius credere aut fidere statuerim, præponderante præsertim meliorum librorum auctoritate qui omnes hoc loco unanimiter, *dona sepulcrorum*, retinent. sed mitto librarias auctoritates. connexus ipse orationis, & coherencia plane repudiat & respuit hanc, quam substituerunt, lectionem. sic enim procederet: *donat sepulcro Claudius Aureolum. munere prosequitur mortali.* nihil cohereret, & bis eandem rem dicit. at ex illa antiqua scriptura omnium librorum editionumque, una tantum mutata littera veram lectionem mihi visus sum effecisse, legendo ac distinguendo ad hunc modum:

Dono sepulcrorum, victor post multa tyranni

Pralia, jam felix Claudius, Aureolum Munere, prosequitur, mortali, & jure superstes.

cujus hic ordo est & sententia: *Claudius victor post multa tyranni pralia jam felix, & jure superstes dono sepulcrorum prosequitur Aureolum, munere mortali.* Optime nos restituisse fidem facient Græca si cum his Latinis comparentur. *Claudius Aureolum dono sepulcrorum prosequitur*, Græca illa ita exprimunt: *Κλαύδιος Ἀυρέουλος τὰ κτελεῖα ἐνδίδουσι. τὰ κτελεῖα ἐνδίδουσι*, *dono sepulcrorum prosequitur*, ad verbum reddidit hic Grammaticus. at *munere mortali* dixit pro eo quod in Græco est, *Ἰνὸν τῶν ὄσθεις*. ut munus est mortali, ut lex est, ut mos est. fortasse etiam scripserat hic Grammaticus:

Munere prosequitur mortali.

more mortali, *Ἰνὸν τῶν ὄσθεις*. ultima enim syllaba in *more*, producitur propter duarum consonantium concursum initio sequentis vocabuli, quod apud Prudentium, & illius ævi poetas adeo frequens est, ut nihil frequentius occurrat. nihil tamen mutamus. nam idem fere sensus ex illa altera lectione aliquo modo potest elici. neminem autem movere debet syllaba postrema in voce *dono* ab hoc Grammatico correpta. plura enim & majora peccabant in pangendis versibus illius temporis de trivio versificatores. quod ex epigrammatis, quæ in his auctoribus sparsa leguntur per totam hanc Augustam historiam, facile potest observari. non igitur heic magis mirari debemus ultimam in *dono* brevem factam, quam in vocantes similiter correptam ultimam in illo epigrammate quod expressum de Græco à quodam ejus temporis versificatore, habetur apud Spartianum in Pescennio Nigro:

Hunc reges, hunc gentes amant.

vide quæ ad Alexandri vitam observavimus. nihil ergo verius, quam *dono sepulcrorum* heic legendum esse. pro quo *dona sepulcrorum* reposuerat Isidorus aliquis, dum versui hoc pacto consuli posse putaret.

CASaubonus.

1 *Munere prosequitur mortali & jure superstes Vivere quem vellet.*] Etiam Grammaticus solæcissat. nam *superstitem* flagitabat omnino ἢ ἡ λογικὴ ἰσότης: quem vellet vivere superstitem. sed puto scribendum esse *superstem*: quod licenter usurpavit iste pro *superstitem*.

SALMASIUS.

2 *Et jure: superstes Vivere quem vellet.*] Nullus heic solæcismus. & male hæc accipiunt eruditissimi homines. nam quod *superstem* dici debuisse

Vivere quem vellet, si pateretur amor:

Mili-

buisse, & superstem pro superstitem legi debere contendunt, eo fatentur minime à se perspectam perceptamque esse huius loci sententiam, quam facile videre potuissent, si quam adhibuimus distinctionem, adhibendam esse cogitassent. *superstes* enim heic non de Aureolo, quem superstitem voluerit esse Claudius, sed de ipso Claudio capiendum qui superstes Aureolo fuit. quem Claudium ait victorem post multa prælia, & jam felicem, & jure superstitem Aureolo victo interfectoque honorem sepultura impertiisse. sic igitur erat interpungendum:

Munere, prosequitur, mortali, & jure superstes:

Vivere quem vellet, si pateretur amor

Militis egregii.

vivere quidem voluit Aureolum Claudius, & interfectum à militibus doluit, sed superstitem eum sibi esse nunquam voluit, nusquam opravit.

Jure superstes.] Et, *victor:* & jam *felix:* & *jure superstes*, insertæ sunt Latini interpretis, quas non habet Græcam epigramma. *jure superstes:* sic, *jure venerabilis* in Gallienis: sic *militibus sedatis* Claudius *vir sanctus ac jure venerabilis.*

CASAUBONUS.

Si pateretur amor Militis egregii.] Hæc in Græco epigrammate non invenies.

SALMASIUS.

Si pateretur amor Militis egregii.] Nescio quid sequutus interpretis amor heic reddidit quod est in Græco *Φρόνημα*, per *Φρόνημα* videtur intellexisse amorem benevolentiamque & affectum militum erga patriam & imperatorem suum: quo amore & affectu ducti omnes tyrannos oderant, & Aureolo quod tyrannus esset, vitam negaverant. *Φίλα Φροσίν* Græci dicunt, bene alicui velle. unde & *Φιλόφρον*, & *Φιλόφρων*, benevolens & a-

micus. sed *Φρόνημα* hoc sensu per se positum nondum legi, nec uspiam lectum esse arbitror. *Φρόνημα* igitur significat altum generosumque animum. fidelitatem autem exercitus eo nomine commendat quod infenso & hostili animo esset, adversus tyrannos & omnes *ἐπιρρήτους*. sic enim procedit orationis ordo: *ἀλλ' ὅτι ἐθέλησε Φρόνημα ἔπραττε ἀπίστον πᾶσιν ἐπιρρήτοις*. tota ratione falsus est vir summus qui istorum verborum sententiam hanc esse putavit: Aureolum ut erat ingentis spiritus vir, vitam precaria beneficium ultro sibi delatum repudiassse. nihil tam contrarium auctoris menti. eam supra exposuimus, & in versione nostra expressimus. vetus interpret partim non intellexit, partim quæ intelligebat, infeliciter & inepte reddidit: nam dum à verbis Græcis longius discedit, verborum quoque sententiam pæne aliam videri fecit. Zosimus convenienter ad hujus epigrammatis mentem tradit infensos & iratos Aureolo milites *ἀφ' οὗ πάλιν ἀπέτασαν* eum interemisse: *ἀπὸ τῆς ἀπειθασιλείας πρὸς τὸν ἀνταρπείτου τῆς ἀφ' οὗ πάλιν ἐχρημάτων ὀργῆς*. sed in hoc parum illi cum Trebellio convenit, quod scribit Aureolum de pace legatos statim ad Claudium, ubi eum imperatorem factum esse cognovit, misisse, & sponte se dedidisse, ibidemque in conspectu Claudii occisum esse à militibus iratis & infensis ipsi ob defectionem ac rebellionem. Trebellius vero heic narrat conflictu habito Aureolum à Claudio victum & à militibus interfectum, cum ei parcere & vitam largiri vellet Claudius. narrationem Trebellii veriore esse & magis ex historia fide ostendit hoc Græcum epitaphium Aureoli tumulo inscriptum, ex quo plane licet colligere prælio cum Claudio commisso victum eum fuisse, & à militibus oc-

Militis egregii vitam qui jure negavit

Omni-

cifum. quid enim aliud hæc verba restantur aut clamant?

Κλαυδιος Αὐρεολος μετ' ἄξιον ἄρεα
Καίσαρος
Τὰ κτερεῶν, θνητῶν ὡς ἔμελλε, ἐν
διδόχει.

CASAVBONVS.

Vitam qui jure negavit Omnibus indignis. Vide quomodo accipiat illud IACIN in quarto versu: de cujus obscuritate ante diximus.

SALMASIVS.

Vitam qui jure negavit Omnibus indignis. Aliter hæc ab interprete expressa, quam quomodo in Græcis concipiuntur. eandem tamen sententiam efficiunt. Græcus ait milites omnibus improbis ac sceleratis & probro coopertis vitis infensiores vitam Aureolo noluisse datam: hic vero dicit militem qui vitam semper omnibus indignis negavit, eam quoque Aureolo ut indignissimo negavisse. ita mentem potius quam verba expressit. alibi verba tantum sequitur, mentem relinquit. *vitam indignis negare* ita dictum ut *beneficium indignis negare*, *dignis dare*: intelligendum enim *beneficio*. sic in ista loquutione *vitam indignis negare*, subaudiendum *vita*: *indignis vita* scilicet. sic loquitur Plautus in Curculione:

Indignis si maledicatur, maledictum id esse duco:

Verum si dignis, benedictum est meo quidem animo.

& in Truculento: *dignis dant*. simile est illud in vetere ac vulgari dicto: *digna digni*: sic Sarmenus habeat *crassas compedes*. sic alicubi Ovidius, *indignum se mala multa perpeffum esse*: dicit: id est, immerentem & indignum illis malis quæ perpeffus est. eadem plane loquutio illa qua usus Antonius in edicto quodam, quæque ab Cicero reprehensa est: *an ulla contumelia est quam facit dignus?* id est, quam facit is qui dignus illa contumelia est. sen-

sus enim hic erat Antonii: contumeliam qua dignus afficitur, & quæ digno fit, non esse contumeliam. eadem loquutione & sententia Plautus plane dixit maledictum non esse cum digno maledicatur. sed illud Antonii, extra communem loquendi usum, quod *contumeliam facere*, dixit pro contumelia affici: cui simile tamen est, *damnum facere*, *jacturam facere*, pro damno & jactura affici. hæc vulgo non intelligebant homines in illis litteris primarii. ita igitur & hoc loco possumus indignos accipere qui vita indigni sunt. sed cum *indignos* vertent qui in Græco epigrammate ἐπιβροχῆς dicuntur, atque ita ad verbum reddiderit, πῶσιν ἐπιβροχῆς, omnibus indignis, magis censeam indignos absolute ἢ ἐντελῶς appellasse, nullius dignationis homines, nullius pretii ac meriti, sed viles & probrosos & contemptibiles. qua in significatione ἐπιβροχῆς Græcis. sic *indignos cantus* dixit Manilius:

— vestros extendere fines
Conor & indignos in carmine ducere cantus.

& sane cum *dignitas* à digno veniat quæ honorem & honestatem significat & meritum, quidni & *dignum* liceat appellare qui cum dignitate est, & qui alicujus dignationis est ac meriti? hujus contrarium erit *indignus* pro turpi & inhonesto, & nullius dignitatis pretiique homine, dedecore & probris cooperto. hac ratione *indignos* non male reddiderit heic interpretes qui in Græco sunt ἐπιβροχῆς, de quibus nihil boni dici potest, sed in quos omnia maledicta probraque dici conveniat. præter Tyrannidis & imperii usurpati crimen, moribus etiam ac vita turpem ἢ ἐπιβροχῆς Aureolum fuisse indicat Trebellius in Claudio his verbis: denique *judicio militum apud Mediolanum Aureolus dignum exitum vita ac moribus suis habuit.*

P. 108

Vitam qui jure negavit Omnibus indignis, & magis Aureolo.] In Græco epigrammate verba quibus hoc dicitur, corrupta leviter esse videntur. ita enim vulgo perscripta habentur in antiquo libro Inscriptionum:

ΤΩ ΓΑΡ ΚΑΙ ΖΩΗΝ. ΑΛΛ' ΟΥΚ
ΕΘΕΛΗΣΕ ΦΡΟΝΗΜΑ
ΠΑΣΙΝ ΕΠΙΡΗΤΟΙΣ ΤΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΥ ΑΝΤΙΒΙΟΝ.

nec mirum si hoc modo descripta Oedipum desiderare doctissimo viro visa sunt. ego ille sum Oedipus qui litteram unam deesse facile divinavi, vel illam temporis injuria ac vetustate in saxo ipso exesam, vel eorum, qui primi illud epigramma è lapide descripserunt, negligentia omisiam. pro ΕΠΙΡΗΤΟΙΣ igitur scribendum fuit, ΕΠΙΡΗΤΟΙΣ, hoc est, επιρητιοις. sed & επιρητιοι scribi potuit pro επιρητιοι. totum epigramma placet adponere, ut quomodo legendum distinguendumque sit, melius possit constare:

Κλαυδιου Αυρεολου μετ' οθιου Αρεου,

Καισαρα

Τα κτεροα, θνητων ως θεμις, ουδιδου:

Τω γ' και ζωην αλλ' ουκ εθελησε φρονημα

Πασιν επιρητοις επρατα απειον.

Κειν' ελ' οικτιρων η σωματιον
εχαλ' οπιζων

Αυρεολου γαφουραν εισαυρ τω τε ταφω.

omnia jam aperta & clara in hoc epigrammate, nihil occultum & obscurum. tota obscuritas hærebat in illa voce επιρητοις vel επιρητιοις: quam minime intellexit vir incomparabilis qui vitiose & parum ex fide descriptam eam esse existimabat. sensus igitur hic est illorum verborum: Claudius Imperator Aureolo victo occisoque iusta exequiarum fecit, & sepulchrum dedit: hic enim vitam dedisset, sed milites voluerunt, qui omnibus probrosi & infamibus tyrannis semper infesti insensique, Aureolum iniussu Claudii interfecerunt. επιρητιοι probrosam, inhonestam & vi-

tuperio dignum significat. Glossa: probrosus, επονειδης, επιρητιοι. Hesychius: επιρητιον, αιχραον, επιψορον. επιρητιοι, επι κακω λεγωμενοι, επ' αιχρατην. inde επιρητιοι τεχναι Xenophonti, αι βασιλευσιν & minus honestæ. historiam autem quæ in hac inscriptione continetur de Claudio qui Aureolum servare voluit nec potuit, quod militum animos infensiores habuerit defectionis causa, à quibus propterea occisus est contra voluntatem Claudii, cum ei se tradidisset, sic confirmat Zosimus: Αυρεολου επι χρονον συχναν εξα τ' Γαλλιωδ' καισαρας εαυτον εξουσιας, επεκηρυκωσατο τε προς Κλαυδιον ην ωδραδης εαυτην υπο τ' ωδι βασιλευα εργαλωτων αναιρειται τη Αγατλω δποστειν εχουμραν οργη. non meminit conflictus quem Aureolum cum Claudio habuisse heic refert Trebellius. nec mentio apud Trebellium hoc loco legatorum de pace ac fœdere ex parte Aureoli ad Claudium missorum, ut memorat Zosimus. in vita tamen Claudii scriptum idem Trebellius reliquit, Aureolum conflictu habito supplicentem & fœdus petentem à Claudio repulsam esse. ita enim scribit: his accedit quod rogantem Aureolum & fœdus petentem gravis & ferus imperator non audivit tali responso repudiatum: hæc à Gallieno petenda fuerant qui consentire moribus poterat, & timere. sic legi debet locus ille. quod autem de similitudine & consensu morum Gallieni Aureolique ibi dicitur, moribus & vita turpem fuisse Aureolum arguit. quod confirmat & vox επιρητιοις de illo intelligenda in hoc epigrammate Græco. cujus epigrammatis versionem nobis ex tempore, dum calamus in his commentandis & enotandis curris, effusam non pigebit heic adscribere. nec enim peior est illa veteri eusuldam Grammatici, quæ tamen Trebellio digna visa est quam suæ historix insereret:

Claudius Aureolo post martia prelia, Ca-
Hum-

Omnibus indignis, & magis Aureolo.

Ille tamen clemens, ¹ qui corporis ultima servans,

² Et pontem Aureoli dedicat & tumulum.

Hos ego versus à quodam grammatico translatos ita posui ut fidem servarem: ³ non quo melius non potuerint transferri, sed ut fidelitas historica servaretur, quam ego præ cæteris custodiendam putavi, qui id quod ad eloquentiam pertinet, nihil curo. ⁴ Rem enim vobis

*Humana ut lex est, debita iusta dedit.
Huic vitam & voluit: diris infensa Ty-
ramis*

*Militis haud potuit mens generosa pati.
Hinc pius, atque suo cineres dignatus ho-
nore*

Aureoli pontem condidit, & tumulum.

CAS AUBONUS.

¹ *Qui corporis ultima servans.]* Am-
mianus Marcellinus non dissimiliter
supremiatis honorem vocavit, libro
xxxii. Illud certum est, nec Scipioni nec
Valenti sepulturam, qui supremiatis honor
est, contigisse. Tacitus sexto Annalium,
humane sortis commercium.

² *Et pontem Aureoli dedicat & t.]* Li-
ber Puteani Aureolo. sed & Græcus
poëta dixit ΑΥΡΕΟΛΟΥ.

⁴ *Rem enim vobis proposui de ferre, non
verba.]* Vide in extremo hoc libro.

SALMASIUS.

¹ *Qui corporis ultima servans.]* Ad
verbum voluit exprimere illud Græci
poëta:

Καὶ σῶμα τὸ ἔχον ὀπίσσω.
voluit sed non præstitit. nam servans
hoc loco non idem est quod ὀπίσσω.
quid autem est, corporis ultima ser-
vare: ὀπίσσω significat curam gerere, re-
spectum habere, revereri, & cura & re-
spectus. hinc Οἴσος, Οὐπίσος & Νέμεις
Nemesis, quod rerum humanarum
curam agat. τὰ ἔχον Græci de mor-
te dicunt.

Mors ultima linea rerum.

unde ἐν τοῖς ἐχάτοις εἶναι, καὶ αὐτῶν
τοῖς ἐχάτοις, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς,
qui in eo sunt ut extremam illam li-
neam tangant: qui in extremis sunt.
hinc τὰ ἔχον σῶμα. fortasse et-
iam ita vocet sepulturam & inhumationem
corporis, & extrema exequi-
um officia quæ mortuis exhibentur.
supremum honorem vocat Virgilius
& suprema absolute:

qui supremum comitentur honorem.
supremiatis honorem, Ammianus: illud
certum est nec Scipioni nec Valenti sepul-
turam, qui supremiatis honor est, contigisse.
supremiatis ibi appellant, qua heic
poëta ἔχον σῶμα. licet etiam
heic τὰ σῶμα ἔχον de cineribus,
& reliquiis accipere, quo sensu
suprema non semel ponit Ammianus.
lib. xxi. inter qua Helena conjugi de-
functæ suprema miserat Romanæ, in subur-
bano via Nomentana condenda. & lib.
xxii. iisdemque cadaveribus subito igne
crematis, cineres projecit in mare, id in-
tens, ut clamabat, ne collectis supremis, a-
des illis extruerentur, ut reliquis. & l. xxv.
cum Juliani supremis Procopius mittim,
ea, ut superstes ille mandat, humatum
in suburbio Tarsensi. & paulo post: ce-
jus suprema, & cineres, si quid tunc iuste
consuleret, non Cydnus videre deberet.
quamvis gratissimus amnis, & liquidus.
hoc eodem sensu τὰ σῶμα ἔχον
accepimus, dum cineres vertimus.

³ *Non quo melius non potuerint trans-
ferri.]* Non quo melius potuerint transferri.
Ral. & v. ed.

vobis proposui deferre, non verba: ' maxime tanta rerum copia, ' ut triginta tyrannorum simul vitas scribendas accesserim.

'DE MACRIANO, XI.

C Apto Valeriano, diu clarissimo principē civitatis, ¹² fortissimo deinde imperatore, ad postremum omnium infelicissimo, vel quod senex apud Persas consenuit, vel quod indignos se posteros dereliquit, + quum Gallienum contemnendum Balista præfectus Valeriani & Macrianus primus intelligerent, quærentibus etiam

¹ *Maxime tanta rerum copia, ut triginta tyrannorum simul vitas scribendas accesserim.*] Hæc postrema verba, in libris omnibus, nulla comparent. sententia vero hujus loci cum his verbis etiam nulla est. nec eam multum adjuvat, *susceperim, quod pro accesserim* reposuit Casaubonus. detractione igitur non additione sanandus hic locus ad hunc modum: *rem enim vobis proposui deferre, non verba, maxime tanta rerum copia, ut in triginta tyrannorum simul vitas. ita ne una quidem littera minus antiqui scripti editique mens Trebellii hæc est; non eloquentiæ studuisse in hac historia scribenda, sed fidelitati tantum, & id propositi habuisse, ut res ipsas nudas potius, quam verba exquisite adfectata poneret. maxime, quum rerum, quas adgressus est tractare, copia ea sit, ut verbis eam augere velle & amplificare non sit necesse: triginta enim tyrannorum vitæ simul conscriptæ satis magnam rerum copiam subministrant, ut propterea verbis multis superfedere sit satius, & res solas simpliciter referre, quam diserte omnia & ornate litteris mandare. mira autem brevitate hanc sententiam his tot verbis expressit, maxime tanta rerum copia, ut in triginta tyrannorum simul vitas, hoc est, maxime tanta rerum copia, quæ est, vel quanta esse potest in*

triginta tyrannorum simul junctorum vitis. quæ loquendi forma, Græcismum plane respicit.

⁴ *Quum Gallienum contemnendum Balista præfectus Valeriani, & Macrianus primus intelligerent.*] Quid heic facit primus? aut quare primus Macrianus contemnendum Gallienum intellexit? Palatinus cum veteri editione, *primus dum*, legunt. conjectura mea non vana est corrigentis: & *Macrianus primus ducum*. sic Saturninus, *optimus ducum*, infra dicitur. quare *primus ducum* sit dictus, potest ex iis quæ de eo tota hac vita narrantur cognosci.

CASAUBONUS.

² *Ut triginta tyrannorum vitas simul scribendas accesserim.*] Non est Latina dictio: nam *susceperim* postulat sententia. abs regio duo postrema verba absunt.

³ *DE MACRIANO.*] Fuse omnia de isto auctor libro superiore. Zonaras semper Macrinum appellat patrem, filium Macrianum.

GRUTERUS.

² *Ut triginta tyrannorum simul vitas scribendas accesserim.*] Pal. ut in triginta tyrannos, simul vitas, suppressis duabus vocibus sequentibus.

⁵ *Et Macrianus primus intelligerent.*] Pal. *primus dum* intell.

v. Verba

etiam militibus principem, unum in locum concesserunt, quærentes quid faciendum esset. Tuncque confitit, Gallieno longe posito, Aureolo usurpante imperium, debere aliquem principem fieri, & quidem optimum, ne quispiam tyrannus existeret. Verba igitur Balistæ (quantum Mæonius Astyanax, qui consilio interfuit, asserit) hæc fuerunt. *Mea ætas & professio & voluntas longe ab imperio absunt, & ego, quod negare non possum, bonum principem quæro. Sed quis tandem est, qui Valeriani locum possit implere? nisi talis, qualis tu es. O Macriane, fortis, constans, integer, probatus in Rep. & quod maxime ad imperium pertinet, dives. Arripe igitur locum meritis tuis debitum: me profecto quamdiu voles, uteris tu cum Rep. Tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum principem gaudeat.* Ad hæc Macrianus: *Fateor, Balista, imperium prudenti non frustra est. Volo enim Rep. subvenire, atque illam pestem à legum gubernaculis dimovere: sed non hoc in me ætatis est. Senex sum, ad exem-*

plum

SALMASIUS.

1 Verba igitur Balistæ, quantum Mæonius Astyanax qui consilio interfuit, asserit, hæc fuerunt: *mea ætas & professio.*] Euerunt, abest editioni primæ: lege igitur & distingue: verba igitur Balistæ, quantum Mæonius Astyanax, qui consilio interfuit, asserit: *Hæc mea ætas & professio, & voluntas longe ab imperio absunt.* sic sæpe alibi loquuti sunt isti scriptores: verba concionis. exemplum epistolæ. exemplum senatus consulti. & similia.

3 Me profecto quamdiu voles uteris tu cum rep. tantum.] Scrib. cum Pal. opt. C. *me profecto quamdiu voles, uteris. tu cum rep. tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum principem gaudeat.* præfectus hic fuerat Valeriani, præfectum etiam sese offert Macriano imperium sumpturo, quem & ille simul præfectum cum imperio accepit. sic enim paulo post loquitur imperio consentiens Macrian. *tu tantum præfecti mihi studium, & annonam in locis necessariis præbe.*

4 Sed non hoc in me ætatis est.] Qui purius loquuti sunt, dixissent, *sed non hoc sum ætatis.* Suetonius in Galba: modo negligentior ac remissior quam curerentur principi electo, atque illud ætatis.

CASAUBONUS.

3 Me profecto quamdiu voles, uteris tu cum Rep.] Reg. *me profecto quamdiu voles uteris. Tu modo cum Rep. bene agas.*

4 Sed non hoc in me ætatis est.] Scripti, at non hoc me ætatis est. & submovent iidem, non dimovere.

GRUTERUS.

2 Qualis tu es, o Macriane.] Illa, o Macriane, non visuntur in Pal. & sunt, puto, à librariis.

3 Me profecto quamdiu voles uteris tu cuius rep. tantum bene agas.] Expressi scripturam Palatinam, præcipue cum fere etiam viseretur in codice Regio. impressi, *me profecto quamdiu voles uteris tu cum Republ. tantum bene agas.* quibus quid magis insubidum?

4 Sed non hoc in me ætatis est.] Sic & P.

I Dici-

plum equitare non possum. Lavandum est mihi frequen-
tius, edendum delicatius, divitiæ me jamdudum ab usu
militiæ retraxerunt. Juvenes aliqui sunt quærendi, nec
unus, sed duo vel tres fortissimi, qui ex diversis partibus
orbis Rom. rempublicam restituant, quam Valerianus fa-
to, Gallienus vitæ suæ genere perdidit. Post hæc in-
tellexit eum Balista sic agere ut de filiis suis vide-
retur cogitare, atque adeo sic aggressus est. Pru-
dentia tua Rempublicam tradimus. Da igitur liberos tuos
Macrianum & Quietum fortissimos juvenes, olim tribu-
nos à Valeriano factos: qui Gallieno imperante, quod boni
sunt, salvi esse non possunt. Tunc ille ubi intellectum
se esse comperit, Do, inquit, manus, de meo stipendium
militi duplex daturus: tu tantum præfecti mihi studium,
& annonam in necessariis locis præbe. Jam ego faxim ut
Gallie-

CASAUBONUS.

¹ Divitiæ me jamdudum ab usu m.]
Non male alii libri, delicia.

SALMASIUS

² Qui ex diversis partibus orbis Roma-
ni.] Non hoc tantum loco, sed aliis
quam plurimis apud istos scriptores,
humanum orbem pro Romano legi scri-
ptum in optimis vetustissimisque
membris. quod semper cum dissi-
mulassem, & mendæ loco habuissim,
tandem nimia sua frequentia occur-
suque expressit, ut animadversione
dignum ducerem. ea sane gloria fue-
runt Romani, ut totum orbem suum
vocarent. hinc orbis Romanus passim
apud auctores reperitur pro universo
orbe. sic Romanum genus & humanum
genus indifferenter usurpant. Cicero
Varronem Romani generis doctissi-
mum appellabat. humanum genus alii
auctores eodem sensu usurpant, ut
cum Symmachus lib. 1. epist. sena-
tum vocat, humani generis partem melio-
rem. id est, Romani generis. & passim
apud alios auctores id occurrit, huma-
num genus, & hominum genus. humanus
orbis igitur hoc loco est ἡ οὐρανὸς ἡ.

nam humanus orbis appellatur quid-
quid terrarum ab hominibus incolit-
tur. Græci οὐρανὸς vocant. Roma-
nus orbis quidquid pareret Romanis.
frequenter tamen auctores & huma-
num orbem pro Romano, & Roma-
num pro universo orbe dicunt, quasi
nihil esset in orbe toto quin pareret
Romanis aut parere deberet. hinc
omnium gentium victorem pop. R.
vocabant.

GRUTERUS.

² Qui ex diversis partibus orbis Roma-
ni rempublicam.] Pal. humani; quod &
suum sensum habet, ut indicavi supra
ad caput secundum Valeriani senio-
ris.

⁴ Ut Gallienus sordidissimus femina-
rum omnium, duces, &c.] Sic & Pal.

CASAUBONUS.

³ Jam ego faxim, ut Gallienus sordi-
dissimus feminarum omnium duces sui pa-
rentis intelligat.] Cur dicat duces sui pa-
rentis, ex iis potest intelligi quæ supe-
rius in Regilliano dixit de singulari
prudentia Valeriani in eligendis du-
cibus. superlativus pro comparativo
posi-

Gallienus sordidissimus foeminarum omnium duces sui parentis intelligat. Factus est igitur cum Macriano & Quieto duobus filiis, cunctis militibus volentibus, imperator. Ac statim contra Gallienum venire cepit, utcumque rebus in Oriente derelictis. Sed quum XLV. millia militum secum duceret, in Illyrico vel ² in Thraciarum extremis congressus cum Aureolo, victus & cum filio interemptus est. Triginta denique millia militum in Aureoli potestatem concessere. Domitianus autem eundem vicit, dux Aureoli fortissimus & vehementissimus, ³ qui se originem diceret à Domitiano imperatore trahere ⁴ atque à Domicilla. ⁵ De Macriano autem nefas mihi videtur iudicium Valeriani præterire, quod ille in oratione sua quam ad senatum è Persidis finibus miserat, ⁶ posuit inter cætera. Ex oratione divi Valeriani: *Ego P. C. bellum Persicum gerens, ⁷ Macriano totam Remp. credidi, ⁸ quod à parte militari*

positus in illis, sordidissimus foeminarum omnium. nam ita accipiendum, qui est sordidior omnibus foeminis, & omni scorto turpior. Sed regius aliter multo scribit hunc locum, *Fam ego faxo, ut Gallienum sordidissimum foeminarum omnium mulierum, duces sui percuntem intelligant. potest scribi sordidissimum, foeminarum omnium virum.* in sequentibus verbis præfero vulgatam.

SALMASIUS.

¹ *Utrumque rebus in Oriente derelictis.] In Gallienis: sed Macrianus, retento in Oriente uno ex filiis, pacatis jam rebus, Asiam primum venit.*

² *In Thraciarum extremis.] In Thraciarum extimis.*

⁵ *De Macriano autem.] Pal. de Macrino autem. atque infra ita quoque scriptum: occisum autem per hos quos Aureolus miserat, ad comprehendendum Quietum Macrini filium. Zonaras etiam Macrinum patrem vocat, Macrianum filium. nec dubium mihi est, in ea familia & Macrinos & Macrianos, & Macros fuisse: nam infra, Cornelium*

Macrum, ex eadem familia virum nominat Trebellius.

GRUTERUS.

² *In Thraciarum extremis.] Pal. extimis.*

³ *Qui se originem diceret à Domitiano Imp. trahere atque à Domitilla.] Sic & Pal. nisi quod omiserit Imp. quod & omitti potest. vulgg. Domicilla.*

⁶ *Posuit. Inter cætera ex oratione.] Sic quoque interpunxerat Palatin. non ut vulgo, posuit inter cætera. Ex oratione.*

⁷ *Macriano totam rempubl. credidi quidem, à parte militari. Ille vobis, &c.] Repraesentavi bona fide quod erat in Pal. neque abibant aliorum mss. nisi quod ille, credidi quod à parte. minus concinne prius publicati; credidi quod à parte militari ille vobis fidelis &c.*

CASAUBONUS.

⁴ *Atque à Domicilla.] Scripti melius Domitilla. ut apud Suet.*

⁶ *Posuit inter cætera.] Male hæc distincta. Scrib. posuit. Inter cætera, ex orat.*

⁷ *Macriano*

ille vobis fidelis, ille mihi devotus, illum & amat & timet miles Utcunque res exegerit, cum exercitibus agit, nec P. C. nova vel inopinata nobis sunt. pueri ejus virtus in Italia, adolescentis in Gallia, juvenis in Thracia, in Africa jam provecti, senescentis denique in Illyrico & Dalmatia comprobata est, quum in diversis praeliis ad exemplum fortiter faceret. ³ Huc accedit quod habet juvenes

SALMASIUS.

7 Macriano totam Remp. credidi, quod à parte militari.] Emendo ex Palatino: Macriano totam remp. credidi quidem à parte militari: ille vobis fidelis, ille mihi devotus. posset tamen commodissime una voce inserta sic legi: Macriano totam remp. credidi quidem, sed à parte militari. factum suum senatui probare cupit Valerianus, quod uni totam remp. crediderit nam ab ea tantum parte credidisse se dicit, quæ rem militarem spectabat. nec hoc illis mirum aut novum videri debere ait, in tanta virtute prudentiaque Macriani, tot rebus & praeliis, jam inde ab ultima pæne pueritia comprobata.

CASAUBONUS.

8 Quod à parte militari ille vobis fidelis, il.] Scribe ex libris: Ego P. C. b. P. gerens, M. totam Remp. tradidi, quod à parte militari. Ille vobis fidelis, ille mihi devotus: illum & amat & timet miles. Ille utcumque, illud, quod a parte m. valet, quod attinet ad rem militarem, & curam de rebus bellicis.

SALMASIUS.

1 Utcunque res exegerit.] Scribe cum eodem Pal. illum & amat, & timet miles ille: utcumque res exegerit, cum exercitibus agit. ager etiam reposuimus pro agit, ita postulante sententia.

2 Nec P. C. nova vel inopinata nobis sunt.] Legendum: nec P. C. nova vel inopinata vobis sunt. pueri ejus virtus in Italia. non vult senatui mirum videri, quod totam rempublicam uni commiserit, cum virtus Macriani cognita & probata facti sui rationem sa-

Tom. II.

tis ostendat non inepte etiam possumus legere: hæc P. C. nova vel inopinata non sunt. quæ lectio non est deterior illa prior: immo etiam, si quid judico, melior. nec & hæc in veteribus libris sæpe invicem commutantur & convertuntur.

CASAUBONUS.

2 Nec P. C. nova vel inopinata nobis sunt.] Scrib. nec hæc P. C. pro inopinatas regius incognita.

GRUTERUS.

2 Nec P. C. nova vel inopinata nobis sunt.] Sic & Pal. nam edd. inopinata quod idem quidem cum altero, sed exprimenda in doles mss.

SALMASIUS.

3 Huc accedit quod habet juvenes filios, Romano dignos collegio, nostra dignos amicitia.] Romanum collegium hoc loco quid sit, ignorant docti, sed vitium prius lectionis purgemus, deinde de collegio Romano dicemus. omnino enim corrigendum: huc accedit quod habet juvenes filios, Romano dignus collegio nostra dignus amicitia. de Macriano enim, non de ejus filiis dixit, quod esset Romano collegio dignus. multa autem hac epistola congerit Valerianus, quibus senatui probet, magna ratione inductum se fecisse, ut totam remp. Macriano committeret. virtutem quidem ejus pueri, adolescentis, juvenis, viri, senis, eam fuisse, & tot experimentis & factis comprobata, ut alium deligere neminem potuisset, cui melius hoc credi debuerit. huc accedere, quod haberet juve-

T

juve-

juvenes filios, & fortes, quibus juvari posset, in hac sibi commissa reip. militari parte. Romano igitur eum dignum esse collegio & amicitia principis. quod de collegio Romano & amicitia principis heic dicitur, ad ista referendum est quæ in vitam Hadriani disseruimus de contubernali- bus & amicis principum, & inde exponendum. collegium enim quasi quoddam erat & corpus summorum virorum quos princeps ipse assumebat & deligebat, ut sibi à consiliis essent, & cum quibus agenda consultaret, deque maximis quibusque rebus tractaret. hi contubernales principis, hi familiares, hi collega, hi comites & amici dicebantur. principem quocunque irer sequebantur. inde comites ejus dicti: consiliis principis intererant & judicanti adsidebant. Spartianus in Hadriano: cum judicaret, in consilio habuit non amicos suos solum & comites, sed etiam jurisconsultos & præcipue Julium Celsum, &c. aliquando comites, aliquando amici, sapius comites & amici simul dicuntur. Lampridius in Alexandro: injuriam nulli unquam amicorum comitumve fecit. ex consularibus viris, & prætoribus, & senatoribus, interdum etiam ex equitibus sumebantur. idem in Hadriano: optimos quoque de senatu in contubernium imperatorie majestatis adseruit. de equestri ordine etiam plerumque sibi amicos adoptabant: quod aliunde scimus verum esse. ad summam res hæc erat meri ejus plenique arbitrii, ut quos vellet in amicorum comitumve habere numero, ipse deligeret. Suetonius in Tito: amicos elegit, quibus etiam post eum princeps, ut sibi & reip. necessariis acquirerent, præcipue quo sunt usi, sed omnium qui amici principis aut comites aut diebant, non una atque eadem ratio, dignitas atque ordo fuit. alios siquidem adhibebat, cum de negotiis ac jure tractaret, vel Romæ & in provinciis causas audiret. in hoc numero amicorum jurisconsultos fuisse video. Lampridius in Alexandro: negotia & causas prius à seniorum princi-

pius & doctissimis jurisperitis & sibi fidelibus, quorum primus tunc Ulpianus erat, tractari ordinarique, atque ita referri ad se præcepit. Spartianus in Hadriano scribit eum cum judicaret, præter amicos & comites, jurisconsultos etiam in consilio habuisse. hinc in rescripto divorum fratrum de jure patron. Volusius Macianus amicus noster. ita exponendum est illud Valerii Probi de notis litterarum: AM. N. amicus noster. alios porro habebat quos in secretis atque interius consilium admitteret, in quo de summa rep. agitabatur, legati audiebantur, & majora alia negotia de regni statu tractabantur. comites isti amicique principis, comites intra consistorium, & comites sacri consistorii consistorianique dicti sunt sub posterioribus imperatoribus, & primi ordinis erant. consistorium enim principis dicebatur τὸ ἱεῖον συνέδριον, ut Græci exponunt. Hesychius κρησιτάριον, ἱεῖον συνέδριον. hi sunt quos vulgo vocamus consiliarios. fuisse autem, ut notum est, comites primi ordinis, & secundi & tertii: quos titulos putant à Constantino inventos esse, dum singulos quosque aliquo honore cumulare cuperet, & testem adducunt Eusebium l. iv. de Constant. vita, cujus hæc verba sunt κρημάτων ἢ οἱ μὲν πρῶτες τῶν κρημάτων, οἱ ἢ δεύτερες, οἱ δὲ τρίτες, sed ex hoc Eusebii loco nihilo magis statui potest comites primi ordinis, & secundi tertiique primum creatos fuisse quam consules, & consulares, & duces, & senatores & alias dignitates quibus singulos quosque decorare consuevisse Constantinum ibidem refert Eusebius: ἀλλ' οἱ μὲν κρημάτων, inquit, οἱ δὲ κτημάτων περιουσίας ἐτύχωνον, ἀλλ' οἱ περιουσιῶν ἀξιακῶν οἱ ἢ συγκαλήτης βασιλῆος οἱ ἢ ὑπάτων. πολλοὺς δὲ ἡγεμόνες κρημάτων ζῶν. κρημάτων δὲ οἱ μὲν πρῶτες τῶν κρημάτων ἢ οἱ μὲν πρῶτες τῶν κρημάτων, οἱ δὲ δεύτερες, οἱ δὲ τρίτες. scribit neminem unquam in donatum à Constantino discessisse, in alios possessiones & pecunias congerebat,

gerebat, alios consulares, alios consules faciebat, plurimis ducatus dabat. quosdam comitiva primi ordinis, quosdam secundi, nonnullos tertii decorabat. quis ex his verbis colligat istos comitivarum ordines advenisse Constantinum? sed cum doctissimis hujus ætatis viris hoc vulgo persuasum sit, titulos illos comitum honorarios à Constantino introductos esse, libenter eorum sententiæ subscriberem, nisi certum haberem non Constantini tantum ayo sed omnium omnino etiam retro principum comites amicosque imperatoris in varias classes fuisse semper distributos. erant amici primæ admissio- nis, erant secundæ, erant & tertiæ. scribit Lampridius in Alexandro, *tan- tiæ illum moderatiōis fuisse, ut amicos non solum primi loci ac secundi, sed etiam infirmi- viros ægrotautes viseret.* si autem amici fuere, & primi & secundi tertiique loci, fuisse utique & comites certo certius. nam & *comes principis & amicus* idem, ac de eodem utraque appella- tio usurpari solita. hinc Spartianus, *amicos aut comites* dicit. Lampridius, *amicorum comitumque*. in veteri inscrip- tione quidam appellatur, *amicus & comes Augusti nostri.* de comitibus imperatoris nobis affatim alibi dictum. comites enim illi amici proprie dicti qui imperatorem comitabantur, & quodammodo ejus contubernio utebantur. hi omnes, ut jam dixi, non eodem numero & dignitatis gradu apud imperatorem habiti. quidam erant primi ordinis: nonnullos secundus locus honestabat: alii in tertio ordine subsistebant. quibus cum princeps maxima quæque & serua com- municaret, hi digniores, & primi ordi- nis comites, & habebantur & dicebantur. reliqui pro sua quisque dignitate aut merito, secundi aut tertii ordinis comitibus adnumerabantur. cum autem in primis esset honorifi- cum, magnæque cujusdam ac præci- pue dignitatis instar obtineret in ami- cis & comitibus principis haberi & numerari, præter illos certos & dele-

ctos, quibus hoc revera ac proprie congruebat nomen, amicos & comites principis, factum est ut hæc etiam appellatio honorarii tituli vice, om- nibus fere præposituris præfecturis- que, tam civilibus, quam militaribus præponeretur, quæ postea brevitatis causa, & loquendi usurpatione ve- rum nomen illius dignitatis aut præ- fecturæ cui addita esset, subvertit, & in ejus locum invaluit. exempli gratia: præfectus vel magister sacrarum largi- tionum honorario titulo dicebatur & *comes*, quasi qui comes esset & ami- cus principis. sic autem appellabatur *comes & magister largitionum.* postea communi loquentium usu vel usur- patione, ut brevius fieret, dictus est *comes largitionum.* idem dicendum de comite & magistro rerum privata- rum, quem comitem & amicum vocat Constantinus leg. 11. Cod. Th. de bonis vacantibus: *breves eorum plenissimos ad virum perfectissimum comitem & amicum nostrum mitti.* intel- ligit magistrum vel procuratorem re- rum privatarum, qui *comes & magister* cum diceretur, postea, *comes rerum pri- vatarum* dici cepit. sic *comes & magister officiorum*: sic alii plerique magistri ac præfecti qui titulo *comitum & amico- rum principis* decorati, eoque titulo ad præfecturam illam quam gerebant addito, dignitatis suæ appellationem honorifico illo additamento com- mutarunt, & de nomine tantum sunt vocitati. sic quod erat accessio tan- tum ad dignitatem, postea factum est ipsius nomen dignitatis. atque inde recentiores comitem de quovis præ- fecto dixerunt tam Græci quam La- tini. Hesychius: *ἄμυνος, ἀρχων, ἡγε- μών.* quod vero essent, quemadmo- dum docuimus, inter comites & ami- cos Augusti, quidam primi loci, quidam secundi & tertii, hinc factum ut majores celsioresque dignitates, ac præfecturæ sive magisteria, primi ordi- nis comitiva donarentur & orna- rentur, ut magistri officiorum, magi- stri militum, magistri sacrarum largi- tionum, & similes. minores autem

& mediocrum, ut ita dicam, secundi ordinis comitiva decorabantur: ut magistri epistolarum, magistri libellorum, memoria, & dispositionum, cum aliis multis. hi enim comites & magistri dicebantur, sed comites erant secundi loci. vide tit. Cod. Th. de proximis scriniorum. Tribuni quoque militum minores comites dicebantur ab hac secundi ordinis comitiva. nam majores comites erant magistri militum & rei militaris praefecti, qui *comites rei militaris* appellabantur. Cod. Theod. ne comit. & trib. lau. praestentur: *succendi balneas ad tribunorum, sive ad minorum comitum usus.* & leg. 11. eod. tit. *tribunis & comitibus inferioribus denegavit.* Vegetio Tribunus dicitur minor comes. Glossa: *ἡγεμὸν ἡτοῦ τοῦ βασιλέως.* minima & infima erat tertii ordinis comitiva. Ceterum sciendam est, comitiva titulum omnibus fere dignitatibus semper adjunctum & adfixum fuisse, quasi quoddam honoris incrementum, illisque tantum ferme tribui solitum, qui dignitatis alicujus aut magistratus praefecturae merito pollebant, adeo ut posteriorum imperatorum aetate nulla sane inveniretur in aula dignitas, quae non comitivae honore esset ornata. fuere tamen & quidam solo honore comitivae praediti absque ulla alia dignitate aut praefectura. hi comites in palatio vel intra palatium dicebantur. quorum mentio Cod. Theod. tit. de comitibus vacantibus: *qui post probatos labores in nostro palatio comites esse meruerunt.* multae item veteres inscriptiones meminerunt comitum ordinis primi intra palatium. sic enim in palatio & intra palatium comites dicebantur, ut *comites in consistorio,* & *intra consistorium,* de consistorianis. sed de his plura in libro de officiis domus Augustae. quando coeperit haec comitum honoraria appellatio singulis quibusque in aula dignitatibus attribui solita, & cujus imperatoris inventum fuerit, non facile decerni potest. ex eo illius originem processisse plane

comperit habeo, quod omnes qui cum dignitate, in comitatu imperatoris essent, comites & amici principis appellarentur. cui rei argumentum est quod solis iis dignitatibus datum esse inveniatur comitis nomen, quae principis comitatum observarent, aut quae à principe ordinarentur, omnes qui hac appellatione donati sunt, de domo Augusta erant. reliqui magistratus qui Augustum non comitabantur, aut qui ab ipso non ordinabantur, amicorum quidem nomine ab Augusto honorabantur, sed non comitum. nam soli illi *comites & amici* qui in comitatu principis erant, ceteri *amici* tantum: vel etiam, *parentes & amici*: vel *parentes carissimi.* ita consules & praefecti urbis & proconsules, & provinciarum rectores, honoris gratia ab imperatore compellabantur. jurisconsultos quoque qui in judicandis causis consilio plerumque imperatoris adhibebantur, *amicos suos* princeps solebat appellare. in rescripto Divorum fratrum leg. xvii. de jure patron. *cum & ipso Macciano & aliis amicis nostris jurisprudentia, adhibitis tractavimus.* ibidem de Macciano: *Volusius Maccianus amicus noster.* ita etiam senatores appellare consueverat. qui vero magistratus gerebant, aut in majoribus dignitatibus constituti erant, & qui provincias administrabant, *parentes & amici Augusti* vocabantur. hinc de praefecto urbis in his auctoribus *parens & amicus noster.* & sic de aliis. quod etiam sub posterioribus principibus obtinuit. hinc illae inscriptiones in principum rescriptis ad praefectos, & proconsules in Cod. Theod. frequentes: *haec parens carissimo Augusti.* ubi parens non ex usu veterum Romanorum & pura Latinitatis debet accipi, sed ex recentiorum usurpatione qui *parentem* dixerunt quemvis proximum cognatumque, & consanguinitate propinquum. sic hodie rex Galliarum moris habet legatos suos & quos regendis provinciis imponit, *parentes* vel *cognatos* suos appellare. haec igitur erat

nes filios, ¹ Romano dignos collegio, nostra dignos amicitia. & reliqua.

DE

erat differentia eorum qui amici tantum imperatoris & eorum qui amici & comites simul dicerentur. nam quæ in sacro comitatu versabantur dignitates, aut quæ ex eo prodibant, amicorum comitumque imperatoris nomine vulgo insignita fuere. quorum comitum amicorumque tres ordines fuisse diximus. atque his fere solis comitiva, primæ, secundæ, tertiæ tituli attributi. qui præfectus Ægypti olim quod ab Augusto regenda Ægypto imponeretur, comitis nomine decoratus, cum sub primæ comitivæ honore eam provinciam regeret, dictus est comes Ægypti. sic qui præses olim Orientis, nam præsides à Cæsare ordinabantur, ab eadem ratione comes Orientis est appellatus. atque ita de ceteris comitibus provinciarum. sic quos ad quamlibet provinciam defendendam milite credito peculiariter destinabat imperator, qui duces olim vocabantur, comites post Constantinum dicti sunt, quod sub comitivæ primi ordinis dignitate ducendis militibus ab imperatore præficerentur. atqui hi sunt quos comes rei militaris ætas illa dixit. dux enim quilibet, comitivæ dignitate ornatus, comes dicebatur. tunc itaque dux & comes idem erat. postea vero infimæ Latinitatis ævo, & illo tempore, quo jam nullum fuit in Occidente imperium, duces & comites sic separati sunt, ut duces quibus una tota provincia, aut urbes plures administrandæ crederentur, appellarint: comites vero singularum urbium iudices & rectores. exinde comes certæ dignitatis & præposituræ nomen fuit, quod ad nos & hæc usque tempora propagatum est, & usu traditum, cum apud veru-

stiores comes non certæ sed vagæ dignitatis instar habuerit, quæ omnibus fere dignitatibus aulicis ornamentis & honorarii tituli vice accedebat: ita ut duces etiam qui ducendis militibus, aut provinciis regendis impositi essent, sub hac primi ordinis comitivæ dignitate, comites vulgo dicerentur. sed ut post longam tandem verborum profusionem ad id veniamus, cujus rei gratia tota hæc à nobis disputatio necessario fuit instituenda, collegam hæc & amicum vocat Valerianus Macrianum illum cui totius rei militaris in rep. curandæ summam crediderat quoad ipse abesset, ac bellum Persicum gereret. collegio, inquit, Romano dignus: nostra dignus amicitia. collegium & amicitiam principis junxit. nam, ut dixi, omnes quibus aliquam reip. partem administrandam, sive militarem sive civilem commisisset princeps; hi collegæ & amici, parentes & amici, comites & amici principis à principe ipso & in epistolis & in rescriptis, & in orationibus ejus vulgo audiebant. quod enim cum iis communicaret consociaretque reip. gerendæ consilia Cæsar, & imperii regimine eos participaret, hinc collegæ & amici principis appellati. & collegium Romanum eorum omnium cæsus & corpus, quibus aliqua pars imperii Romani gubernandi esset commissa. cujus collegii Romani nomine, & ipsam etiam senatum comprehendere intelligique à Valeriano minime dubito.

CASAUBONUS.

[Romano dignus collegio.] Romanum collegium quid hic appelletur nescio: tamen ita veteres.

DE MACRIANO JUNIORE, XII.

13 **M**ulta de hoc in patris imperio prælibata sunt, qui nunquam imperator factus esset nisi prudentiæ patris ejus creditum videretur. De hoc plane multa miranda dicuntur ¹ quæ ² ad fortitudinem pertineant juvenilis ætatis. ³ Sed ad facta aut quantum in bellis minus valet fortitudo. Hic enim vehemens cum prudentissimo patre, cujus merito imperare cœperat, à Domitiano victus, triginta (ut superius dixi) millibus militum spoliatus est: ⁴ matre nobili, patre tantum forti & ad bellum parato, atque ab ultima militia ⁵ in summum perveniente ducatum, & splendore sublimi.

DE QUIETO, XIII.

14 **H**ic, ut diximus, Macriani filius fuit; cum patre & fratre, Balistæ judicio, imperator est factus. Sed ubi

SALMASIUS.

1 *Quæ ad fortitudinem pertineant juvenilis ætatis.*] Liber Palat. juvenalis ætatis. ita frequenter scriptum reperitur in libris. Ovidius qui in membranis est, nunquam aliter scriptum exhibet: juvenalibus acta lacertis. juvenale femur: juvenalis ætas: juvenale corpus: juvenalia brachia. sic vernilis & vernalis dicebant, & similia.

3 *Sed ad facta aut quantum in bellis minus valet fortitudo.*] Quomodo hæc intellexerint eruditi, nescio. ego, quæ mea est tarditas, non intelligere fateor. eoque semper confugio, ut corruptum putem, quod minus assequi possim. qui magis ingenio valebunt, hæc fortasse percipient, ut scripta sunt vulgo: nos non sumus tam perspicaces. Palatinus pro *minus*, habet, *unius*. scribe meo periculo: sed ad facta, aut in bellis, quantum unius valet fortitudo? cum nota interrogationis. fortissimum fuisse juvenem Macrianum, &

de ejus fortitudine multa miranda esse dicta, haud minus tamen victum fuisse. non enim multum posse aut valere unius viri fortis virtutem in bello, nec tanti esse momenti, ut in eo solo victoriæ spes tota sit sita.

4 *Matre nobili.*] Matre nobili. ita Pal.

5 *In summum perveniente ducatum, & splendore sublimi.*] Delenda & particula, & scribendum: patre tantum forti & ad bellum parato, atque ab ultima militia in summum perveniente ducatum splendore sublimi.

GRUTERUS.

2 *Ad fortitudinem pertineant juvenilis ætatis.*] Vulgg. juvenilis, quod eodem redit. sed cedere debebat Palatinæ scripturæ, vel antiquitatis causâ.

CASAUBONUS.

6 *DE QUIETO.*] Zonaras Quintum nominat. Κῆντρ. in nummis QUIETVS.

x Ab

ubi comperit Odenatus, qui olim jam Orientem tenebat, ¹ ab Aureolo Macrianum patrem, Quietum & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus potestate concessisse, ² quasi Gallieni partes vindicaret, ³ adolescentem ⁴ cum Balista præfecto dudum interemit. Idem quoque adolescens dignissimus Rom. imperio fuit, ⁵ ut vere Macriani filius, & Macrianus etiam frater: qui duo afflictis rebus potuerunt remp. gerere. ⁶ Videtur mihi non prætermittendum de Macrianorum familia, quæ hodieque floret, id dicere quod spe-

SALMASIUS.

¹ *Ab Aureolo Macrianum patrem, Quietum & ejus fratrem Macrianum victos.* Quomodo potest stare hæc lectio quæ Quietum cum patre & fratre Macriani victum esse ab Aureolo dicit, cum sequenti versu scribat auctor hunc Quietum ab Odenato occisum cum præfecto Ballista, & certum sit ex multis locis hujus historiae Macrianum tantum patrem & alterum ex ejus filiis Macrianum item appellatum ab Aureolo per Domitianum ejus ducem victos esse & occisos in Illyrico, cum Quietum in Oriente reliquissent ubi postea ab Odenato interfectus est? scribendum igitur: sed ubi comperit Odenatus, qui olim jam Orientem tenebat, ab Aureolo Macrianum patrem Quietum, & ejus fratrem Macrianum victos, milites in ejus potestatem concessisse, quasi Gallieni partes vindicaret, adolescentem cum Balista præfecto interemit. pluribus non adstruam veritatem hujus emendationis. per se enim facile omnibus patet.

³ *Adolescentem cum Balista præfecto dudum interemit.* Illud dudum non ad meum gustum est, & vitiosum plane suspicor. non nihil autem secum ipse pugnat Trebellius. heic enim narrat Ballistam cum Quietum Macriani filio, ab Odenato occisum. in Gallieno vero scribit, auctore præfecto Macriani Ballista juvenem occisum, ab

iis qui erant cum ipso. in Ballista etiam scriptum reliquit, occiso jam Quietum Ballistam imperasse, & postea eum interemptum a gregario milite in gratiam Odenati. sed brevitate loquendi hoc facile excusari potest. etsi enim aliquo tempore post Quietum interemptus sit, utrumque tamen constat, ab Odenato, vel in ejus gratiam fuisse interemptum. lubentem heic legerem: cum Ballista præfecto, vel imp. hoc est, præfecto vel imperatore.

⁵ *Ut vere Macriani filius, & Macrianus etiam frater.* Ita etiam libri. sed non dubito legi debere: ut vere Macriani filius, Macriani etiam frater. Quietum hunc Macriani filium sic commendat, ut vere Macriani filium, & Macriani fratrem, de cujus Macriani fratris fortitudine paulo ante dixit.

⁶ *Videtur mihi non prætermittendum.* Palatinus: videtur non mihi prætermittendum. scribe: videtur non mihi prætermittendum.

CASAUBONUS.

² *Quasi Gallieni partes vindicaret.* Hac simulatione vafre usum Odenatum non semel ante dictum.

⁴ *Cum Balista præfecto dudum i.* Eos hic sequitur qui negabant purpuram à Balista sumtam: qua de re inferiorius.

speciale semper habuerunt. Alexandrum Magnum Macedonem viri in annulis & argento, mulieres in reticulis & dextrocheriis, & in annulis, & in omni ornamentorum genere, exsculptum semper habuerunt: eo usque ut tunicæ & limbi & penulæ matronales in familia ejus hodieque sint quæ Alexandri effigiem de

liciiis

SALMASIUS.

1 *Alexandrum magnum viri in auro & argento.*] Melius Pal. *viri in annulis & argento.* nam virorum etiam annuli fuerunt. argentum autem intelligit mensale.

2 *In reticulis & dextrocheriis.*] De dextrocheriis supra dictum duobus in locis. vox composita ex Græco Latinoque nomine, ut alia multa. sic *holoverum* notamus infra, quod erat totum verum, id est totum purpureum. sic dicebant *chrysoclavum*, quod alii *auriclavum* vel *auroclavatum*. *chrysoclavus* enim Anastasio aureus clavus. ut *vestis de chrysoclavo*. sic *pseudosorum* pro *pseudothyrum*. sic *artigraphus* Servio, qui *τεχνογράφος*. sic *epitragium*, & *epitragium*. *mesopicatium* in Isidori Glossis, in medio picatum. & alia ejusmodi infinita de quibus nos alibi meminit in Maximianorum vita dextrocherii Capitolinus, & copulæ qua claudabatur. sic enim legendum ibi docuimus: *dextrocherium cum copula de hyacinthis quattuor*. vulgo *costula* legabatur. legi etiam optime posset: *dextrocherium cum costula*. Græci *κλειδία* vocant & *βάλακον*. Aristophanes *Λυσιστρατή*:

Ω *χρυσόχρα*, τ' ὄρμων ὄν ἐσκαδίασας
Ὀρχημῆρας με τ' γυμνασῆς ἐσπε-
ροῦς

Ἡ *βάλακον* ἐκπέπλωκεν ἐν τῇ
μαίῳ.

Hesychius: *βάλακον*, τὸ ἐξ ἡερτι-
μῶρα τ' ὄρμων τὸ τῆ ἀχλὸν, καὶ τῆ
φρυῶν ὁ καρπὸς καὶ ὁ τῆ φοινίκων καὶ
κλειδῆς. sic in vestibus Homero κλει-
δῆς sunt, ὅπου λεγόμενα καὶ κλειδῆς
εἰς αἶς αἰ περιῶναι καὶ θένται. dextro-

cheria, *dextralia* etiam Latinis vocata notavimus in superioribus. Isidori Glossæ: *dextralia*, *brachialia*. licet autem *χειρ χειρῶς* Græci communius dicant, & *χειρῶς* tantum poetis datum sit, composita fere tamen *ἀπὸ τῆ χειρῶς*, non *ἀπὸ τῆ χειρῶς* formantur. ut *μυροχέριον*, non *μυροχειριον* ἀκροχέριον non ἀκροχειριον ex eodem genere est istud dextrocherium. Græci dicerent *δεδειροχέριον*. sic *ἀσπυχειριον*, sportula amanuensis quam manulem sportulam vocat Isidorus in Glossis. Cassianus coll. xix. cap. iv. *Septem paxamatiorum paria sequuntur in procherio*, id est amanuensi sporta die sabbati reponuntur. ubi perperam vir doctus in *prochiro* legit contra omnium librorum consentientem auctoritatem.

CASAUBONUS.

2 *In reticulis & dextrocheriis.*] Reticulis innectebantur gemmæ: de dextrocheriis satis ad Maximinos.

SALMASIUS.

3 *Alexandri effigiem de liciiis variantibus monstrant.*] Hæc variantia licia τὸ πολυμίτῳ Græcorum expriment, multis liciiis contexere quæ *polymita* appellant, *Alexandria* instituit, inquit Plinius. hæc proprie *polymita* vocabantur quæ de plurimis & variantibus liciiis contexebant non minus tamen & quæ acu picta erant, & variata plumariorum arte, *polymita* dixerunt. hinc veteres Gloss. *babylonicum πολυμίτῳ* exponunt, cum satis constet, quæ proprie *babylonica* vocarentur, non *polymita* texture genere, sed acu fixæ si solita. Martialis:

— baby-

liciiis variantibus, monstrant. Vidimus proxime Cornelium Macrum in eadem familia virum, quum cœnam in templo Herculis daret, pateram electrinam, quæ in medio vultum Alexandri haberet, & in circuitu omnem historiam contineret signis brevibus & minutulis, pontifici propinare: quam quidem circumferri ad omnes tanti illius viri cupidissimos iussit. Quod idcirco posui, quia dicuntur juvari in omni actu suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant vel argento.

DE

— *babylonica picta superbe*

Texta Semiramia quæ variantur acu.

Glossæ: *Babylonicum*, ψιλὴ πολυμί-
 ῆς. *plumatum babylonicum* vocat Pub-
 blius Syrus apud Petronium. *pluma-*
rium veteres Glossæ, τὸ ψιλοῦσα φον
 interpretantur. *polymitum opus & plu-*
marium indiscriminatum ponit verus
 interpretes Bibliorum sed hæc pluri-
 bus explicabimus ad Carinum Vo-
 pisei. sed istas tunicas & pœnulas ma-
 tronales quæ de variantibus liciiis A-
 lexandri effigiem monstrabant, u-
 trum acu plumarium, an polymita-
 riorum pectine pictas fuisse dice-
 mus? variantia illa licia impellebant
 me olim ut de polymito opere acci-
 petem. sed polymita & plumata con-
 fundebant, ut dixi, & πικίλλειν
 Græci de utroque genere dicunt, ut Lat.
 variare. nec minus multis liciiis opus
 est in acupictili, quam in polymito.
 acu igitur expressas Alexandri effigies
 in illis vestibus censeo. non minori
 tamen varietate nec paucioribus aut
 minus expressis, minusque mirandis
 figurarum imitationibus in vestibus
 contextendis luserunt antiqui artifi-
 ces sola textura ratione, & connexio-
 ne staminis ad subtemen, quam qui
 acu pingent. hinc alicubi dixit Mar-
 tialis Semiramiam acu victam esse
 Babylonis pectine. Asterius Amasea
 episcopus: in Homilia de Lazaro:
 ἡ δὲ ἑνὴ καὶ ἑνὴ ὑφαντικὴ ἐξ ὁμοῦ
 τῆς πικίλλειν, ἥτις τῆ πλοκῆ ἔστι μὲν

πρὸς τὴν κρόκην τὴν χρυσοῦς μι-
 μῆται τὴν δὲ δὴν αὐτὴν καὶ πᾶν τὸν (ὡς οὖν
 τοῖς πέπλοις τὰς μὲν φάσιν εἰσημαίνε)
 τὴν ἀνθίνην καὶ μὲν τοῖς εἰδωλοῖς πε-
 πτοικιλλοῦν φιλοπονεῖσιν εἰδῆται
 ἐαυτοῖς τε καὶ γυναιξὶ καὶ παισίν.
 sed de his docendi nobis alibi τίποτε
 δέσκει.)

1 De liciiis variantibus. Sic Ammianus in eadem re exponenda varietatem liciorum dixit lib. xiv. ut longioris simbria quæ perspicue luceant, varietate liciorum effigiatæ in species animalium multiformes.

2 Cornelium Macrum in eadem familia virum.] Melius etiam idem P. Cornelium Macrum ex eadem familia virum.

GRUTERUS.

3 In eadem familia virum.] Exemplar Palatinum, ex eadem familia.

CASAUBONUS.

4 Dicuntur juvari in omni actu suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant, vel argento.] Alexandrum multi Græcorum non secus ac deum sunt venerati. Erat autem moris simulacrum alicujus numinis, à quo juvari se putarent, circumferre. sic narrat Ammianus libro XXI. Asclepiadem philosophum, qui temporibus illis vivebat, de a Cœlestis argenteum breve signum quocumque ibat sicum solium afferre. Tale aliquid fuisse illud videtur, quod Apulejus habuit sudario linteo involutum: de quo multa ipse in Apologia.

T 5

I D E

'DE ODENATO, XIII.

15² **N**isi Odenatus princeps Palmyrenorum, capto Valeriano, fessis Rom. Reip. viribus sumpsisset imperium, in Oriente res perditæ essent. Quare assumpto nomine primum regali cum uxore Zenobia & filio majore cui erat nomen Herodes, minoribus Herenniano & Timolao, collecto exercitu contra Persas profectus est. Nisibin primum & Orientis pleraque cum omni Mesopotamia in potestatem recepit: deinde ipsum regem victum fugere coëgit: postremo Ctesiphonta usque, Saporem & ejus liberos persequutus, captis concubinis, capta etiam magna præda ad Orientem vertit, sperans quod Macrianum, qui imperare contra Gallienum cœperat, posset opprimere: sed illo jam profecto contra Aureolum & contra Gallienum, eo interempto, filium Quietum interfecit, Balista (ut plerique asserunt) regnum usurpante, ne & ipse posset

I. DE ODENATO.] Nolim imponat tironibus varia apud Græcos præfertim, hujus nominis scriptio. idem enim est qui Zosimo Οδνάθου, Procopio in secundo Persicorum Οδνάθης, Agathia lib. iv. & Prænio Οδνάθου, Zonara & Georgio Monacho Οδνάθου, aliis Οδναθου nuncupatur. in nummo veteri doctis viris descripto ΟΔΗΝΑΘΟΣ. De hoc autem omnia dicta in superioribus.

2. Nisi Odenatus princeps Palmyrenorum, c.] Non solum princeps, sed & civis Palmyræ fuit, majoribus ortus qui ab imperatoribus diversis honorum generibus fuerant affecti. ita Zosimus: & Procopius: ἡ δὲ Ζηνοβία Οδνάθου γυνή, ἣ ἐπέμεινε Σαρακηνῶν ἀρχόντῳ, οἱ Ρωμαίοις ἐπαινοῦνται ἐκ παλαιῆς ἥσαν. ἔτι δὲ Οδνάθης ἀνεσώσατο Ρωμαίους πλὴν ἑῶν ἀρχῶν ὑπὸ Μήδου γεγενημένῳ. Aga-

thias contra ignobili ortum loco scribit. de Palmyra præter geographos & historicos, lege Hieronymum lib. XIII. in Ezechielem.

3. Herodes, m.] Tres Odenati filios hic habes, & sæpius in hoc auctore: Herodem, maximum natu, qui cum patre imperavit: & duos à moriente patre parvulos relictos, Herennianum & Timolaum. Vopiscus in Aureliano quartum adjicit Balbatum: cujus nomine imperium tenuisse Zenobiam ex auctoribus nonnullis scribit. Hic est quem Onuphrius ubique appellat Uhabalatum, ex Pollione, inquit: cum tamen in Pollionis libris vestigium istius nominis extet nullam, sed de hujus nomine plura ad illum locum.

SALMASIUS.

4. Minoribus Herenniano & Timolao.] Et Atimolao, Pal. & ed. vet. sed alibi semper Timolans dicitur & rectius.

I. Capite

occidi. Composito igitur magna ex parte Orientis statu, à consobrino suo Mæonio, qui & ipse imperium sumpserat, interemptus est cum filio suo Herode, qui & ipse post reditum de Perside cum patre imperator est appellatus. Iratum fuisse Reip. Deum credo, qui interfecto Valeriano noluit Odenatum reservare. Ille plane cum uxore Zenobia non solum Orientem, quem jam in pristinum reformaverat statum, sed omnes omnino totius orbis partes reformasset, vir acer in bellis, & quantum plerique scriptores loquuntur, venatu memorabili semper inclytus, qui à prima ætate ¹ capiendis leonibus & pardis, ursis, cæterisque sylvestribus animalibus, ² sudorem officii virilis impendit, qui- que semper in sylvis ac montibus vixit, perferens calorem, pluvias, & omnia mala quæ in se continent venatoriæ voluptates: quibus duratus, solem ac pulve- rem in bellis Persicis tulit. Non aliter etiam conjuge afflueta, quæ multorum sententia fortior marito fuisse perhibetur: ³ mulierum omnium nobilissima Orientalium foeminarum, ⁴ & (ut Cornelius Capitolinus asserit) speciosissima.

GRUTERUS.

¹ Capiendis leonibus & pardis, ursis, cæterisque sylvestribus animalibus sudorem officii virilis impendit.] Sic & Pal.

⁴ Et, ut Cornelius Capitolinus adserit, speciosissima.] Pal. sepedissima, emendatumque, sexpedissima. quo quid velit, non exputo.

CASAVBONVS.

² Sudorem officii virilis impendit.] Scrib. Sudorem officii virilibus impendit.

³ Mulierum omnium nobilissima or.] Scrib. mulier omnium nobilissima orientali- um foeminarum. Pro speciosissima veteres habent expeditissima.

SALMASIUS.

² Sudorem officii virilis impendit.] Perperam vit doctissimus, sudorem officii virilibus impendit, legere voluit. hic enim sensus, Odenatum sudorem officii virilis impendisse capiendis leonibus, & pardis & ursis.

³ Mulierum omnium nobilissima Orientalium foeminarum.] Interpunctio- nibus male positis laborat hic locus, quem sic distingvas licet: mulierum omnium nobilissima, Orientalium foeminarum, ut & Cornelius Capitolinus asserit, speciosissima. Palatinus liber, sepedissima pro speciosissima exhibebat scriptum. hinc illud, quod in alios libros scri- ptos manavit: expeditissima.

DE

'DE HERODE, XV.

16 **H**ERODES non Zenobia matre, sed priore uxore
 genitus, cum patre accepit imperium, homo
 omnium delicatissimus, & prorsus Orientalis ¹ &
 Græcæ luxuriæ, ² cui erant ³ sigillata tentoria, & au-
 rati

¹ DE HERODE. HERODES.] De
 lendus titulus, de HERODE. & legen-
 dum: HERODES. Non Zenobia matre,
 sed priore uxore genitus. rationem ante
 diximus.

² Et Græca luxuria.] Et Græcia luxu-
 ria. sic Græcia terra Agellio: & Gallia
 mulieres Sallustio, & similia jamdu-
 dum doctis notata.

CASAUBONUS.

³ Sigillata tentoria & aurati papilio-
 nes.] Τῆς ἑργονίπης σημειωτής, ἢ
 αὐτῆς πῆς οὐκωῆς κερχυσωμῆρας.
 quare addat & omnia Persica. decla-
 rant quæ de luxu Persarum regum,
 in ornatu papilionum, & reliqua vi-
 ta, narrant & Athenæus & alii.

SALMASIUS.

³ Cui erant sigillata tentoria & aurati
 papiliones.] Sigillata tentoria exponi
 heic video σημειωτής ἑργονίπης.
 sed non probo. ego ζωδιωτής inter-
 pretor. aliud ζωδιωτήν, aliud σημειω-
 τῶν. aliud sigillatum, aliud clavatum in
 vestibus. clavum auri aut purpuræ qui
 vesti ad sui solet Græci σῆμα & ση-
 μείον appellant. Gloss. clavus, σημεῖον.
 clavare, πορφύρωσιν. clavi purpurei
 vel aurei figuram non aliam exprime-
 bant quam veri clavi, unde & nomi-
 nantur. ἤλας etiam Græci vocarunt.
 unde ἑρηλα & vestis purpura clavata,
 id est ἐμπόρφου &. nam clavus nihil
 aliud erat quam πορφύρα συνφασ-
 μή. Glossæ: clavus, πορφύρα ὑφασ-
 μή. & rotundis autem & quadratis
 quibusdam figuris ex auro vel purpu-
 ræ vestes intexebant. tesseras voca-

bant & tabulas, & oculos & orbicu-
 los. Græci κύβητες, σφραγίδας, κέ-
 κρετες, φολίδας. barbaro-Græci πορ-
 φύρα, πάλυμια. de quibus ad Vopis-
 cum. clavi nomine illa omnia Latini
 comprehendebant, ut Græci σημεῖον
 dicebant purpuram in textam vesti, ad-
 textamque omnem, qualis qualis figu-
 ra esset. σημεῖα igitur sunt clavi. sigil-
 la vero sunt ζωδιῶν, hoc est figuræ vel
 hominum vel bestiarum auro vel
 purpura expressæ. hinc ζωδιωτῶν sigil-
 lata tunica. Glossæ: sigillum, ἀνδριανῶ-
 εἶον, ζωδιῶν. unde sigillarius ζωδι-
 ωπιός. aliæ Glossæ: ζωδιωτῶν, sigilla-
 τος. perperam hodie legitur, ζωδιωτῶν,
 quod series literarum falsum esse o-
 stendit. vela sigillata Athanasio in Leo-
 ne tertio: & vela holoferica majora si-
 gillata habentia pericyclum & crucem de
 blattin. vestis sigillata apud eundem in
 Paschali, enimvero in jam dicto aliani
 tulit vestem albam sigillatam cum rosariis
 habentem in medio crucem. idem in Leo-
 ne quarto: necnon & in oratorio sancti
 Leonis Pontificis intra Ecclesiam beati Pe-
 tri Apostoli fecit vestem sericam albam si-
 gillatam cum gemmadiis. sic & eadem,
 camisia sigillata alicubi. sigillata serica,
 C. Theod. de scenicis, l. xi. nulla minima
 gemmis, nulla sigillatis sericis, aut textis
 utatur auratis. hujusmodi sigilla in ve-
 stibus, quæ inde sigillata, εἰδωλα
 vocat Asterius loco jam supra à nobis
 relato: τῶν ἀνθίστων ἢ μελοῖς εἰδω-
 λοῖς πεποικιλῶντων φιλοτεχνῶν εἰ-
 δῶτα. Ammianus, species animalium
 multiformes: ut longioris fimbriæ tunica
 persi-

rati papiliones, & omnia Persica. Denique ingenio ejus usus Odenatus quicquid concubinarum regalium, quicquid divitiarum gemmarumque cepit, eidem tradidit, paternæ indulgentiæ affectione permotus. Et erat circa illum Zenobia novercali animo: qua re commendabiliorem patri eum fecerat: neque plura sunt quæ de Herode dicantur.

DE MÆONIO, XVI.

Hic consobrinus Odenati fuit: nec ulla re alia ductus nisi damnabili invidia, imperatorem optimum suo indulget, animoque obsequitur.

perspicua luceant varietate liciorum effigies in species animalium multiformes.
 Ζωωτός & Ζωδιωτός idem erat.
 Pollux: ὁ ἵ κροτάκις Ζωωτός ἐστὶν ὁ ἐναντὶ Ζωωτῆς ἢ ἀνθη εὐφρασύνης. ἢ Ζωωτῆς ἢ Ζωωτῆς ἐκαλεῖτο ἢ Ζωδιωτῆς.
 sic bellatum, & sigillatum idem etiam fuerit.

Denique ingenio ejus usus. Aures meas ἐπιζῆ hęc locutio. ingenio alicujus uti pro ingenio obsequi, & morem gerere. nemo tamen queat elegantem esse negare & mere Latinam. sic uti foro dicitur, qui sese fori cursu, ut loquimur, accommodat, & secundum annonam fori, prout vilis aut cara est, aut merces suas proponit, aut retrahit. sic uti regibus dixit Horatius pro regibus obsequi, & eorum voluntati secundas agere, in illis notissimis verbis:

*Si pranderet olus patienter, regibus uti
 Nollet Aristippus. si sciret regibus uti,
 Fastidiret olus qui me notat —*
 idem alibi:

Utire Pompejo Grospho, & si quid petet ultro

Deser. —
 ubi mandat amico suo, ut Pompejo Grospho utatur, hoc est operam illi suam commodet, eumque, quibus poterit rebus, adjuvet. sic apud Comicum, uti sese aliquis dicitur qui ge-

nio suo indulget, animoque obsequitur.
Es, bibe, animo obsequere mecum, atque onera te hilaritudine:
Libera sunt ades, liber sum, egome uti volo libere.
 neque aliter puto accipiendum apud eundem Plautum Captivis scen. iv. act. iv.

Dicam ut penum sibi aliud ornet, siquidem sese uti volet.
 hoc est, siquidem volet aliquando ingenio suo indulgere, censeo illi aliud penum quærendum parandumque. nam parasitus totum carnarium deturbaverat, & aulas, & calices confregerat, & cellas omnes refrugerat, & omnia denique, quæ ad genium lepide curandum valent, conturbaverat. hęc vulgo male accipiunt interpretes, cum sarcinosis illis commentariis. ita eleganter hoc loco Trebellius scribit, Odenatum patrem filii delicati ingenio usum, omnia quæ facerent ad ejus delicias adjuvandas, sedulo conquisivisse.

Et erat circa illum Zenobia novercali animo. Sed erat circa illum Zenobia novercali animo.

CASAUBONUS.

Qua re commendab. Vel sic scribendum, vel quæ res. non ut vulgo.

Nec ulla re alia ductus nisi damnabili

munum interemit, ¹ quum ei nihil aliud objiceretur præter filii Herodis delicias. ² Dicitur autem primum cum Zenobia consensisse, quæ ferre non poterat ut privignus ejus Herodes priore loco quam filii ejus Herennianus & Timolaus, principes dicerentur. Sed hic quoque spurcissimus fuit. quare imperator appellatus per errorem, brevi à militibus pro suæ luxuriæ meritis interemptus est.

³DE ⁴BALISTA, XVII.

¹⁸ **D**E hoc utrum imperaverit, scriptores inter se ambigunt. Multi enim dicunt, Quieto per Odenatum occiso, Balistæ veniam datam: ⁶ tamen eum imperasse, quod nec Gallieno, nec Aureolo, nec Odenato se crederet. Alii asserunt, privatum eum ⁷ in agro

invidia, imperatorem optimum interemit.] E Zonara discis occisum Odenatum non à consobrino, sed à fratris filio. causam etiam illatæ necis inde cognoscas.

SALMASIUS.

¹ *Quum ei nihil aliud objiceretur præter filii Herodis delicias.] Quum ei nihil aliud objiceret præter filii Herodes. ita libri omnes: qui nec vocem delicias agnoscunt. forte: nec ulla re alia ductus, nisi damnabili invidia, imperatorem optimum interemit, quum ei nihil aliud objiceret, præter filium Herodem.*

² *Dicitur autem primum cum Zenobia consensisse.] Melius: dicitur autem primum cum eo Zenobia consensisse. vel: primum ei Zenobia consensisse.*

CASAUONUS.

³ *DE BALISTA.] Græci fere Βαλίσταν vocant nummi BALISTAM. sed liquidam in hoc nomine geminatam habent omnes versus de Ballista Virgilii præceptore.*

GRUTERUS.

⁴ *Balista.] Pal. Vall. sta: infra tamen semper Ballista, per duplex ll.*

SALMASIUS.

⁵ *De hoc utrum imperaverit.] De hoc utrum imperaverit. Pal. & ed.*

⁶ *Tamen eum imperasse.] Et tamen eum imperasse, quod nec Gallieno nec Aureolo, nec Odenato se crederet.*

⁷ *In agro suo quem apud Daphnen comparaverat, interemptum.] Daphnidem non Daphnen constanti lectione retinent libri. Spartianum etiam memini Daphnidem hanc Daphnen vocare in vita Cassii: Avidio Cassio legiones Syriacas dedi disfluente luxuria, & Daphnidum moribus agentes. ita enim eo loci veteris editio cum Palatino præferebat. quod ibi cum essem, minime attendi. amantur autem hunc typum in plebique urbium & locorum nominibus enuntiandis veteres, sed & magis provincialium. nam Attidem pro Attica dixerunt: Persidem: Arcadem pro Arcadia: Nomadem pro Numidia. Permessidem Martialis pro Permessis:*

Quid tibi cum Cirrha, quid cum Permessis?

Quid tibi cum Cirrha, quid cum Permessis? sic Pimpleidem, pro Pimplea idem. Synnas quoque urbs apud eundem, quæ τὴ Συνασσα Græcis:

Quid

agro suo quem ' apud Daphnem sibi compararat, interemptum. ' Multi & sumpfisse illum purpuram, & more

Quod Phrygia Symas, Africa quod Nomias tulit.

ita Daphnis, ἀρτί & δάφνης. nobilissimam autem illam & decantatissimam olim luxuriæ deliciarumque fama Daphnem hodie NERO appellat, propter aquarum, quibus scater abundantiam. νεγν enim Græcis est aqua: sed Græcis vulgaribus & barbaris. quam vocem non libenter audio doctissimos viros, à Syriaca vel Hebræa origine deducere. sane pura Græca est, ab antiquissima usque Græcia, ad hanc semibarbaram, quæ νεγν appellat, quod illa vetus, νεγν appellabatur. νεγν autem pro νεγν, ut νεγν pro ξηγν, & alia ejusmodi infinita. δάφνη vero quod est humidum & aquaticum, Νηρῶδες aquarum Deus indigeratus est prisca Græcis, & Νηρῶδες nymphæ in aquis degentes. νεγν Ionicum est. vulgare νερόν. Helych. νεγν, σίηγν, κέρημα, τολήσμεγν, νεγν. Lycophon:

--- ἐν χθονὸς νεγνὸς μυχῶς.
Grammatici: νεγνὸς μυχῶς, κερύκερος exponunt. at νεγνὸς dixit Sophocles: Νεγν νεγνὸς ἢ κερύκερα κερύκερα ποτὲ. nam νεγνὸς & νεγνὸς idem est, & ab eadem origine. νέω enim νεῶ est nato, νέω, νεῶ & νεγνὸς. quod recentiores νεγνὸν appellarunt, ut ξεγνὸν ξηγνὸν. nec dubium est quin illud deliciofum Antiochiæ suburbium inde sit nuncupatum, NERO, quasi, νεγνὸν vel νεγνὸν. quod aquarum fontiumque scaturiginibus totus ille locus amœnus, irriguus esset. νεγνὸν enim vel νεγνὸν humidum & irriguum significat Græcis etiam non barbaris: hodiernis autem pro ipsa aqua sumitur.

CASAVBONVS.
1 Apud Daphnem s. Scripti, & editi multi, apud Daphnidem.

GRUTERUS.

1 Apud Daphnem.] Pal. Daphnidem.

SALMASIUS.

2 Multi & sumpfisse illum purpuram & Romano more imperasse, exercitum duxisse.] Quid erat Romano more imperare? Palatinus codex heic legit: multi & sumpfisse illum purpuram, ut more Romano imperaret, exercitum duxisse & de se plura promississe dixerunt. vetus editio hoc tantum mutat quod habet: Romano more imperare. ex quo imperasse fecerunt recentiores editores. hi fuerunt corruptionis gradus. legendum igitur fuerit: multi & sumpfisse illum purpuram ut Romano more imperaret, & exercitum duxisse, & de se plura promississe dixerunt. purpuram insigne fuisse Romanorum imperatorum à nemine ignoratur, & qui imperium sumerent, purpuram quoque sumere solitos. sed & purpuram sumere idem erat quod imperium sumere. in Gordianis: Gordianum proconsulem reclamantem & se terræ affligentem, opertum purpura imperare coegerunt. & primo quidem inuitus Gordianus purpuram sumpserat: postea vero quam vidit, neque filio, neque familiaridatum esse, volens suscepit imperium, ubi vides imperium suscipere & purpuram sumere, idem valere. cur igitur tanquam novum & inusitatum, aut quasi peculiare notat in hoc Ballista Trebellius quod purpuram sumpserit, hac etiam, quare sumpserit, addita ratione, ut Romano more imperaret? quo enim alio more quam Romano imperaret, qui Romanum imperium arripserat? aut quo alio habitu incederet, quam qui proprius erat imperatoris Romani? an alio modo putamus imperasse, aut alio vestitu usos esse istos omnes triginta tyrannos qui in diversis orbis partibus imperante Gallieno imperium arripuerunt? omnes cum imperio purpuram quæ imperii insigne erat, sumpfisse,

more Romano imperasse, exercitum duxisse, & de se plura promississe dixerunt: occisum autem per hos quos Aureolus miserat ad comprehendendum Quietum Macriani filium, quem prædam suam esse dicebat.

Fuit

psisse, minime dubitandum. hinc in tumultuariis imperatorum creationibus legimus sublatam aliquando de vexillis purpuram à militibus, aut è simulacris deorum direptam, cum alia ad manum non esset qua humeros eorum advelarent quibus imperium deferebant. infra de Celso: *Celsum imperatorem appellaverunt peplo dea cælestis ornatum. Vopiscus in Saturnino qui in Ægypto imperium sumpsit: deposita purpura ex simulacro Veneris, cyclade uxoria militibus circumstantibus amictus & adoratus est. idem in Probo scribit appellatum eum esse imperatorem à militibus, ornatum etiam pallio purpureo quod de statua templi oblatum est. putavi diu verba ista, ut Romano more imperaret, ex marginali glossa in contextum fuisse recepta: quam glossam scilicet aliquis adscripserat ut explicaret quid esset purpuram sumere. hoc probet qui volet. nunc in alia sum sententia. sic enim infra de Herenniano & Timolao: quorum nomine Zenobia usurpato sibi imperio diutius quam feminam decuit Remp. obtinuit, parvulos Romani imperatoris habitu proferens purpuratos, eosdemque adhibens concionibus. purpura igitur indutum esse, galeatum ad conciones militares procedere, exercitum ducere, de more sunt imperandi Romano. infra de Zenobia: vixit regali pompa. more magis Persico adorata est: more regum Persarum convivata est. more Romano ad conciones galeata processit cum limbo purpureo. ita enim distinguendus ille locus, qui vulgo pessime acceptus est ab interpolationibus. & male inde expositus. orientales autem illi reguli, Parthorumque reges non militares habebant conciones, nec exercitus ducebant, sed Satrapis suis ducendos committebant. quæ omnia scilicet*

Romani imperatores ipsi facere consueverant, quorum & peculiaris propriaque fuit purpura. hinc Ballistam hoc loco ut Romano more imperaret & purpuram sumpsisse, & exercitum duxisse dicit Trebellius.

1 *Ad comprehendendum Quietum Macriani filium.*] Palatinus Macrini hoc loco exhibet. ante notavimus Zonaram, Macrianum filium, patrem Macrinum vocare.

2 *Quem prædam suam esse dicebat.*] Nunquam fuit quin suspectam haberem hanc lectionem: nec enim videbam quamobrem Quietum hunc prædam suam esse diceret: me non vanum suspicionis fuisse ostendit mihi postea Palatinus liber, in quo plenis & minime dubiosis litteris exatum offendi: *quem perdam suam esse dicebat.* quæ scriptura primo aspectu pæne me in stuporem dedit, propter illius quam præferbat tam inusitata & inaudita, tamque mirifica dictionis novitatem. hanc alius, certo scio, quasi quoddam monstrum horruisset, perdendumque istum perdam censuisset, vel saltem pro mendosa habuisset & contempnisset. ego ubi eam diligentius & attentius considerare cœpi, & probam esse vocem Latinamque, & bona ratione factam comperi, & quod magis ad rem facit etiam hujus loci sensui de significatione valde aptam & convenientem. *perda*: à *perdo*, qui perdit vel perditor. ut *scriba* à *scribo*, qui scribit, *o ppa-φδς*. sic *perda*, *o φδοφδς*. sic à *convenio*, hic *convena*: ab *advenio*, *advena*: à *transfugio*, hic *transfuga*: *incola* ab *incolo*. sic *confida* à *confido* qui confidit. quæ vox in Isidori Glossis legitur. sic à *subdico* quod est secundo loco dico. hic *subdica*, *secundarius* vel qui secundas agit. Glossæ: *secundarius*, *subdica*.

Fuit vir insignis, eruditus ad gerendam Rempubl. in consiliis vehemens, in expeditionibus clarus, in provisione annonaria singularis. Valeriano sic acceptus ut eum quibusdam literis hoc testimonio prosequutus sit: *Valerianus Ragonio Claro praefecto Illyrici & Galliarum. Si quid in te bona frugis est, quam esse scio, parens Clare, disposi-*

ὑποκρίτης. à perda compositum officii-
perda in Catonis distichis. Isidorus in
Glossis officiperdam qui laboris sui re-
munerationem non habet. ad ver-
bum est perda officii, qui officium nem-
pe suum perdit. frequens hæc forma
est in compositis & valde usitata. *here-
dipeta* est petra vel petitor hereditatis.
pinguenda, nugarum venditor: *cibici-
da*, ciborum caeda. sic *homicida*, *parri-
cida*, ab eodem. jam nemo igitur po-
test dubitare quin perda rectum sit
pro perditore. nunc restat videndum
quem locum heic possit habere cum
ista significatione. dicit heic Trebel-
lius ab Aureolo missos homines esse
ad comprehendendum Quietum Mac-
riani filium, quem perdam suum esse
dicebat. perdam suum, hoc est, perdito-
rem suum, ἢ ἑαυτῆς λυμεῶνα, ἢ ἑαυ-
τῆς φθορίας, ideo vocabat hunc Quiet-
um Macriani filium Aureolus, quod
Macrianus ejus pater, & Macrianus
item frater ad perdendum se cum
magno exercitu venissent, quos ta-
men conflictu habito vicit per Do-
mitianum ducem quemdam suum.
Macrianus enim cum Macriano &
Quietio filiis factus imperator, reli-
cto in Oriente Quietio, cum altero fi-
lio Macriano contra Gallienum &
Aureolum venit, & cum Aureolo in
Illyrico congressus victus & interem-
ptus est, & quadraginta quinque mil-
libus militum spoliatus quos secum
ducebat. Vide Trebellium in Gallie-
no & Macrianis. hinc perdam suum
Quietum esse dicebat Aureolus,
quod per eum patremque ejus & fra-
trem non steterit quo minus perde-
retur; quod ex illis fuit qui perdere

ipsum voluerunt. perda igitur ὁ φθο-
ρός, ὁ λυμεῶν. Sophocles:
Καὶ τί μὲ τὸ δόχη, μήτ' ἀγωνάρεχα
πνῆς
Θήσσο' Ἀχαιοῖς, μήθ' ὁ λυμεῶν ἰ-
μός.
μήθ' ὁ λυμεῶν ἰμός, nec perda meus. ita
vocat Ulysses Ajax. quare ita vocet,
minime obscurum. ut autem hoc lo-
co prædam pro perdam reposuerant ho-
mines imperiti, sic eodem plane ge-
nere corruerunt Juvenalis locum ex
Sat. xi. præda pro perda substituendo.
ita enim legi debet apud Juvenalem
*Interea Megalesiaca spectacula mappæ
Idem sollempne colunt similiq; triumpho
Perda caballorum prætor sedet.*
perdam caballorum prætorem vocat Sa-
tyricus, qui in Circensium editio-
nem multos curules equos impen-
deret, & perderet. notum est quanta
magnificentia ludos celebrare soliti
fuerint prætores, quantisque studiis,
& sumptuum profusionibus compa-
randos equos curules ad muneris e-
ditionem curaverint. vel unius Sym-
machi aliquor epistola lecta quamli-
bet hujus moris imperitum possunt
peritum reddere. perda igitur cabal-
lorum prætor eleganter dicitur qui
multorum equorum dispendio ac
deperditione circensium ludorum e-
ditionem celebrat. multi enim equi
frangebantur iisdem circensibus. ve-
tus interpret: aut ideo præda dixit quo-
niam multi equi frangebantur iisdem circen-
sibus. perda etiam videtur ille legisse
non præda. quod hæc ejus interpre-
tatio satis arguit. at præda, ut vulgo
excusum est, aut prædo, prorsus ine-
ptum est.

Tom. II.

V i Dispen

¹ dispositionem Balistæ prosequere. ² Hac in forma Remp. vides, ut nec ille provinciales gravet, ³ ut illic equos contineat ubi sunt pabula, illic annonas militum mandet ubi sunt frumenta: non provincialem, non possessorem cogat illic frumenta ubi non habet, dare, illic equum ubi non potest, pascere: nec est ulla alia provisio melior quam ut in locis suis erogentur quæ nascuntur, ne aut vehiculis aut sumptibus Rempubliam gravent. Galatia frumentis abundat, referta est Thracia, plenum est Illyricum: illic pedites collocentur. quanquam in Thracia etiam equites sine noxa provincialium hyemare possint. Multum enim ex campis fœni colligitur. ⁴ Jam ubi laridum, jam cetera species in his danda sunt locis in quibus affatim redundant.

CASAU BONUS.

¹ Dispositionem Balistæ prosequere.] Hoc est, provisionem annonariam, ut modo dixit. vide ad Gordianum tertium.

³ Ut illic equos contineat, ubi sunt pabula, illic annonas militum mandet, ubi sunt frumenta.] In utroque Codice multa in hanc rem sancuntur: duces & tribuni ex incommodis provincialium commoda sua captabant. Tacitus in vita Agricola: Frumenti & tributorum auctoritatem aequalitate munerum mollire, circumcisit quæ in quaestum repta, ipso tributo gravius tolerabantur: namque per ludibrium assidere clausis horreis, & emere ultro frumenta ac vendere pretio cogebantur: desertoria itinerum, & longinquitas regionum indicentur, ut civitates à proximis hibernis in remota & ardua desererent: donec quod omnibus in promptu erat, paucis lucrosum fieret.

SALMASIUS.

¹ Dispositionem Balistæ prosequere. Hac in forma Remp. vides, ut nec ille.] Nihil heic sani. nec sententia, nec verba constant. quod opera & ingenio correctorum ut sciatur esse factum, proponam veterem scripturam, quæ in optimis membranæ ita cubat: dis-

positionem Balistæ prosequere. his Remp. in forma vides. nec utile provinciales non gravet, &c. quæ sunt corruptissima, sic tamen ut desperata proflus non sint. perparva enim mutatione sana omnia me præstaturum confido, hoc modo: si quid in te bona fugis est, quem esse scio, parens Clave, dispositionem Balistæ prosequere Rempubliam informare. contineat ut ille provinciales non gravet? ut illic equos contineat ubi sunt pabula? neminem ita cæcum esse arbitror, ut non videret, nisi & οὐκ ἔστι, qui veram hanc esse lectionem non agnoscat.

⁴ Jam ubi laridum, jam cetera species.] Vet. ed. jam ibi laridum, at Palat. jam in laridum. omnino scribendum, jam laridum, jam cetera species in his danda sunt locis, in quibus affatim redundant.

GRUTERUS.

¹ Dispositionem Balistæ prosequere.] Pal. dispositionem Balistæ prosequere.

² Hac in forma Remp. vides, ut nec ille provinciales gravet.] Palat. his Remp. in forma vides, nec utile provinciales non gravet. forte aliquid occultatur ulceris gravioris.

⁴ Jam ubi laridum.] Pal. jam in laridum. media vox fortasse utrobique vacat.

dant. *Quæ omnia sunt Balistæ consilia, qui ex quaque provincia unam tantum speciem præberi iussit, quod ea redundaret, atque ab ea milites submoveri: id quod publicus est decretum.* Est & alia ejus epistola qua gratias Balistæ agit: in qua docet sibi præcepta gubernandæ Reipubl. ab eodem data: gaudens quod ejus consilio nullum adscriptitium, id est vacantem, haberet, & tribunum nullum stipatorem qui non vere pugnaret. Hic igitur vir in tentorio suo cubans, à quodam gregario milite Odenati in Gallieni gratiam dicitur interemptus.

1 *Quod ea redundaret.] Sic & Palatini sed melius fuerit, quæ redundaret; ut & supra, quæ nascuntur, ubi & vulgo, quæ nascuntur.*

4 *Nullum stipatorem qui non vere pugnaret.] Adhæserim potius Palati. in quo amplius, nullum stipatorem qui non vere aliquid ageret; nullum militem qui non vere pugnaret.*

CASAUBONUS.

2 *Nullum adscriptitium, id est vacantem.]* Exposuimus ad Alexandrum Severum. In lege secunda Cod. Ut dignitatum ordo seruetur, enumerantur sigillatim gradus quinque illustrium personarum. primus est eorum qui in actu positi illustres peragunt administrationes; secundus, vacantium præsentium in comitatu principis; tertius, vacantium absentium; quartus, honoratiorum præsentium; quintus, honoratiorum absentium. Ex his intelligimus quantopere multiplicata fuerint post hunc imperatorem nomina dignitatum.

SALMASIUS.

2 *Nullum adscriptitium id est vacantem habet.]* Vetus editio: nullum adscriptitium. vocat autem Trebellius vacantem, quem Spartianus vacantivum. sic præsentis, præsentivus. jacens, jacentivus. unde jacentivæ arbores in veteribus legibus. istos vacantes vel vacantivos vel adscriptos, Græci ὁλοκαίτες appellant, quod supernumerarii es-

sent, nec munere aut actu fungerentur. sic vacantivam vel vacantiam Latini veteres saburram vocabant. Glossæ nomicæ βακχῆτια, σὺλῆρρα. in aliis Glossis, βακχῆτια pro βακχῆτια perperam scribitur. quod vacaret, nec vere navem oneraret, ut merx & embole vel entheca navis, quæ proprie onus dicebatur. adscriptum autem quod habet heic vetus editio pro adscripticium, ita etiam in vita Alexandri scriptum habetur: nec quemquam passus est esse in Palatinis nisi necessarios homines: iurejurando denique constrinxit ne quem adscriptum id est vacantem haberet, ne annonis remp. gravaret.

3 *Et tribunum nullum stipatorem qui non vere pugnaret.]* Palatinus habet amplius; & tribunum nullum stipatorem qui non vere aliquid ageret, nullum militem qui non vere pugnaret. Tribunus vacans qui non vere aliquid ageret, sed principi stipatoris obsequium præberet. miles vacans qui non vere militaret, sed ad obsequium deputaretur legatorum, ducum vel tribunorum vel etiam militum principalium. de quibus nos a libi plura.

5 *A quodam gregario milite Odenati in Gallieni gratiam dicitur interemptus.]* Cur non potius in Odenati gratiam, siquidem hic miles, qui eum occidit, Odenati fuit? vetus editio legit, à quodam gregario milite, in Odenati & Gallieni gratiam dicitur interemptus. quod prope modum verum esse arbitros.

emptus. De quo ipse vera non satis comperi, idcirco quod scriptores temporum de hujus præfectura multa, de imperio pauca dixerunt.

'DE VALENTE, XVIII.

19 **H**ic vir militaris, simul etiam civilium virtutum gloria pollens, proconsulatum Achaiae² dato à Gallieno tunc honore gubernabat: ³ quem Martianus vehementer reformidans, simul quod in omni genere vitæ satis clarum norat, simul quod inimicum sibi esse invidia virtutum sciebat, misso Pisone nobilissimæ tunc & consularis familiæ viro, interfici præcepit. Valens diligentissime cavens & providens, neque aliter sibi posse subveniri existimans, sumpsit imperium, ⁴ & brevi à militibus interemptus est.

'DE VALENTE SUPERIORE, XIX.

20 **F**uit & Valens superior, & bene venit in mentem ut quum de hoc Valente loquimur, etiam de illo Valen-

CASAUBONUS.

1 DE VALENTE.] Huic cognomen erat Thessalonico, auctore Marcellino libro XXI. plura de eo initio libri de Gallieno.

3 Quem Martianus vehementer reformidans.] Libro superiore de Martiano quodam egimus: sed non hic de illo agitur: apparet enim ex ejusdem libri principio scribendum esse *Macrianus*. sic recte mox in Pisone.

6 Fuit & Valens superior.] De hoc supra egimus inter principes post Gordianum III.

GRUTERUS.

3 Quem Macrianus vehementer.] Sic & Pal. non Martianus, ut editi.

SALMASIUS.

2 Dato à Gallieno tunc honore gubernabat.] Vetustæ membranæ: dato à Gal-

lieno tunc honore. honore pro honore. hoc bonus enim dicebant, & hic honor: ut hoc adus, adoris: & hic ador, adoris. secunda producta. sic hoc decus, & hic decus. optimæ Glossæ: bonus, honor, τιμὴ θεῶν, τιμὴ ἀνθρώπων.

3 Quem Martianus vehementer reformidans.] Indubitanter legendum est quem Macrianus reformidans. atque ita Palatinus.

4 Et brevi à militibus interemptus est.] Interferunt vocem membranæ: & brevi à militibus vi interemptus est. fonte à militibus suis interemptus est.

5 DE VALENTE SUPERIORE. Fuit & Valens superior.] Delendus hoc etiam loco titulus, & una serie continuandum & legendum: VALENS SUPERIOR. Et bene venit in mentem, ut quum de hoc Valente loquimur, etiam de illo Valente

Valente qui superiorum principum temporibus interemptus est, aliquid dicamus. Nam hujus Valentis qui sub Gallieno imperavit, avunculus magnus fuisse perhibetur. Alii tantum avunculum dicunt. ¹ sed par in ambobus fuit fortuna. Nam & ille quum paucis diebus Illyrico imperasset, occisus est.

DE PISONE, XX.

² Hic à Macriano ad interficiendum Valentem missus, ubi eum providum futurorum imperare cognovit, Thessaliam concessit, atque illic paucis sibi consentientibus sumpsit imperium, *Thessalicusque* appellatus, interemptus est: vir summæ sanctitatis & temporibus suis *Frugi* dictus, & qui ex illa Pisonum familia ducere originem diceretur, ³ cui se nobilitandi causa Cicero sociaverat. Hic omnibus principibus acceptissimus fuit. Ipse denique Valens qui ad eum percussiones misisse perhibetur, dixisse dicitur, non sibi apud deos inferos constare rationem, quod quamvis hostem suum, Pisonem tamen jussisset occidi, ⁴ virum cui similem Romana respublica tunc non haberet. Senatusconsultum de Pisone factum ⁵ ad noscendam ejus majestatem libenter inserui: Die septimo ⁶ Cal. Julias, quum esset nuntiatum Pisonem à Valente interemptum, ipsum Valentem à suis occisum, ⁷ Aurelius Fuscus

lente qui superiorum principum temporibus interemptus est, aliquid dicamus. vide, quæ in superioribus diversis locis notavimus.

¹ Sed par in ambobus fuit fortuna.] Pal. sed par ambobus fuit forma. perperam. lege: sed par ambobus fuit fortuna.

² Hic à Macriano.] A Macrino. vet. ed. & ita multis locis hujus historia nominatur.

⁷ Aurelius Fuscus consularis.] Lege: Arellius Fuscus. ita etiam paulo post nominatur in Tetrico juniore, ut ibi

dicturi sumus.

CASAUBONUS.

³ Cui se nobilitandi causa Cicero sociaverat.] Cum Tulliam filiam despondit C. Pisoni L. F. Frugi.

⁵ Ad noscendam ejus majestatem.] Ad Saloninum Gallieni filium & hoc loco diximus.

GRUTERUS.

⁴ Virum cui similem.] Pal. ejus.

⁶ Calendas Julias.] Pal. Kal. Juliarum.

⁷ Arellius Fuscus Consularis.] Revocavi

cus consularis primæ sententiæ, ¹ qui in locum Valeriani successerat, ait, *Consul consule*. Quumque consultus esset, *Divinos* (inquit) *honores Pisoni decerno P.C. Gallienum, & Valerianum, & Saloninum imperatores nostros esse confido*. Neque enim melior vir quisquam fuit, neque constantior. ² Post quem cæteri consulti statuam inter triumphales, & currus quadrijugos Pisoni decreverunt. Sed statua ejus videtur: ³ quadrigæ autem

quæ
cavi hunc hominem ex Orci cancris, adjunctante Palatino. antea enim male erat, *Aurelius Fuscus*. *Arellii Fusci* nomen notissimum Senecæ avo inter Declamatores; unde iste proculdubio oriundus.

CASAUBONUS.

¹ *Qui in locum Valeriani successerat.*] Nam Valerianus cum adhuc reliquis senatoribus accenseretur, primæ sententiæ & senatus princeps erat. eo ad aliora transgresso, ejus locum Aurelius Fuscus occupavit.

SALMASIUS.

² *Gallienum & Valerianum & Saloninum imperatores nostros esse confido.*] Gallienus & Valerianus fratres tunc imperatores, & Saloninus Gallieni filius. sed quid sibi vult his verbis, *hic prima sententiæ consularis?* quæ si vi diu, nec tamen inveni. Palatinus addit vocem, *imperatores nostros imperaturos esse confido*. quæ nisi addatur, non satis constabit hujus loci sententia. consultus hic primæ sententiæ consularis, decernit divinos honores Pisoni, & confidere se dicit id quoque, imperaturos esse imperatores Gallienum, & Valerianum & Saloninum. neque enim virum quemquam Pisoni meliorem aut constantiorem fuisse. quod igitur imperaturi sunt ipsi imperatores, ut divini honores Pisoni decernerentur, non dubitat sententia sua censere decernendos hic senator: nec enim metuendum esse ne id improbarent imperatores, quos etiam imperaturos esse consideret.

potest tamen etiam & certe debet legi: *imperatores nostros id probaturos esse confido*. nihil verius.

³ *Post quem ceteri consulti statuam inter triumphales.*] Nequeo satis mirati lectionem, quam constanter hoc loco retinent antiquitus scripti excusique libri. legunt enim sine varietate, *post quem ceter consulum statuam inter triumphales & quadrijugos currus Pisoni decreverunt*. quam quidem scripturam vix mihi persuadeo ex officina correctorum produisse. hanc igitur sic interpretabimur. *Arellius Fuscus*, cum primus sententiam dixisset, qua decernebat Pisoni divinos honores, omnes citra consultum, quadrijugos currus & statuam inter triumphales decreverunt. *ceter* autem heic positum pro *citra*. ut *inter*, *intra*: *super*, *supra*: sic *citer*, *citra*. non expectato igitur, ut consulerentur, reliqui omnes ex sententia *Arellii Fusci*, Pisoni decreverunt divinos honores, hoc est statuam inter triumphales & quadrijugos currus. sæpe enim sola acclamatione conficiebantur senatusconsultum. cum ejus sententia, qui primus dixerat, ab omnibus adprobaretur, adclamabatur, *Omnes, Omnes*. atque ita non consultis ceteris, hoc est citra consultum, fiebat senatus consultum. de quo more nos alibi pluribus, atque hæc ego de hoc loco, quæ dicerem habui, non primæ sed ultimæ plane in senatu litteratorum sententiæ: qui volet, probabit, aut meliora saltem adducet, quæ probemus.

⁴ *Quadrigæ autem quæ decreta fuerant*
quæ

quæ decretæ fuerant ¹ quasi transferendæ ad alium positæ sunt, nec adhuc redditæ. ² Nam in his locis fuerunt positæ in quibus thermæ Diocletianæ sunt exædificatæ, tam æterni nominis quam sacrati.

DE ÆMILIANO, XXI.

¹ ET hoc familiare est populo Ægyptiorum, ut vel ²² ² furiosi ac dementes ⁴ de levibus quibusque ad summæ Reipub. pericula perducantur. Sæpe illi ob neglectas salutationes, locum in balneis non concessum, carnem & olera sequestrata, calceamenta fervilia, & cætera talia, ⁵ usque ad summum Reip. periculum seditionis, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt. Familiari ergo sibi furore ⁶ quum quodam die cujusdam servus curatoris qui Alexandriam tunc regebat, ⁷ militarie ob hoc cæsus esset quod crepidas suas meliores esse quam militis diceret, collecta mul-

titu-

quasi transferendæ.] Vetus editio habet tantum: quadrigæ autem decretæ, quasi transferendæ ad alium sunt positæ.

CASAUBONUS.

¹ *Quasi transferendæ ad alium positæ sunt.] Regius, transferendum.*

GRUTERUS.

¹ *Quasi transferendæ ad alium positæ.] Sic Pal. forte, quasi transferendæ ad balneum.*

² *Nam in his locis fuerunt, in quibus.] Sic Pal. nam male vulgati voce auditiore, locis fuerunt positæ in quibus.*

SALMASIVS.

³ *Et hoc familiare est populo Ægyptiorum.] Et hoc familiare populi Ægyptiorum.*

⁴ *De levibus quibusque ad summæ reip. pericula perducuntur.] Palatinus: de levissimis quibus usque. forte: de levissimis rebus usque ad summæ reip. pericula perducantur, nihil tamen temere mutamus.*

⁵ *Usque ad summum reip. periculum seditionis.] Scribe: usque ad summæ reip. periculum seditionibus, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt.*

⁶ *Quum quodam die.] Quum quadam die.*

⁷ *Militarie ob hoc cæsus esset.] Pessime affecta hujus loci sententia, quam quomodo acceperint viri docti nescio: non enim prodiderunt. corruptissime tamen hæc ita legi constat: nec mirum si male inde intellecta. Palatinus & editio vetus, militare legunt. unius elementi mutatione emendo, militari ob hoc cæsus esset. sensus est, servum curatoris Alexandria die quodam à militari, hoc est milite cæsum ob hoc fuisse quod diceret crepidas suas esse meliores, quam militis. hinc illa turbæ. militarem autem heic dixit Trebellius, pro milite. sic infra Flavius Vopiscus in Tacito militares pro militibus dixit: deinde in urnam militares jussit nomen suum mittere, ut aliquis cum sorte ductus acciperet.*

titudo ad domum Æmiliani ducis anceps venit, atque eum omni seditionum instrumento & furore persequuta est. ictus est lapidibus, petitus est ferro: nec desit ullum seditionis telum. Qua re coactus Æmilianus sumpsit imperium, quum sciret sibi undecunque pereundum. Consenserunt ei Ægyptiacus exercitus, maxime in Gallieni odium: nec ejus ad regendam rempublicam vigor defuit. Nam Thebaidem totamque Ægyptum peragravit, & quatenus potuit barbarorum gentes forti autoritate submovit. Denique ALEXANDER vel ALEXANDRINUS (nam incertum id quoque habetur) virtutum merito vocatus est. Et quum contra Indos pararet expeditionem, misso Theodoto duce, Gallieno jubente dedit pœnas: siquidem strangulatus in carcere captivorum veterum more perhibetur. Tacendum esse non credo, quod quum de Ægypto loquor, vetus suggestit historia, simul etiam Gallieni factum: qui quum Theodoto vellet imperium proconsulare decernere, à sacerdotibus est prohibitus, qui dixerunt fasces consulares ingredi Alexandriam non licere. Cujus rei etiam Ciceronem, quum contra Gabinium loquitur, meminisse satis novimus. denique non

GRUTERUS.

1 Ad domum Æmiliani anceps venit.] Pal. ancis venit.

2 Nec desit ullum seditionis telum.] Pal. nec deullum seditionis telum.

SALMASIUS.

3 Denique Alexander vel Alexandrinus.] Alexander denique vel Alexandrinus. ita Palatinus, qui heic novum caput incipit, perperam.

CASAUBONUS.

4 Siquidem strangulatus in carcere captivorum veterum more perhibetur.] Mos notus, ut postquam triumphator in Capitolium cepisset flectere, captivi duces in carcerem deducerentur, & ibi laqueo strangularentur. Æmilianum autem à Theodoto qui illum

vicerat Romam ad Gallienum missum fuisse, priore libro dictum est.

5 Qui dixerunt fasces consulares ingredi Alexandriam non licere.] Ob similem, vel hanc ipsam causam olim de reducendo Ptolemæo tamdiu & tam acriter in senatu disceptatum est: cum diceretur sorte Sibyllina prædictum, magno Reip. malo cessurum, si cum imperio Romani Ægyptum adirent: qua de re Dio & Marcus Tullius in epistolis ad P. Lentulum Ciliciz & Cypri præsidem. Eandem etiam ob causam ab Augusto institutum, ut Ægyptum regeret eques Rom. non ut alias provincias senatores consulares aut pratorii. etsi fuit hujus rei & alia causa; cum levitas potentissimi populi metueretur.

3 Herodotus

non extat memoria rei frequentatæ. Quare scire oportet, ' Herennium Celsum vestrum parentem dum consulatum cupit, hoc quod desiderat, non licere. Fertur enim apud Memphim in aurea columna Ægyptiis literis scriptum, tunc demum Ægyptum liberam fore quum in eam venissent Romani fasces, & prætexta Romanorum: quod apud Proculum grammaticum doctissimum sui temporis virum, * quum de peregrinis regionibus loquitur, invenitur.

DE SATURNINO, XXII.

SATURNINUS ⁴ optimus ducum Gallieni temporibus, sed à Valeriano dilectus fuit. Hic quoque quum ⁵ dissolutionem Gallieni pernoctantis in publico ferre non posset, & milites non exemplo imperatoris sui, sed suo regeret, ab exercitibus sumpsit imperium, vir prudentiæ singularis, gravitatis insignis, vitæ amabilis, ⁶ victoriarum barbararum etiam ubique notarum.

Hic

¹ Herennium Celsum, vestrum parentem, dum consulatum cupit, hoc quod desiderat non licere.] Est hypallage: nam rectum erat, hoc quod non licet desiderare. Cum ait, vestrum parentem, compellat amicum illum suum cui hoc opus nuncupaverat. Sic in fine libelli de Valeriano: *semper enim me vobis dedidi.* vide infra in Zenobia & Censorino. parentem accipio notione illa nova, quam ante exposuimus, non illa veteri. Porro hic Herennius Celsus quo tempore hæc scribebantur, Augustalis erat Ægypti præfectus: sed eo honore non contentus, à Diocletiano impetrare conatus est, ut sibi absenti consulatus deferretur. quam postulationem iniquam esse, & contra observationem priorum temporum, obiter demonstrat hic Trebellius.

² Cum de peregrinis regionibus loquitur.] Arbitror legendum, religionibus.

³ Dissolutionem Gallieni pernoctantis in

publico f.] Confer cum extremis verbis libri de Gallienis.

⁶ Victoriarum Barbararum etiam ubique notarum.] Scripti Barbaris. placet Barbararum. nam victorias Barbaras appellat, partas de Barbaris: quas opponit civilibus.

SALMASIUS.

³ DE SATURNINO. Saturninus optimus ducum.] Scribe: SATURNINVS. Optimus ducum Gallieni temporibus.

⁶ Victoriarum barbararum etiam ubique notarum.] Scripti omnes, & nostri & Casauboni: *victoriarum barbaris etiam ubique notarum.* distinguendum puto: *victoriarum barbaris etiam, ubique notarum.* hoc est, victoriarum ubique notarum, etiam barbaris. an legendum est, *victoriarum de barbaris, etiam ubique notarum?*

GRUTERUS.

⁴ Optimus ducum Gallieni temporibus, sed à Valeriano dilectus Saturninus fuit.]

Hic ea die qua est amictus à militibus peplo imperatorio, concione habita dixisse fertur, *Commilitones, bonum ducem perdidistis, & malum principem fecistis*. Denique quum multa strenue in imperio fecisset, quod esset severior & gravior militibus, ab iisdem ipsis à quibus factus fuerat, interemptus est. Hujus insigne est quod convivio discumbere milites, ne inferiora denudarentur, cum sagis iussit, hyeme gravibus, æstate perlucidis.

DE TETRICO SENIORE, XXIII.

²⁴ **I**nterfecto Victorino & ejus filio, ³ mater ejus Victoria sive Victorina, Tetricum senatorem pop. Rom. ⁴præsidatum in Gallia regentem, ad imperium hortata, quod ejus erat, ut plerique loquuntur, affinis, Augustum appellari fecit, filiumque ejus Cæsarem nuncupavit. Et quum multa Tetricus feliciter egisset, diuque imperasset, ⁵ ab Aureliano principe victus, ⁶ quum militum suorum impudentiam & proca-

cita-

Sequitus sum hunc ordinem verborum; quem præibat mihi Pal. vulgg. *Saturninus optimus ducum, &c.* meo iudicio minus recte. ortus autem error inde, quod illud *Saturninus* primo loco positum notaret numerum tyrannorum. Certe ita comparet in Palatino, & quidem minio insignitum.

⁶ *Victorium barbaris etiam ubique notarum.*] Editi *barbarum*. sed malui alterum quod tueretur se fide Palatini, aliorumque mss.

CASAVBONVS.

¹ *Commilitones, bonum ducem perdidistis, &c.*] Eadem vox cognominis alterius tyranni fuit, cui postea delatum similiter imperium. Vide Flavius Vopiscum in Saturnino.

² *Ne inferiora denudarentur, &c.*] Apparet poni solitas braccas cum discumberent: adhuc enim ea ætate

braccarum infrequentior usus: neque inter domesticas ea vestis fuit; sed inter militares potius & viatorias.

⁴ *Præsidatum in Gallia regentem.*] Tuebatur præsidatu Aquitanos, ait Aurelius Victor.

SALMASIUS.

³ *Mater ejus Victoria sive Victorina.*] *Victoria sive Vitruvia.*

GRUTERVS.

³ *Mater ejus Victoria sive Victorina.*] Pal. tertio habet, *sive Vitruvia*; ut nullum relinquatur dubium, id vocis admittendum in contextum.

⁵ *Ab Aureliano victus.*] Pal. abest illud *Principe*, quod sequebatur in vulgatis nomen *Aureliani*. itaque id delevi; tanto facilius, quod repetetur statim post.

CASAVBONVS.

⁶ *Cum militum suorum impudentiam & pro-*

citatem ferre non posset, volens se gravissimo principi & severissimo dedit. Versus denique illius fertur, quem statim ad Aurelianum scripserat,

Eripe me his invictis malis.

Quare quum Aurelianus nihil simplex neque mite aut tranquillum facile cogitaret, senatorem pop. Rom. eundemque consularem, ² qui jure præsidiali omnes Gallias rexerat, per triumphum duxit eodem tempore quo & Zenobiam Odenati uxorem cum filiis minoribus Odenati Herenniano & Timolao: pudore tamen victus vir nimium severus, eum quem triumphaverat, ³ correctorem totius Italiæ fecit, id est Campaniæ, Samnii, Lucaniæ, Brutiorum, Apuliæ, Calabriæ, Hetruriæ, atque Umbriæ, Piceni, & Flaminia, ⁴ omnisque annonariæ regionis: ac Tetricum non solum

pro cacitate ferre non posset.] Vopiscus in Aureliano: ipso Tetrico exercitum suum prodente, quod ejus scelera ferre non posset. Aurelius Victor in Aureliano planius rem aperit.

¹ *Quem statim ad Aurelianum scripserat.] Forte, quem in eo statu ad A. in reg. est, ad A. Cos. scr. quod ferri non potest: nam etsi consul forte tum fuit Aurelianus; non tamen ad illum tanquam ad consulem scripsit Tetricus.*

³ *Correctorem totius Italiæ fecit.] Vopiscus longe aliter in Aureliano: Tetricum triumphatum correctorem Lucaniæ fecit. Vopisco uterque Victor consentit, & cum his Eutropius. Errat igitur Pollio.*

⁴ *Omnisque annonariæ regionis.] Et in Urbe & in variis Italiæ locis annonæ populo dividebatur: eaque cura certis hominibus mandari solita. præfectorum annonæ urbiæ passim fit mentio: curæ alimentorum in Italia meminit Spartianus in Juliano. Capitolinus de Pertinace: alimentis dividendis in via Emilia procuravit. Aliquando scribebam, omnium annonariæ erogationi. sed nihil mutan-*

dum, & aliter interpretandum. nam Italiæ regiones quædam erant, quas vocabant annonarias, ut Tuscia. Ammianus libro xxvii. Paulo ante nova portenti species per annonariam apparuit Tusciam, in oppido Pistorienfi.

GRUTERUS.

¹ *Quem statim ad Aurelianum.] Sic & Pal.*

² *Qui jure præsidiali.] Palat. præsidiali.*

SALMASIUS.

⁴ *Omnisque annonariæ regionis.] Quæ de annonæ divisione in urbe & aliis Italiæ locis, deque alimentariæ rei procuratione heic notavit vir omnium estimatione major, nihil ad hanc annonariam regionem prorsus pertinet. nihilo etiam magis pertinet, etsi verum sit, quod idem ait, Italiæ quasdam regiones fuisse quæ annonariæ vocarentur. Quædam sane ita appellatæ fuere, ut Tuscia & Picenum: sed illa ad distinctionem Tusciæ urbiæ, hoc urbiæ Piceni. ceterum reliquæ omnes Italiæ provinciæ*

vinciæ annonariæ haud minus fuere quam Picenum & Tusciam, & sub illo generali nomine annonariæ regionis cuius heic meminit Trebellius, comprehensæ sunt. sic urbicaria regio, omnes provincias suburbicarias comprehendebat. nunc expendenda sunt & discutienda Trebellii verba. dicit Tetricum correctorem totius Italiæ esse ab Aureliano factum, id est, inquit, Campaniæ, Samnii, Lucaniæ, Bruttiorum, Apuliæ, Calabriæ, Etruriæ atque Umbriæ, Piceni & Flaminie, omnisque annonariæ regionis. cum totam Italiam dixisset, nec ramentum omnes Italiæ provincias enumerasset, addidit: *omnisque annonariæ regionis*. quibus verbis etiam complexus est ceteras Italiæ provincias, quas non nominavit, ut Histriam, Venetias, Liguriam: eademque appellatione annonariæ regionis eas quoque censas fuisse, quas enumeravit, aperte declarat. dictæ autem omnes Italiæ regiones annonariæ, & tota Italia annonaria regio, ab annonaria functione quam ad exercitum comitatumque imperatoris alendum, qui semper, aut maxima parte aderat, conferre consueverat. hanc solam olim præstationem cum agnosceret, postea etiam tributo onerata est. Aurelius Victor in Maximiano Herculeo: *parte Italia in vectum tributorum ingens malum: nam cum omnis eadem functione moderateque ageret, quo exercitus, atque imperator, qui semper aut maxima parte aderant, alii possent, pensionis inducta lex nova, quæ sane illorum temporum modestia tolerabilis in perniciem processit. per functionem intellige annonariam: per pensionem, tributum. sic in leg. iv. Cod. Theod. pensionem glebalem ab annonaria functione distinguit, tit. de indulg. deb. ab omni intra Italiam jugatione quam munere annonariæ functionis absolvimus, etiam glebalem pensionem jubet serenitas nostra removeri. alibi etiam functionem glebalem vocat de gleba senatoria. annonariam illam functionem etiam urbicaria regio conferebat, ut constat ex leg. xiv. Cod.*

Theod. titulo quo supra: *quod de annonariis functionibus per urbicarias regiones clementia nostra concessit, etiam in largitionalibus titulis & emphyteuticis resp. prædiis custodiri mandamus. & leg. vii. tit. tributa in ipsis speciebus inferri: quod per æque in omni vino quod ex urbicaria regione confertur, observandum esse censemus. hoc igitur differebant annonariæ & urbicariæ regiones, quod urbicariæ utique & annonariæ fuerint, id est annonariam functionem præstiterint: at non omnes annonariæ, urbicariæ etiam appellatæ. nam Italiæ omnes regiones sic dicebantur proprie, vel quod olim solæ huiusmodi functioni essent obnoxia exemptis urbicariis: vel ut ab urbicariis distinguerentur hoc appellationis discerniculo, cum utraq; tamen idem præstationis onus munusque subirent. de urbicariis porro provinciis quæ sit earum denominationis ratio, quamquam ipsæ sint aut ubi sitæ, eademne urbicariæ cum suburbicariis an diversæ, doctissimi quæsi verunt huius ætatis homines. inter multas & varias hoc vel illud sentientium, & inter se dissentientium opiniones, occasione data, quæ si nunc amitteretur, haud alias fortasse tam opportunam se præberet, non dubitabo quid de illis mihi sententiæ sit heic paucis ostendere. sciendum est igitur hoc primum, urbicariarum regionum non aliunde peti posse aut debere rationem nominis quam ab urbe: deinde secundum hanc appellationis suæ causam non alias fingi cogitari posse quam quæ urbi ita proxima essent, ut nullis quasi proximioribus potuerit istud nomen aptari. ab urbe, *urbicus, urbicarius & urbanus* ὑρβικῶς synonyma sunt. inde urbica & urbicaria & urbana præfectura dicebatur. urbici & urbani & urbicarii de scurris & mimis. urbani & scurræ olim iidem. Plautus: *urbani homines quos scurras vocant*. Græci ἀστῆρες καὶ ἀστειλῆς appellaverunt. media Latinitas scurras histiones & mimos appellavit. unde *scurra mimarii*, & *scurra mimici* apud*

apud hos auctores multis locis. Prudentius:

Dum scurra saltat fabulam.

urbanos igitur qui iudem olim cum scurris, etiam mimos & histriones vocaverunt. Catullum mimographum urbanum appellat Juvenalis:

— *urbani phasma Catulli.*

idem Atellanarium urbicum dixit.

Urbicum exodiorisum movet Atellana.

Fulgentio *urbicarius*. sic regiones urbicae, & urbanae & urbanae quoque possunt dici. si urbicarium & urbanum idem; profecto suburbanum, & suburbicarium idem quoque esse plus quam necesse est. suburbicariae igitur provinciae eadem fuerint cum suburbanis. rursus oportet urbicas & suburbicarias easdem fuisse. nam si urbicae provinciae ab urbe denominationem sumpserunt, & ita dictae sunt urbi vicinae regiones, & circumjacentes urbi: nullum potest esse dubium quin & suburbicariae eadem quoque sint, quae & idem omnino significant. suburbicariae enim sunt quae sub urbe sunt. qui rationes non audiunt, testimoniiis saltem credant. auctores passim confundunt urbicas & suburbicarias regiones. Cajus & Theodosius de limitibus agrorum, *Tuscia urbica* meminerunt. in Cod. Theod. suburbicaria appellatur leg. xii. de indulg. deb. *Picenum* & *Tusciam suburbicarias regiones septimam tributorum ad supputationem professionis antiquae per universos titulos iulemus agnoscere. Picenum suburbicaria regio in hac eadem lege vocatur. suburbicarium in Notitia imperii: consulares, Flaminia & Piceni annonarii, Tuscia & Umbria, Piceni suburbicarii. eadem Notitia: sub dispositione Praefecti praetorio Italiae decem & septem: Venetia, Emiliae, Liguria, Flaminia & Piceni annonarii, Tuscia & Umbria, Piceni suburbicarii. ibidem: provinciae consulares, Campania, Tuscia & Umbria, Piceni suburbicarii. quod suburbicarium illis omnibus locis nominatur. Notae litterarum Petri Diaconi, Magnonis*

& Papii urbicarium vel orbicarium nuncupant. Petrus Diaconus: *Pic. ORB. Piceno orbicario*. quod perperam scriptum est pro *urbicario*. corrigendum igitur. *Pic. VRB. Piceno urbicario*. apud Papiam ita etiam legendum: *Pic. VRB. Piceno urbicario. Pic. Picenum*. recte apud Magnonem de Notis juridicis:

Pic. Piceno.

Pic. ANN. Piceno ammonario.

Pic. VRB. Piceno urbicario.

dicat quisque quod voluerit: quantumlibet garriant imperiti: quibus solemne est nugae effutire, effutiant: urbicae tamen regiones eadem erunt cum suburbicariis. de nomine quoniam peractum est, & satis ex iis quae diximus constat, urbicas & suburbicarias easdem esse, atque ita dictas fuisse regiones quae urbi circumjacebant: nunc illud superest dicendum ac docendum quos usque ad fines procurrerint istae urbicae, & ubi earum terminus haerit, steteritque. quidam enim hodie illarum regionum limites ita late patere voluerunt, ut parum abfuerit quin de urbicariis orbicarias facerent. nulla olim fere colonia fuit in Italia, nullum municipium, nulla praefectura quae non certum agri modum adscriptum assignatumque haberet, cujus intra fines, ejus ad quem pertineret colonia vel municipii vel praefecturae magistratui vis dicendi, coercendique libera potestas esset. territorium Latini dixerunt illum agri modum intra quem colonia vel municipii jurisdictio coercitioque esset. Glossa: *territorium, ἀγρός ἐπὶ κλιμακίᾳ, ἐπιπέλασμα, ἐνορία, ἀεὶ κλιμακίᾳ*. notum est ex Pomponio D. de verb. signif. territorium esse universitatem agrorum intra fines cuiusque civitatis. quod ab eo dictum quidam ajunt, quod magistratus ejus loci intra fines eos terrendi, id est summo vendi jus habet. Frontinus territorium putat esse dictum, quod hostis terrendi causa constitutum esset. quae omnia sunt falsa & inepta: nec enim territorium à terrendo, sed compositum voca-

ma *urbicaria* regiones fuere vel *suburbicaria*. numero etiam singularitatis *urbicariam* regionem dixerunt. Cod. Theod. *unum quod ex urbicaria regione confertur. urbicariae regiones, ἀμφὶ τῶν πόλεων χωρᾶν, ἢ καὶ πόλεων χωρᾶν*, unica voce, ἢ *ἀεὶ χωρᾶν*, *urbicaria regio*: intra quam scilicet urbis magistratui, hoc est urbis praefecto, jus dicendi coercendique potestas esset. non enim intra muros cohibita fuit *urbica* iurisdicatio. nec rursus libera & indefinita iuris passim exercendi licentia totam Italiam pervagata est, sed aliarum omnium minorum civitatum more & constituto, certa habuit regionum spatia vice territorii quatenus procurreret & extenderetur. usque ad centesimum porro lapidem ivisse praefecturae urbanae extra urbem in iure dicundo potestatem, inter omnes convenire video. Cassiodorus in formula urbanae praefecturae: *ditioni tuae non solum Roma commissa est, quamvis in illa continentur universa, verum etiam intra centesimum milliarium potestatem te protendere, antiqua iura voluerunt: ne tanta civitatis iudicem muralis agger includeret, cum Roma omnia possideret. aliis auctoribus qui cognitionis praefecti urbis intra centesimum lapidem coercita meminerunt, testimonium denunciare prorsus supervacaneum est. regiones igitur omnes extra urbem intra centesimum illum lapidem, quousque *urbica* iurisdicatio ingrediebatur, *urbicariae* dictae & *suburbicariae*. hinc semper urbs & *urbicariae* regiones una ambulabant. ἢ πόλις καὶ αἱ καὶ πόλεων χωρᾶν. *urbs* & *urbicaria regio*: ἢ πόλις καὶ ἢ ἀεὶ χωρᾶν. nam quae *urbicaria regio* dicitur in Cod. Theod. de toto illo tractu qui urbi circumjacebat, & suberat iurisdictioni praefecti urbis, *Romana regio* vocatur in antiquo lapide:*

POLLIO. IVLIO. CLEMENTIANO
SEVENTORI CIVIVM
NECESSITATIS. AVRARIAM
DEFENSORI. LIBERTATIS.
REDONATORI. VIAM. POPVLI

OMNIVM. MVNERVM. RECREATORI
VNIVERSA. REGIO. ROMANA
STATVAM. COLLOCAVIT
CVRANTE CL. PLOTIANO.

*universa Romana regio, & universa urbicaria regio idem est. quo nomine ἢ πῦσις ἀεὶ χωρᾶν τῆ πόλεως ἢ τῆ Ρώμης intelligitur. sic omnem annonariam regionem heic Trebellius de tota Italia quae annonaria erat. urbem & Romam dicere idem erat. nam Roma, ut pueri sciunt, per excellentiam *urbs* dicebatur. Stephanus ἐθνικῶς ἀφ᾽ οὗ in voce Ἀλεξάνδρεια. ἐλέγχετο δὲ κατὰ ἐξοχὴν πόλις καὶ πολιτεία ἐξ αὐτῆς, ὡς αὖτε καὶ Ἀθῶναι, καὶ αὖτις καὶ αὖτις καὶ οἱ Ἀθῶναιοι, ὡς καὶ ἐπὶ Ρώμης λέγεται ἐξ οὗ. hinc *Romana regio*, eadem cum *urbicaria*. urbi autem adeo connexa istae provinciae *urbicariae*, ut nunquam ab urbe disjungerentur: & quemadmodum urbs ab Italia separatur, ut cum dicitur urbe & Italia alicui interdici, sic *urbicariae* regiones ab Italia separantur duobus aut tribus locis in Cod. Theod. cui urbe interdicitur, non dubium eidem quoque *urbicariis* regionibus interdici. ex septemdecim vero Italiae provinciis nulla tota aut integra intra centesimum illud ab urbe milliarium fuisse reperitur inclusa, sed pars Piceni tantum ab uno latere, & pars Tusciae ab altero. unde factum ut pars illa Tusciae, quae urbi propinqua & intra terminos *urbicae* iurisdictionis erat conclusa, *Tuscia urbicaria* vel *suburbicaria* diceretur: altera vero pars, quae extra urbis territorii fines esse inveniebatur, Italiae accenseretur, & *annonariae Tusciae* nomine cognosceretur. idem de Piceno dicendum. & hanc rationem putamus esse, quare nullae aliae ex Italiae provinciis praeter has duas, Picenum, inquam, & Tusciam, apud auctores nominatim dictae inveniantur *annonariae*, aut *suburbicariae*. nam ex duabus *Tusciae*, vel potius ex duabus Tusciae partibus, pars illa quae propter vicinitatem urbis iurisdictioni *urbicariae* adscripta erat, *urbicaria* dicebatur ad distinctionem*

tionem alterius, quæ quod longius esset posita quam ut terminis urbanae praefectura cognitionem coercentibus comprehendi quiret, Italia accensebatur, & recenserebatur inter regiones annonarias. nec secus de Piceno. hinc *Picenum annonarium*, & *urbicarium* legimus: *Tusciam annonariam*, & *urbicariam*. Campaniam annonariam non legimus, ideo quod nulla erat Campania urbicaria: nec Samnium annonarium, quia nullum Samnium urbicarium à quo distingui deberet. sic de Apulia, Lucania, Calabria, & reliquis Italiae provinciis quarum nulla non annonaria fuit, nulla tamen annonaria nominatim appellata est. quid enim opus erat, exempli gratia, *Calabriam annonariam* appellare, cum nemo in eo posset errare, nec de alia Calabria intelligere quam de annonaria? sed cum duæ essent Tusciae, altera urbicaria, altera annonaria; duo item Picena, alterum urbicarium, alterum annonarium: necessario horum appellationum adjectione distinguenda fuere illarum provinciarum ne confundi possent. illud vero valde animadversione dignum, nec omittendum, ita semper distinctas & disjunctas fuisse provincias urbicarias vel suburbicarias, ab annonariis, ut satis constet duas Tuscias, urbicariam & annonariam, quamvis adeo vicinas, ut una magis quam duæ provinciarum censerentur, nunquam ab uno eodemque iudice administratas esse, cum tamen Tuscia annonaria non sola per se administraretur, sed cum Umbria juncta unum rectorem acciperet. sic Picenum quoque annonarium ita semper ab urbicario Piceno divisum separatumque est, ut nunquam eundem consularem habuerit, sed potius cum Flaminia jungeretur, & ab uno eodemque praeside regeretur. hinc illud est quod Trebellius hoc loco in enumeratione provinciarum Italiae non Tusciam aut Picenum separatim nominet, ut Calabriam, Apuliam, Lucaniam & reliquas, sed Tusciam

cum Umbria junctim proferat, & Picenum cum Flaminia. sic enim loquitur: *totius Italiae, id est, Campania, Samnii, Lucaniae, Bruttiorum, Apuliae, Calabriae, Etruriae atque Umbriae, Piceni & Flaminiae, omnisque annonariae regionis.* ita distinguendum est in verbis Trebellii. ubicumque igitur legis correctorem aut consularem Tusciae & Umbriae, Piceni & Flaminiae, semper de Tuscia annonaria, & Piceno annonario tibi erit accipiendum. infinitis locis veteres inscriptiones habent mentionem consularis Piceni & Flaminiae, consularis Tusciae & Umbriae, & modo consularem, modo correctorem nominant. in Notitia imperii etiam Tuscia annonaria, & Umbria uni consulari dantur regendae: Picenum annonarium & Flaminia uni item consulari. cum igitur Tetricum totius Italiae correctorem ab Aureliano factum esse dicit Trebellius, correctorem eum etiam urbicariis regionibus datum esse minime intelligendum. Italia enim ab urbe, & annonaria regio ab urbicaria separatur: sed annonariae regiones cum Italia incedunt, urbicariae cum urbe. *tota Italiae, & omnis annonaria regio* apud Trebellium, quod ad significationem, eadem omnino res est. qui totius Italiae corrector erat, idem omnis annonariae regionis etiam fuisse corrector censendus est. sic qui urbi praefectus fuit, idem & urbicarias regiones sub se habuit. rationalis rei privatae per urbem Romam, fuit & per urbicarias regiones. alius enim erat rationalis rei privatae per Italiam, hoc est per annonariam regionem. sic & procurator rei privatae per urbem & urbicarias regiones in Notitia imperii. sic urbis olim Episcopus diocesim suam habuit urbicariam vel suburbicariam provinciarum limitibus definitam & circumscriptam, quod pluribus confirmare non hujus est loci nec temporis. de suburbicariis & annonariis provinciis satis est mihi ad hunc locum dixisse quæ ad

lum vivere, sed etiam in summa dignitate manere passus est, quum illum sæpe collegam, nonnunquam commilitonem, aliquando etiam imperatorem appellaret.

DE TETRICO JUNIORE, XXIV.

Hic puerulus à Victoria Cæsar est appellatus, 25
 quum illa MATER CASTRORUM ab exercitu nuncupata esset. qui & ipse cum patre per triumphum ductus, postea omnibus senatoriis honoribus functus est, illibato patrimonio, quod quidem ad suos posteros misit, ¹ ut Gellius Fuscus dicit, semper insignis. Narrabat avus meus, hunc sibi familiarem fuisse, neque quemquam illi ab Aureliano, aut postea ab aliis principibus, esse prælatum. Tetricorum domus hodieque extat, ² in monte Cælio ³ inter duos lucos contra

eum illustrandum facere visa sunt. cum hanc meam de provinciis urbicatis sententiam ante triennium doctissimo & amicissimo meo Jureto communicassem & probassem, ne primus in evulgandis essem, quæ de hac re mihi videbar primus observasse, occupavit edito de suburbicatis & Ecclesiis libello eruditissimus & amicissimus juvenis Jac. Gothofredus, celeberrimi clarissimique Jurisconsulti Dionysii Gothofredi doctoris mei filius. sic,

Quoniam occupat alter ne primus forem,

Ne salus esset studii, quod superfuit.

¹ Ut Gellius Fuscus dicit, semper insignis.] Palatinus: Agellius habet. an Arellius Fuscus? Arellium Fuscum consularem supra habuimus in Pisonæ, sed quem eundem cum hoc esse non nisi temere potest affirmari.

² In monte Cælio inter duos lucos.] M. Manlii domum, ejus qui regnum affectavit, duobus lucis convestitam fuisse tradit Cicero pro domo sua, his

verbis: M. Manlius cum ab ascensu Capitolii Gallorum impetum repulisset, non fuit contentus beneficii sui gloria, regnum appetisse est iudicatus: ergo ejus domum eversam duobus lucis convestitam videtis. an hi duo luci fuerint, quorum hec mentio, nunc non est otium quærere.

GRUTERUS.

¹ Ut Gellius Fuscus.] Pal. ut Dagellus Fuscus. forte, ut Agellius Fuscus.

³ Inter duos lucos.] Haud aliter quoque Pal.

CASAUBONUS.

² In monte Cælio inter duos lucos contra Isium Metellinum.] Scripti, inter duos locos. corrupte. sic alius Romæ locus dictus, inter duos lauros. cujus in Martyrologio fit mentio, III. idus Augusti. Ἰσίδωρ Latinis, Isium & Iseum. sic statim, picturatum de musæo etiam in membranis, id est, musivo, ut usitatus dicitur. erant plura jam Romæ templa Isidis, distincta cognominibus.

tra Isium Metellinum, pulcherrima, in qua Aurelianus pictus est, utrique prætextam tribuens senatoriam dignitatem, accipiens ab his sceptrum, coronam civicam

¹ Utrique prætextam tribuens senatoriam dignitatem.] Scrib. ex libris, & Senat. dig. pictus erat Aurelianus dans utrique Tetrico prætextam; & simul senatoriam dignitatem, cujus insigne tum fuit prætexta.

² Accipiens ab his sceptrum, coronam civicam p.] Quare sceptrum? nam de corona civica manifesta ratio est. de sceptro nihil potest afferri saltem probabile. sequamur igitur regium codicem, qui vocem illam expungit.

GRUTERUS.

¹ Utrique prætextam tribuens, & Senatoriam dignitatem.] Sic & Pal. antea defuerat copula &, quæ tamen etiam in aliorum libris authenticis.

³ Sceptrum, coronam civicam picturatum de museo.] Pal. sceptrum coronam cycli picturam de museo.

SALMASIUS.

² Accipiens ab his sceptrum, coronam civicam picturatum de museo.] Quærent heic eruditi viri quare sceptrum? ego de corona civica, quod illi indubitatum & certa ratione subnixum credunt, magis dubitem. ineptum sane & absurdum istos Tetricos, de quibus triumphavit Aurelianus, ipsi coronam civicam porrigere, non aliam ob causam, quam quod ab illo essent in triumphum ducti, rationem enim aliam nullam video. sceptrum igitur & coronam Aureliano dant isti Tetrici, quæ triumphantis erant insignia. sceptrum enim & coronam, & palmatam habebant triumphantem. Servius Danielis: *Æther*, inquit, est *Juppiter*. unde etiam triumphantem habent omnia *Jovis* insignia, sceptrum, palmatam. de corona autem, quam triumphantem gestabant, nihil est tritius aut vulgatius in Romana litteratura. non igitur tollenda vox, sceptrum, quæ heic omnino necessaria est. sceptrum etiam consules gere-

bant. vetus epigramma:

Consulibus sceptrum, mensis decem, ornata blifis.

duces etiam olim cum sceptris curiam ingrediebantur. Servius: *apud majores, omnes duces cum sceptris ingrediebantur curiam. postea ceperunt tantum ex consulibus sceptragestare, & signum erat eos consulares esse. ex corona civica quæ heic habetur, coronam tantum retinemus, civicam hinc faceffere jubemus. coronam igitur & sceptrum accipiens à Tetricis pictus erat Aurelianus in illa Tetricorum domo, quæ triumphantium erant insignia, & vicissim ipse illis tribuens prætextam & senatoriam dignitatem. civicam autem addiderunt ad coronam correctores ex depravatis illis antiquæ scripturæ vestigiis, quæ sic habuit: accipiens ab his sceptrum, coronam cycli, picturam de museo. quæ corruptissimum cum sint, corrigi tamen & persanari mihi posse videntur hoc modo: accipiens ab his sceptrum, coronam, cycli, picta omnia de museo. scriptum erat compendiose: *picta oia*. unde *pictoria*, & *picturia*, & *picturia*, & *picturata* fecerant correctores. *cyclum* autem hoc est *κύκλον*, & patinam Græcis vel discum, & clypeum significat. sed *κύκλον* tantum apud poetas pro clypeo sumitur. *κύκλον* apud *πεζορράφους* de lance vel disco dicitur. Pollux: *καθ' ἐκαστον δὲ ἐς τὸ δίκων καλῶσιν, τρεῖς κύκλους δερροφῶς ἢ χαλμαῖα δερροφῶς ἢ πινάκας, ὡς ποιεῖται τοῖς λαίκελοις ὀνομαζομένους*. Helychius: *μαζόνιον, κύκλον, ἢ ἐύλιον πινάκας*. *cyclum* igitur, id est discum, Græca voce heic dixit Trebellius & clypeatam imaginem intellexit. nam propter clypeorum & discorum similitudinem, quem Latini clypeum, id est clypeatam*

civicam ¹ picturatam de museo. ² Quam quum dedicasset, Aurelianum ipsum dicuntur duo Tetrici adhibuisse convivio.

DE TREBELLIANO, XXV.

Pudet jam persequi quanti sub Gallieno fuerunt ²⁶ tyranni, vitio pestis illius: siquidem erat in eo ea luxuria

tam imaginem vocant, Græci κύκλον & δίσκον appellant. δίσκος ita accipi apud Paulum Silentiarium infra notabimus ad vitam Claudii. Constantinus de imperio *μισοειρα ἀνάγλυφα* eodem sensu dixit, hoc est *missoria celata*, πινάκας ἀναγλύφας idem significare Græcis docemus ibidem. nam πινάξ lanx est. imagines igitur quæ thorace tenus erant expressæ, ut Græcis *θώρακες* & *θωρακίδες* & ὄπλα, sic Latinis clypei & thoraces, & thoraculæ. easdem etiam δίσκος & κύκλος dixerunt à similitudine quam habent disci & lances ad clypeos. *cyclum* hoc loco vocat Trebellius. nam κύκλος est discus. *cyclus* autem, id est clypeata imago, heic cum corona jungitur, ut apud auctorem Panegyrici Constantino Augusto Constantii filio dicti, *scutum & corona*. nam scutum etiam pro imagine: merito igitur tibi Constantine imperator, & senatus signum Dei, & paullo ante Italia scutum & coronam, cuncta aurea dedicaverunt, sic apud Philonem legatione ad Carum *σέφανοι* & *ἀσπίδες* junguntur: *σὺ πῶ τὰς συμπερησθείας τῆ ἀυτοκρατορίας πινάξ ἀσπίδων καὶ σεφάνων ἐπιχρυσῶν*. nihil verius nostra emendatione. *σηθαιρα* recentiores Græci vocant huiusmodi imagines usque ad pectus pictas. Chronicon Alexandrinum: *καὶ ποιήσας τὴ εἰρήνην αὐτῆς ἀδελφῆς ἐπιτύπωσεν τῆς χαρρακτῆρος αὐτῆς χρυσῶν σηθαιρα, σηλίω ἔθηκεν ἐν τῇ ἱερῇ αὐτῆς ἐν ᾧ ἐκάνθηρ, & alio*

loco: καὶ αὐτὰ τὰ ἐπι ἀφιερῶθησαν σηθαιρα τρία ἐν τῷ συκλήτῳ Οὐαίει καὶ Θεοδοσίῳ Αὐγέστων καὶ Πελλερίῳ Αὐγέσσης. idem alibi: ἐν ᾧ ἐπιχρῆσεν ἐν μέσῳ σηθαιρα ἀληθεῖδιν μικρὴν τῆ βασιλικῆς χαρρακτῆρος Ἰεσίνε.

1 *Picta omnia de museo.*] Ita vetus liber. *museum* & *musium*, nam utroque modo dicebatur, est quod alii *musivum* appellant. sic *ἀδελφίων*, *οδεύμ* & *οδίουμ* dicebant. sic *δοξείον* *archium*, & *archivium*. *sub dio* & *sub diuo*. Græci *μεσείον* vocant. à *musio* vero opus *musiacum*. quod vulgo unius litteræ traiectione, *mosaicum* appellamus. non enim *mosaicum* à *μεσείον*, ut *archaicum* ab *δοξείον*, ut doctissimus vir opinatur. *musium* autem secunda brevi *δὲ* τῆ *μεσείον*, ut *conopeum* *δὲ* τῆ *κωνωπέιον*. Horatius: *sol aspicit conopeum*. sic *museum*, & *musium*, & *musivum* pro eodem dicebant.

3 *Pudet jam persequi.*] *Pudentia* est persequi. ita legit Palatinus, non prorsus male. *pudentiam* enim pro *pro-dore* posuit.

CASAUBONUS.

2 *Quam cum dedicasset, A.*] *Dedicasset* pro *dedicaret*, more frequenti & seculo, ut ante observabamus. non enim post dedicationem, sed in ipsa ejus domus dedicatione habitum id convivium. sic enim fuit moris, ut ad sextum librum Suetonii observabamus. vide Senecam epistola LXXVI, & Plinii ad Trajanum epistolam CXXII, libro decimo.

X 2 3 Pudet

luxuria, ut rebelles plurimos mereretur; & ea crudelitas, ut jure timeretur. ¹ Quare & in Trebellianum factum in Isauria principem, ipsis Isauris sibi ducem quærentibus, quem quum alii archipiratam vocassent, ipse se imperatorem appellavit. Monetam etiam cudi jussit, Palatium in arce Isauriæ constituit: qui quidem ² quum se in intima Isaurorum loca munitus difficultatibus locorum & montibus contulisset, aliquamdiu apud Cilicas imperavit. ³ Sed per Gallieni ducem Causisoleum natione Ægyptium, fratrem Theodoti, qui Æmilianum ceperat, ⁴ ad campum deductus, est victus & occisus. Neque tamen postea Isauri, timore ne in eos Gallienus sæviret, ad æqualitatem perducere quavis principum humanitate potuerunt. ⁵ Denique post Trebellianum pro Barbaris habentur, & quum in medio Rom. nominis solo regio eorum sit, novo genere custo-

GRUTERUS.

³ *Pudet jam persequi.*] Amplectar quæ est in Palat. à manu secunda: *Pudentia est persequi.*

CASAUBONUS.

¹ *Quare & in Trebellianum factum in Isauria principem.*] Aut desunt aliquot verba, quæ nec in manu exaratis apparent, aut scribendum est, *Quare & Trebellianus factus in Isauria princeps: ip.*

² *Cum se in intima Isaurorum loca m.*] *Reg. in intima & tuta Is. l.*

⁵ *Denique post Trebellianum pro barbaris habentur, &c.*] Scribebat ista Trebellius Diocletiano imperante: sed ex Ammiano Marcellino discimus, ne multo post quidem Romano imperio jugum Isauros submittisse. nam in Constantii rebus scribit: *Isauri quibus usitatum est, sæpe pacari, sæpeque inopinis excursibus cuncta miscere, ex latrociniis occultis & ravis, alente impunitate adolescentem in pejus audaciam, ad bella gravia proruperant. & alio loco scribit idem, Isauriam antea mœnium potentem, olim fuisse subversam, ut rebellatricem interneci-*

vam. narrat tamen Flavius Vopiscus, Probum imperatorem, cum Orientem peteret, omnem Isauriam liberasse, & totam recepisse. sed non diu fidem servarunt, ut constat ex hoc loco.

GRUTERUS.

¹ *Quare & in Trebellianum factum in Isauria principem.*] Hæc quoque est scriptura codicis Palatini, defectuosa nihilominus, nisi forte *fautum* legendum, Latineque dicitur *favere* in aliquem.

² *In intima & tuta Isaurorum.*] Haud aliter rursus Pal. vulgatis male aberrat illud, & *tuta*.

³ *Sed per Gallieni ducem Causisoleum.*] Pal. *Causisoleum novo genere custodiarum.* Non aliter quoque Pal. malebat tamen Petrus Pithœus, *clusarum*, qui videatur lib. i. *Advers.* cap. 14.

SALMASIUS.

³ *Sed per Gallieni ducem Causisoleum.*] *Causisoleum.*

⁴ *Ad campum deductus, est victus, & occisus.*] *Ad campum deductus, victus est & occisus.*

custodiarum quasi limes includitur, locis defensa non hominibus. ¹ Nam non sunt statura decori, non virtute graves, non instructi armis, non consiliis prudentes, sed hoc solo securi, quod in editis positi adiri nequeunt: ² quos quidem divus Claudius pene ad hoc perduxerat, ut à suis semotos locis in Cilicia collocaret, daturus uni ex amicissimis omnem Isaurorum possessionem, ne quid ex ea postea rebellionis oriretur.

DE HERENNIANO, XXVI.

O Denatus moriens duos parvulos reliquit, Heren-²⁷ nianum & fratrem ejus Timolaum: quorum nomine Zenobia usurpato sibi imperio diutius quam foeminam decuit, Remp. obtinuit, ³ parvulos Rom. ⁴ imperatoris ⁵ habitu proferens purpuratos, eosdemque adhibens concionibus, quas illa viriliter frequentavit: Didonem & Semiramidem, & Cleopatram sui generis principem inter cætera prædicans. Sed de eorum exitu incertum est. Multi enim dicunt eos ab Aureliano interemptos, multi morte sua esse consumptos: siquidem Zenobiæ posterii etiam nunc Romæ ⁶ inter nobiles manent.

DE

¹ Nam non sunt statura decori.] *Statura decori. idem liber.*

CASAUBONUS.

² Quos quidem divus Claudius p.] In Claudii quæ sequitur vita, nihil de Isauria Trebellius. & fortasse Claudium hic nominat loco Probi. de quo familia referuntur à Vopisco.

⁵ Habitu proferens purpuratos.] *Scripti, præferens.*

SALMASIUS.

³ Parvulos Romani imperatoris habitu proferens purpuratos.] *Præferens purpu-*

ratos. Palat. Romani autem imperatores soli purpurati, eorumque proprium gestamen purpura. supra in Ballista: multi & sumpsisse illum purpuram, ut Romano more imperaret, exercitum duxisse, & de se plura promississe dixerunt.

GRUTERUS.

⁴ Imperatoris habitu proferens purpuratos.] *Habet etiam Palatinus præferens, quod & alii in suis invenerunt.*

⁶ Inter nobiles manent.] *Pal. maneat. forte maneat.*

DE TIMOLAO, XXVII.

28 **D**E hoc ea putamus digna memoria quæ de fratre sunt dicta. Unum tamen est quod eum à fratre separat, quod tanti fuit ardoris ad studia Romana, ut brevi consequutus quæ insinuaverat grammaticus, esse dicatur: potuisse quinetiam summum Latinorum rhetorem facere.

DE CELSO, XXVIII.

29 **O**ccupatis partibus Gallicanis, Orientalibus, quinetiam Ponti, Thraciarum, & Illyrici, dum Gallienus popinatur & balneis ac lenonibus deputat vitam, Afri quoque autore Vibio Passieno, proconsule Africae, & Fabio Pomponiano duce limitis Libyci, Celsum imperatorem appellaverunt, peplo deæ Cælestis ornatum. Hic privatus ex tribunis in Africa positus, in agris suis vivebat: sed ea justitia, & corporis magnitudine, ut dignus videretur imperio. Quare creatus per quandam mulierem, Gallienam nomine, consobrinam Gallieni, septimo imperii die interemptus est, atque adeo etiam inter obscuros principes

VIX

CASAUBONUS.

1 Potuisse quinetiam summum Latinorum rhetorem facere.] Facere pro evadere vel fieri. insolens loquendi modus.

2 Peplo deæ Cælestis ornatum.] Quia aliunde purpura non suppetebat ad amicum novum Augustum necessaria, detraxerunt hujus deæ simulacro. sic Saturninus, auctore Vopisco, deposita purpura ex simulacro Veneris, adoratus est. vide ad Gordianos. Quod autem soliti fuerint veteres simulacra suorum numinum vestibus induere, ne tirones quidem nesciunt.

3 Hic privatus ex tribunis in Africa

positus, in agris suis vivebat.] Privatus ex tribunis, id est, jam privatus, qui fuerat ante tribunus. sic, ex ducibus, & similia. de quibus supra.

SALMASIUS.

1 Potuisse quinetiam summum Latinorum rhetorem facere.] Eleganti locutionis genere, rhetorem facere heic dicitur, qui fit rhetor, vel rhetor evadit. quasi qui de se gignit & dat rhetorem. non dissimili modo Spartianus dixit, hastam duas partes facere, quæ per medium in duas partes scinditur, ita ut ex una duæ quasi fiant plaga dicitur vermes facere, quæ vermibus ebullit.

I 24

vix relatus est. Corpus ejus à canibus consumptum est, Siccensibus qui Gallieno fidem servaverant perurgentibus: ' & novo injuriæ genere imago in crucem sublata persultante vulgo, quasi patibulo ipse Celsus videretur affixus.

DE ZENOBIA, XXIX.

OMnis consumptus est pudor: siquidem fatigata 30
 Repub. eo usque perventum est, ut Gallieno nequissime agente, optime etiam mulieres imperarent. ' Et quidem peregrina, nomine Zenobia, de qua jam

CASAUBONUS.

1 *Et novo injuria genere imago in crucem sublata.*] Id vero non novum, ut concepta contra aliquem ira à populo effundatur in ejus imagines. In Philopœmene Plutarchi exemplum est judicii habiti de imaginibus & statuis defuncti, ceu de vivo ipso: & sunt alia apud eundem similes historia. Solitos autem Græcos Latinofque damnatorum imagines dejicere, lutare, frangere, scalis Gemoniis inferre, omni denique contumelia genere afficere, notissimum. quid igitur appellet Pollio novum injuriæ genus, non video.

SALMASIUS.

1 *Et novo injuria genere imago in crucem sublata persultante vulgo.*] Novum videri nolunt hoc injuriæ genus eruditissimi vixi, sed antiquum esse contendunt. vetus erat enim, ut in imagines & statuas sæviret populus, easdem dejiceret, confringeret, confiret, luto etiam aspergeret, dum putaret in tyrannos ipsos, quorum imagines ita injuriose tractabantur, injuriam redundare. sed heic non de illa statuarum dejectione agitur in damnatis vel tyrannis usitata. nam novo plane more, & injuriæ genere imaginem Celsi ad vivum expres-

sam, & de industria sic effictam, in crucem sublata intelligit, insultante vulgo, quasi ipse Celsus in cruce illa penderet. qui mos etiam hodie plane servatur in reis absentibus judicatis & capitis damnatis, quorum imago, eadem prope forma, eodemque genere à carnifice in patibulum defertur & suspenditur, qua ipsi rei, si adessent, idem supplicium ex sententia reapse subitari. novum igitur hoc injuriæ genus, cui simile in tota historia sive Græca, sive Romana non reperias; quo imaginem Celsi Siccenses illi, pro ipso Celso patibulo affixerunt.

2 *Omnis consumptus est pudor.*] *Omnis jam consumptus est pudor.* ita reponendum.

GRUTERUS.

1 *Novo injuria genere imago in crucem sublata.*] Vocat novum genus injuriæ, nullo existente exemplo ubi tale quid accidit imperatori. immo ne facile quidem occurrit exemplum ejus, cuius imago cruci affixa, tanquam in ea puniretur ipsemet reus.

2 *Omnis jam consumptus est pudor.*] Sic Palatinus. vulgatis aberat vocula jam.

3 *Et quidem peregrina, nomine Zenobia.*] Pal. *Et quidem peregrina enim nomine Zenobia:* ut forsan illa *Et quidem,*

jam multa dicta sunt, quæ se de Cleopatrarum Ptolemæorumque gente jactaret, post Odenatum maritum imperiali sagulo perfuso per humeros habitu, do-

nis
sint à mala manu, scriptumque solummodo fuerit: *Peregrina enim, nomine Zenobia.*

CASAVBONVS.

1 *Quæ se de Cleopatrarum Ptolemæorumque gente jactaret.*] In Herenniano: Cleopatram sui generis principem inter cætera prædicans. Cleopatras autem dicit, quia in profapia Ptolemæorum plures fuerunt Cleopatras.

3 *Imperiali sagulo perfuso per humeros habitu.*] Scribo, imperialis saguli perfuso per humeros habitu.

GRUTERUS.

2 *Post Odenatum maritum imperiali sagulo perfuso humeros habitu, donis ornata, &c.*] Nihil in his variat Palatinus noster.

SALMASIUS.

3 *Imperiali sagulo perfuso per humeros habitu donis ornata.*] Nihil conferunt veteres libri ad hujus loci restitutionem, qui hanc eandem scripturam sine diminutione & additione exhibent. docti viri vocem donis expungunt, & legunt: imperialis saguli per humeros habitu ornata. nec lectio placet, nec expunctio. conjicio legendum: imperiali sagulo perfuso per humeros, habitu Didonis ornata. conjiciant alii melius, & viros fatebor. sagulo ornata fuisse heic dicitur Zenobia, Didonis habitu, à qua se originem ducere memorabat. Didonem autem sic ornata inducit poëta lib. iv. ejusque habitum ita describit:

Tandem progreditur magna stipante caetera

Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.

Cui pharetra ex humero, crines nodantur in aurum,

Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

sagulum imperiale Zenobiæ tribuit Trebellius, at Virgilius purpuream chlamydem Didoni. sagulum & chlamys idem. sagulum autem imperiale, purpureum erat. idem Trebellius paulo post de habitu Zenobiæ: *processit cum limbo purpureo, gemmis dependentibus per ultimam fimbriam, media etiam coclide, veluti fibula muliebri astrieta, brachio sæpe nudo. sagulo per humeros ornata est τῆ χλαμύδι κτ' τὸς ἄμικς ἐνσπιδωαδεῖσα.* fibula enim per humeros subnecta erat illi vestis, non circa pectus. nam brachio sæpe nudo agebat. Pollux: ὁ δὲ χρῆσις χιτῶν ἄσπρον κτ' τὸς ἄμικς διήρη. ἢ δὲ πῆπι κτ' τὰ σέρρα ἐνὶ πῆπι. vel simpliciter, sagulo per humeros ornata, τῶ χλαμύδι κτ' τὸ ἄμικς ἐχέσσει. Lampridius de Severo: cum hirta chlamyde humeros velaret. non jungendum est, perfuso per humeros. sagulum autem perfusum est βαπτῆ χλαμύς. perfusum purpura vestem Latini dicunt τῶ πορφύρα φη. Virgilius:

Perfusamque ostro vestem. — idem:

— ὁ ostro

Perfusa vestes, argenti aurique talenta, sic perfusum auro τὸ χρυσοβαφές. perfusa auro patina apud Anastasium sunt quæ Græcis χρυσόβαφοι. hinc perfusa vestis, & perfusum sagulum, ut Græci βαπτῆ ἰμάτιον appellant. βαπτῆ autem vocant colorium & variis coloribus pictum vestimentum, quod alias ἀνθιον dicunt. Hesychius: ἀνθιον, ἀνθηρόν, βαπτῆ. Aristophanes:

Οὐδ' ἰμάτιον βαπτῆν διαπύλαις κρημύσσει ποιητολόμορφον.

tunicas Gallorum versicolores, βαπτῆς χιτῶνας vocat Diodorus: Strabo βαπτῆς ἐσθῆτας. de Gallorum vestitu: *ὡς δὲ τοῖς βαρβαροῖσι κτ' τῶς καρκυῖς ψέλια, κτ' τῶς ἐσθῆτας βαπτῆς*

nis ornata, diademate etiam accepto, ¹ nomine filiorum Herenniani & Timolai diutius quam foemineus sexus patiebatur, imperavit. Siquidem Gallieno adhuc regente Remp. regale mulier superba munus obtinuit: & Claudio bellis Gothicis occupato, vix denique ab Aureliano victa & triumphata, concessit in jura Rom. Extat epistola Aureliani, quæ captivæ mulieri testimonium fert. Nam quum à quibusdam reprehenderetur quod mulierem veluti ducem aliquem vir fortissimus triumphasset, missis ad senatum populumque Rom. literis, hac se attestatione defendit. *AUDIO P. C. MIHI OBJICI QUOD NON VIRILE MUNUS IMPLERIM, ZENOBIAM TRIUMPHANDO. Næ illi qui me reprehendunt satis laudarent, ² si scirent qualis illa est mulier, quam prudens in consiliis, quam constans in dispositionibus, quam erga milites gravis, quam larga quum necessitas postulet, ³ quam tristis quum severitas poscat. Possum dicere illius esse quod Odenatus Persas vicit, ac fugato Sapore Ctesiphontem usque pervenit. Possum asserere, tanto apud Orientales & Ægyptiorum populos timori mulierem fuisse, ut se non Arabes, non Sarraceni, non Armeni commoverent. Nec ego illi vitam conservassem nisi eam scissem multum Rom. reip. profuisse, quum sibi vel liberis suis Orientis*

ταῖς φορῆσι καὶ χουσοπίσῃς. ita vocat virgata & versicoloria Gallorum sagula. βαπτὸν ad verbum est perfusum. imperiale sagulum perfusum Zenobiz, quæ Didonis habitu ornata erat, tribuit auctor, quod non solum purpureum esset, ut sunt imperialia sagula, sed etiam picto limbo variegatum, ut illud quo Dido apud poëtam ornatur:

Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.

imperiale igitur sagulum perfusum, est purpurea chlamys picto limbo variata. quod enim Zenobiam Didonis habitu fuisse ornata dicit Trebellius, non aliunde notum fuisse ar-

bitror, quo genere vestis uteretur Dido, quam ex illo poëta loco, quem paulo ante retulimus.

CASAUBONUS.

¹ *Nomine filiorum Herenniani & Timolai.*] Vel, ut alii scripserunt, Balati. Vopiscus in Aureliano.

GRUTERVS.

² *Si scirent qualis illa est mulier.*] Palat. quæ illa mulier.

SALMASIUS.

³ *Quam tristis quum severitas postulet.*] *Tristis enim, etiam severum significat.* unde apud Ciceronem: *judex tristis & integer.*

rientis servaret imperium. Sibi ergo habeant propriarum venena linguarum hi quibus nihil placet. Nam si vicisse ac triumphasse foeminam non est decorum, ¹ quid de Gallieno loquuntur, in cuius contemptum hac bene rexerit imperium? Quid de divo Claudio, sancto ac venerabili duce, qui eam, quod ipse Gotthicis esset expeditionibus occupatus, passus esse dicitur imperare, idque occulte ac prudenter, ut illa servante Orientalis fines imperii, ² ipse securius quae instituerat perpetraret? Haec oratio indicat quid iudicii Aurelianus habuerit de Zenobia: cujus ea castitas fuisse dicitur, ³ ut ne virum suum quidem sciret, nisi tentatis conceptionibus. Nam quum semel concubuisset, expectatis menstruis continebat se, si praegnant esset; sin minus, iterum potestatem quaerendis liberis dabat. ⁴ Vixit regali pompa, more magis Per-

¹ Quid de Gallieno loquuntur, in cuius contemptum hac bene rexerit imperium.] Importuna est & ridicula haec Gallieni mentio. quid enim aliud de Gallieno homines loquerentur, quam quod ipsius vitia postulabant? malam igitur institueret comparationem sui & Gallieni Aurelianus, cum satis constaret, nihil ab illo gaerone decorum potuisse fieri: nec mirum esse, si tulerit Zenobiam imperare, quam prohibere non potuisset. at de Claudio, quod subjicitur, id magis mirum, fortissimo constantissimoque duce, cujus exemplo se ruetur merito Aurelianus, qui dicit Claudium idcirco tantum passum esse Zenobiam imperare, quod aliis bellis occupatus distineretur, alias non passurum. non igitur sibi vitio ducendum Aurelianus dicebat, quod Zenobiam divicisset & triumphasset, cum id ipse Claudius fuerit facturus, si per bellicas ejus occupationes licuisset: qui ut securus, quae instituerat, perageret, eam diutius tulit, quam par erat, non quod victoriam de tali muliere sibi probrosam aut inhonestam duceret. recte igitur

haec vetus Palatinus hanc periodum non agnoscit. cujus auctoritate hunc locum sic legimus: Nam si vicisse, ac triumphasse foeminam non est decorum, quid de Divo Claudio, sancto ac venerabili duce, qui eam quod ipse Gotthicis esset expeditionibus occupatus, passus esse dicitur imperare, &c.

² Ipse securius, quae instituerat, perpetraret.] Ipse securus, quae instituerat, perpetraret. ita Pal.

³ Ut ne virum quidem suum sciret, nisi tentatis conceptionibus.] Idem: ut ne virum quidem suum scierit.

CASAUBONUS.

³ Ut ne virum quidem suum sciret, nisi tentatis conceptionibus.] Simile Pescennii elogium, vel dicam encomium apud Spartianum: rei Venerae, inquit, nisi ad procreandos liberos profusus ignarus.

GRUTERUS.

³ Ut ne virum quidem sciret.] Nihilopejus Pal. scierit.

SALMASIUS.

⁴ Vixit regali pompa, more magis Persico.] Non aliud huic loco vitium infedit, quam quod perperam distinguitur

Perfico. Adorata est more regum Persarum. Convivata est imperatorum more Rom. Ad conciones galeata processit ¹ cum limbo purpureo, ² gemmis dependen-

aus est. sic igitur distingue: vixit regali pompa: more magis Persico adorata est: more regum Persarum convivata est: imperatorum more Romanorum ad conciones galeata processit, cum limbo purpureo. quam distinctionem omnino huic loco necessariam esse, non vidisse miror eruditos homines. ac primum quidem de adoratione, etsi adorabantur etiam Romani imperatores, non eodem tamen modo, quo Persarum. ideo dixit, more magis Persico adorata fuisse. nam certo certius adoratos fuisse imperatores Romanos. unde adoranda sacrae purpuree tam frequens in libris mentio, & sacros cultus adorare sapius legitur apud auctores. aliter etiam convivabantur Persarum reges & Romani. longe enim illi sumptuosius, & magis ex luxuria præceptis. solum igitur illud ex Romanis imperatoribus tenebat Zenobia, quod ad conciones militares galeata procedebat, quod erat Persarum regibus inusitatum & insolitum. sic supra de Herenniano & Timolao Odenati filiis: quorum nomine Zenobia usurpato sibi imperio diutius quam feminam decuit, Remp. obtinuit, parvulos Romani imperatoris habitu purpuratos, eosdemque adhibens concionibus, quas illa viriliter frequentavit.

1 Cum limbo purpureo. Non potest heic limbus in vulgata significatione sumi pro fascia qua extremitates vestium ambiuntur & ornantur. pro veste igitur posuit quæ limbum habet, & nisi fallor cycladem intellexit. nam & cyclas, limbus est, & vestis limbo ornata per extremam oram. Glossæ: κυκλᾶς ἢ ἀεὶ τῆς χλαυῆς πορφύρεα κύκλω, limbus. limbum etiam pro muliebri vestimento quod in imo purpuram habet se annotatum invenisse scribit Nonnius: Limbus, ut annotatum invenimus,

muliebri vestimento, quod purpuram in imo habet. sed ut quid de hoc loco sentiam, libere proferam, non mihi fit verisimile, nec satis conveniens esse videretur, ut Zenobia limbo vel cyclade muliebri tum induta fuerit, cum ad militares conciones galeata procedebat, quæ alias semper sagula imperiali more Didonis ornata incederet. profecto tum maxime decuit eam in isthoc habitu videri, cum militares conciones frequentabat, & se militibus ostendebat; præsertim cum & galeata ad illos procederet. sed nec quæ heic dicuntur de fibula, de brachio nudo, ad limbum aut cycladem ullo modo possunt pertinere. sagula, chlamydes, paludamenta & omnia μανδραγοδῆ fibula una duntaxat vel in humero vel ad pectus stringebantur, quam Græci πῶρον vocant, & brachium dextrum cum humero nudum relinquebant. quod heic de limbo Zenobiae narratur. limbi vero & tunicæ muliebres, in ante pectus aperta, multisque fibulis quas Græci ἀξίνας dicunt, conferta tenebantur. putarim itaque scriptum à Trebellio fuisse: limbo purpureo. luma est sagum. à Græco λῶμα, hæc luma. Plautus:

Luma cooperit a est ex texturino Gallia.

Isidori Glossæ: luma, quadrum sagum. idem in Originibus: luma, saga quadrata & mollia sunt. perperam apud illum luma scribitur. non tantum hæc luma, sed etiam hoc lumum dicebant. sicut enim τὸ διπλωμα, diplonum etiam Latini dixerunt, τὸ δίρομα, digammum: & τὸ ζεμα, zimum, de quo infra. ita τὸ λῶμα lumum. facile autem ex lumum factum est limbo ab illis qui quid esset lumum ignorabant. sed multi fortasse hoc non probabunt, profecto si cui probari non poterit.

erit hæc mea suspicio, is necesse est heic accipiat *limbum* pro *sagulo* positum. nam certum habeo *limbum purpureum* hoc loco vocari, quod *sagulum imperiale* supra dixit. itaque *limbus* heic omnino erit *ἐσπῆς*. *limbos* supra inter vestes muliebres recensuit auctor in vita *Qujeti*: *eousque ut tunica & limbi, & penula matronales in familia ejus hodieque sint, quæ Alexandri effigiem de licciis variantibus monstrant.* ibi enim *limbi* non sunt fasciæ vel institæ muliebrium vestium, sed ipsæ muliebres vestes. *limbum* igitur purpureum Trebellius heic appellat, *pallium purpureum* quod *Zenobia* fibula adstrictum gerebat, imperatricis vel reginæ more. *sagulum imperiale* paulo ante vocavit, quod *Zenobia* usurpaverat post mortem mariti *Odenati*. talem *limbum* *Dido* gerebat, cui *chlamydem Sidoniam* hoc est purpuream tribuit poëta. *peplum imperatorium* supra dixit de viro, cum *peplus* sit muliebris vestis. vide in *Saturnino*.

2 *Gemmis dependentibus per ultimam fimbriam, media etiam cyclade veluti fibula muliebri adstricta.*] Quoties loquuntur correctores, non auctor ipse, eorum dialecti minus me intelligentem esse profiteor. ut hoc loco, quid hæc verba sibi volunt, *cyclade veluti fibula muliebri adstricta*? *cyclas* sane & *limbus* idem. dicebat auctor, *Zenobiam* procedere solitam cum *limbo purpureo*, cujus per ultimam fimbriam gemmæ dependebant: restabat ut diceret, *fibula muliebri adstricta*, vel aliquid tale. specta vero, si non est facinus impudens? pro *coclide* quod in omnibus libris constanter habetur, *cyclade* reposuerunt. at nos cum libris *coclide* retinemus, & sic distinguimus: *processit cum limbo purpureo, gemmis dependentibus per ultimam fimbriam, media etiam, coclide, veluti fibula muliebri adstricta.* quorum verborum hic est sensus. illius *limbi purpurei* per ultimam fimbriam dependebant gemmæ, media vero scilicet *fimbria, coclide* ceu *fibula muliebri, astrin-*

gebatur. *cochlis* est, *conca unionis* quæ pro *fibula muliebri* erat illi *Zenobia*. *fibulæ* autem muliebres, ut plurimum ex *gemma* erant. *Claud.*

— *Et fulva nodatur iaspide pectus.* at *cochlidem*, pro *fibula*, urebatur *Zenobia*. *cochlides*, ut dixi, dicebantur *unionum conchæ*. *Suetonius* in *Nerone*: *in ceteris partibus, cuncta auro lita, distincta gemmis, unionumque conchis erant.* *cochlites* etiam refertur à *Plinio* inter *gemmas vulgarissimæ* famæ, quam *factitiam* verius quam *nativam* dicit fuisse: *cochlites*, inquit, nunc *vulgarissimæ famæ* sunt verius quam nascuntur, in *Arabia* repertis *ingentibus glebis*, melle excogui tradunt *septenis diebus noctibusque sine intermissione*: *na omni terreno vitiosoque pulvere decussis, purgatam glebam artificum ingenio varie distribui in venas, ductusque macularum quam maxime vendibili ratione sectantur, quondamque tantæ magnitudinis fuerit ut equis regum in Oriente frontaliam atque phaleris pensilia facerent.* ut ut sit, *cochlis* heic pro *gemma* accipitur quæ *fibulæ* vicem erat. sciendum igitur hunc *Zenobiam* *limbum fimbriam* fuisse. inde *Trebellius* ultimam *fimbriam* vocat, ultimam ejus oram *fimbriatam*, per quam dependebant *gemma*. *mediam* autem, quæ *fibula* debet *astringi*, *cochlis* adstringebatur, quæ vicem *fibulæ præstabat*. tres sunt partes in veste, τὸ σῆμα, ut *Græci* vocant, quæ *Latinis summa ora* dicitur, quæ circa *collum & humeros* hæret: ἡ πῆζα, *extrema vel ultima ora*, quam ultimam *fimbriam* appellat heic *Trebellius*: & *medium*, quod *zona* comprehendebatur in *tunicis*, & aliis id genus vestibus quæ *cinctui* erant: aut *fibulis* adstringebatur, ut in *palliis, chlamydibus*, & aliis id genus *amictus*. sed hæc pluribus agemus in nostro commentario de re vestitaria. nunc non omittam insignem *Ovidii* locum, qui turpiter depravatus hodie circumfertur: eum nos ex optimo libro qui *P. Puteani* est, emendavimus. lib. I. *Amorum*, eleg. VII.

dentibus per ultimam fimbriam, media etiam ¹ cyclade veluti fibula muliebri astricta, brachio sæpe nudo. ² Fuit vultu subaquilo, fusci coloris, ³ oculis supra modum vigentibus, nigris, ⁴ spiritus divini, venustatis incredibilis: tantus candor in dentibus, ⁵ ut margaritas eam

Nome satis fuerat timide inclamasse
pullæ,

Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter
ora

Ad mediam? media zona tulisset
opem.

si sciendum, inquit, fuit, nonne sic potius scire debui, ut tunicam ab ora summa deducere, & scinderem, usque ad mediam. non enim ulterius scindi potuisset. sed illa parte qua cingitur, zona opem tulisset, ne posset usque ad ultimam oram lacerrari. hodie vitiose legitur:

Ut mediam media zona tulisset opem.

mediam autem fimbriam dixit Trebellius, quod non solum extrema vestium ora apud veteres fimbriata erat, sed etiam media, ex utraque scilicet parte ubi vestis ante pectus aperitur & fibula stringitur. hinc *κοροσῶτοι ῥαφῶν* Lycophroni. nam *ῥαφῶν* appellabant vestium commissuras, quæ fibulis claudebantur, ut infra multis docemus. Pollux: *ὀχθοῖδες δὲ ὀνομαζέσθαι φασὶ τὰς ἐν τῷ χιτῶνι τῶν ῥαφῶν συμβολαίας.* Hesychius: *ὀχθοῖδοι, ἀεικλίαν πινάειάσιν ἀπὸ τῶν χιτῶνας ἀκαλῆσιν ὀχθοῖδες.* εἰσὶ δὲ λεγόμενα λώματ᾽. sed hæc alibi.

CASAUBONUS.

¹ Cyclade veluti fibula muliebri astricta.] Pro cyclade inveni in regio cyclide: quæ vetustarum editionum est lectio. præterea idem liber illa duo non agnoscit verba, muliebri astricta. Puteani libri ut est editum. Cogitandum de hoc loco amplius: nam neque de vera lectione, neque de sententia adhuc mihi liquet.

⁵ Ut margaritas eam plerique putarent habere, non dentes.] Brevius membrana: ut margaritas eos plerique putarent.

GRUTERVS.

¹ Cyclade veluti fibula muliebri astricta.] Agnoscit quidem Pal. illa muliebri astricta, sed idem servat cyclade.

³ Oculis supra modum vigentibus.] Pal. ingentibus.

⁵ Ut margaritas eam plerique putarent habere, non dentes.] Confirmat & hanc lectionem codex Palatinus.

SALMASIUS.

² Fuit vultu subaquilo, fusci coloris.] Subaquilus color, & fuscus idem. is est quem Græci *μελιχρῶν* vel *μελιχλωρῶν* vocant. in vita Virgiliti: corpore & statura fuit grandis, colore aquilo, facie rusticana.

³ Oculis supra modum vigentibus.] Vigentes oculos, flagrantem accipio, & quasi fulminantes. Palatinus tamen, ingentibus legit. & sane magnitudo oculorum, pulcritudinis non postrema pars. sic in Maximino magnitudinem oculorum commendat Capitolinus, Eutropius in Augusto & Theodosio. Ælianus de Aspasia: *ὡς δὲ καὶ τῶν κρόκεων ζωνῆ, καὶ ἕλη τὰς τριχῶν ἡρέμα, ὀφθαλμοὺς δὲ εἶχε μεγίστους.* hinc Græci poëta *βοώπιδος κέρας* vocant, quarum formam celebrant. Philostratus in Alexandri vita: *θεοειδὴς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἀειβλεπῶν σὺν ἄλλοις ἡμεῖς τε ὡς αὐτῶν βοωπιδοῦς καὶ κροκιδῶν τὸ μέγεθος ὁμοῖα τε ἄσθρῶν καὶ μέγα, ῥῆσιν ὁμοῖα τε καὶ ὀδόντες λουκῶταί.*

⁴ Spiritus divini, venustatis incredibilis.] Sic in veteri inscriptione: *mulier incomparabilis spiritus.*

I Seve-

eam plerique putarent habere, non dentes. Vox clara & virilis: ¹ severitas, ubi necessitas postulabat, tyrannorum; bonorum principum clementia, ubi pietas requirebat. Larga prudenter, conservatrix thesaurorum ultra fœmineum modum. Usa vehiculo carpentario, raro pileto, equo sæpius. Fertur autem vel tria vel quatuor milliaria frequenter cum peditibus ambulasse. ² Nata est Hispanorum cupiditate: bibit sæpe cum

¹ Severitas ubi necessitas postulabat, tyrannorum: bonorum principum clementia, ubi pietas requirebat.] Hæc omnia habet ex epistola Aureliani, quam supra posuit: quam erga milites gravis: quam larga quum necessitas postulet: quam tristis quum severitas poscat.

CASAUBONUS.

² Nata est Hispanorum cupiditate.] Hoc quidem ridiculum nimis: nam quid Hispanis cum Cleopatra? deinde quæ ista est locutio? Regius liber, Enata est, ne dubita scripsisse Pollionem, Cœnata est H. c. vel, ut scribi obtinuit, Cœnata. quia desinit præcedens dicitio in syllabam ejusdem soni, librarius more solito, de quo toties diximus, geminare syllabam supervacuum duxit. hoc igitur ait Pollio: Cleopatram cibo usam liberalius, more Hispanorum: qui etsi domi frugalissimi, apud hospites tamen & multi & lauti cibi sunt convivæ. Conjugi autem hæc debent cum istis quæ paullo ante dicebat auctor: Adorata est more regum Persarum: Convivata est imperatorum Rom.

GRUTERVS.

² Nata est Hispanorum cupiditate.] Placet valde Casauboni Cœnata est Hispanorum cupid. nihil tamen abit à vulgato Palatinus.

SALMASIUS.

² Nata est Hispanorum cupiditate.] Non tam ridiculum hoc quam videri volunt. id enim verbi magis conve-

niret eorum emendationi, cœnata est Hispanorum cupiditate. contrarium enim esset ei quod supra dixit, Zenobiam convivatam esse regum more Persarum. ignoscant igitur mihi doctissimi viri manes, nihil hoc loco mutandum censeo. Latine autem dici puto, natum esse tali ingenio, aut, esse ingenio tali. Terentius: Alius fortasse aliud vitii est. ego animo leni sum natus. sic eleganter & *δοξασίας* Trebellius dicit Zenobiam, Hispanorum cupiditate fuisse natam. hoc est, sic cupidam, & avaram fuisse, ut Hispani solent, quorum *ἀνδραγαθία* & tenacitatem nemo fere ignorat. eo spectat, quod ante dixit, eam thesaurorum conservatricem fuisse ultra fœmineum modum. cupidus Latinis fere est, avarus, & fordide parcus. Spartianus in Alexandro: quum injuriose quæsiuisset puerum eundem, & matrem ejus avaram & cupidam multa dixissent. Suetonius in Vespasiano: quidam enim natura cupidissimum tradunt. eadem igitur locutio, natura esse cupidissimum, & natum esse magna cupiditate. sic enim etiam cupiditatem absolute dixit idem Suetonius in eadem vita: & tamen sic quidem pristina cupiditatis insania caruit, Alexandrini Cybiosacten enim vocare perseveraverunt, cognomine minus à regibus suis turpissimarum sordium. alibi tamen, & nisi fallor, eodem libello, pecunie cupiditatem dixit. Glossæ: cupidus, *κνίπρος*. *κνίπρος* enim, & *κνίπρος* Græci vocant, strictum & ad rem attemptum hominem *ἢ κνίπρος* eadem Glossæ, nummariam absolute vocant.

cum ducibus, quum esset alias sobria: ¹ bibit etiam cum Persis atque Armeniis, ut eos vinceret. ² Usa est vasis aureis gemmatis ad convivia, ³ quibus & Cleopatra usa est. In ministerio eunuchos gravioris ætatis habuit, puellas nimis raras. Filios Latine loqui jusserat, adeo ut Græce vel difficile vel raro loquerentur. Ipsa Latini sermonis, ⁴ non usque quaque ignara, sed ut loqueretur pudore cohibita: loquebatur & Ægyptiace ad perfectum modum. Historiæ Alexandrinæ atque Orientalis ita perita ut eam epitomasse dicatur: Latinam autem Græce legerat. Quum illam Aurelianus cepisset, atque in conspectum suum ductam sic appellasset, *Quid ô Zenobia ausa es insultare Romanis imperatoribus?* Illa dixisse fertur, *Imperatorem te esse cognosco qui vincis; Gallienum & Aureolum, & ceteros principes non*

puta-

vocant, nummorum cupiditatem. sic enim legendum apud illarum auctorem. *nummaria, cupiditas, & ἀπληστία, φιλαργυρία.* nam *cupiditas*, ut diximus, absolute *φιλαργυρία* significat auctorum usurpatione. sic & *nummaria* pro eodem, hoc est, amor nummi. unde *nummarii*, qui nummi amori sunt dediti, & pecunias sectantur. Gratianus leg. IIII. Cod. Theod. *ne quid publica let. num. &c.* hac sine pretio nuntiarum, excipique sancimus. *gerulum jubemus esse castissimum. iudices nummarios esse prohibemus.* ut ancillarii, qui ancillarum amore tenentur. sic *nummarii*, qui nummorum. unde *nummaria*, avaritia, & *nummorum cupiditas*. quam & ipsam cupiditatem etiam sine adjecto nominantur.

¹ *Bibit etiam cum Persis & Armeniis.*] *Ebit & cum Persis & Armeniis.* Palat.

² *Usa est & vasis gemmatis ad convivia quibus & Cleopatra usa est.*] Ita fortasse rectum est, ut hodie legitur. nec movissem huic loco controversiam, nisi suavisset optimus codex, in quo

hæc ita scripta animadverti: *usa est & vasis gemmatis ad convivium usa Cleopatra nisi in ministerio Eunuchos habuit. non erraret fortasse, qui scriberet, usa est & vasis gemmatis ad convivia, usa & Cleopatra.* Cleopatra usa: sic Cleopatrani uniones infra: hæc uniones Cleopatrano habuisse perhibetur. mentio est apud Achmetem onirociiten *βαυκαλίας & Κλεοπάτρας*, id est baucalis Cleopatrani. cap. cxcviii. *εἰ δὲ ἴδῃ ὅτι καὶ βαυκαλίας & Κλεοπάτρας πινὲς οἶνον, δὲρῆσθαι τῶν ἐξ ἑστίων καὶ γυναικῶς ἀναλόγως & καὶ λαῶς & ἀρχόντων.*

CASaubonus.

³ *Quibus & Cleopatra usa est.*] Nam Cleopatræ vasa triclinaria *πάντος χρύσεια καὶ λιθοκόλλητα ἀσπιτῶς ἐξερρασμένα τοῖς τέχναις* veteres commemorant, ut Athenæus libro quarto. quem & libro sexto lege super eadem re. huc refer uniones Cleopatranas, infra in Tito.

GRVTERVS.

⁴ *Non usquequaque ignara.*] Contrarium omnino Pal. *gnara*, hæreas utrum putes potius.

putavi. Victoriā mei similem credens, in consortium regni venire, si facultas locorum pateretur, optavi. Ducta est igitur per triumphum ea specie ut nihil pompabilius populo Rom. videretur. jam primum ornata gemmis ingentibus, ita ut ornamentorum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima sæpissime restituisse quum diceret se gemmarum onera ferre non posse. Vincti erant præterea pedes auro, manus etiam catenis aureis: ¹ nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Perficus præferabat. ² Huic ab Aureliano vivere concessum est. Ferturque vixisse cum liberis, matronæ jam more Romanæ, data sibi possessione in Tiburti, quæ hodieque Zenobia dicitur, non longe ab Adriani palatio, ³ atque ab eo loco cui nomen est Conche.

VICTORIA, XXX.

³¹ Non tam digna res erat ⁴ ut etiam ⁵ Victorina sive Victoria, in literas mitteretur, nisi Gallieni mo-

SALMASIUS.

¹ Nec collo vinculum aureum deerat, quod scurra Perficus præferabat.] Scurra Perficus heic est, domesticus Zenobia. hoc est stipator vel protector. nam & scurras dictos esse, & buccellarios ostendimus supra, qui & domestici dicebantur. Glossæ nomicæ: βυκελλάριοι λέγονται οἱ ὠρυγμῶντες ἐρασιῶται. ἐν δὲ ἑ βυκελλῶν ὀνόματι, ὃ ἐστὶν ἄρτος, ἐκλήθησαν βυκελλάριοι, οἱ τὸ ἄρτον πρὸς ἐσθίοντες ἐπ' αὐτὸ τῆς τῶ ὠρυγμῶν αὐτῶ. at buccellarii, & scurræ idem. nempe adseculæ & stipatores, & corporis custodes domesticique. quæ omnia σκωάνυμα sunt, ut docuimus ad Alexandrum Severum. Isidorus in Glossis: scurra, buccellarius. adsecula, buccellarius, homo. ita enim distinguendum. nam homines etiam simpliciter vocabantur, ut nemini non est notum. nos igitur primi scurra-

rum nomen hac notione optimis auctoribus usurpatum ostendimus. Perficus igitur hic scurra, officium scurrarum apud Zenobiam sustinebat, quæ videtur stipatores vel custodes corporis Perfus habuisse, ut Romani imperatores ad custodiam corporis, Germanos adhibebant.

³ Atque ab eo loco cui nomen est Conche.] Cui nomen est Conca.

GRUTERUS.

² Huic ab Aureliano vivere concessum est.] Longe aliud præfert Palat. nempe: Huic ab Aureliano concessa est; sine illo vivere. quod esset, dono datam scurræ. sed id vix admiserint sequentia.

⁴ Cui nomen est Concha.] Ita Palat. hætenus tamen ut omiserit ad inspirationem. vulgati Conche.

SALMASIUS.

⁴ Ut etiam Victorina sive Victoria.] Non magnum sane discrimen inter victo-

res hoc facerent ut memoria dignæ etiam mulieres censerentur. Victoria enim ¹ ubi filium ac nepotem à militibus vidit occisos; ² Posthumium, deinde Lollianum, Marium etiam, quem principem milites nuncuparunt, interemptos, Tetricum (de quo superius dictum est) ad imperium hortata est, ut virile semper facinus auderet: insignita est præterea hoc titulo, ³ ut CASTRORUM se diceret MATREM. Cusi sunt ejus nummi ærei, aurei, & argentei, ⁴ quorum hodieque forma extat

Victoria Victorinæque nomen, ut tanta cum cura, tam multis locis, id debuerit insinuare Trebellius, quod nusquam omisit monere. sed omnibus illis locis, ut & in hoc quoque, Palatinus scriptum habet, *Virtuvia* sive *Victoria*: quod etiam alibi nominimus. & hanc solam esse veram diversitatem, pro comperto habemus.

GRVTERVS.

⁴ Ut etiam *Victorina* sive *Victoria*.] Rufus Palat. ut etiam *Virtuvia*, sive *Victoria*, quod & quarto redonandum auctori.

CASAVBONVS.

⁵ *Victorina* sive *Victoria*.] Ita sapissime Pollio foemina hujus nomen bifariam scribit. at in veteribus fere *Virtuvia* scriptum offendimus. in nummis, VICTORIA. *Victoria* est Νικῶ, *Victorina* Νικηστῶ. quæ nomina in Græcorum historiis invenies.

¹ Ubi filium ac nepotem.] Victorinos duos, de quibus ante est dictum.

³ Ut CASTRORVM se diceret MATREM.] Veteres nummi: VICTORIA. MATER. CASTRORVM. F. M. P. A.

⁴ Quorum hodieque forma extat.] Vel potius forma extant. sic accipe vocem forma, ut in Alexandri Severi vita.

GRVTERVS.

⁴ Quorum hodieque forma extat.] Sic & Pal. noster.

Tom. II.

SALMASIVS.

² *Postumium*, deinde *Lollianum*.] *Postumium*, deinde *Lollianum*.

⁴ Quorum hodieque forma extat apud Treviros.] Mallet Casaubonus: quorum hodieque formæ extant. ut formas pro ipsis nummis accipiamus, quo sensu accipi debent in Alexandro Lampridii, ubi formas quinarias & denarias pro nummis aureis dixit, quinariis & denariis, id est quinos & denos aureos valentibus. sic denarii formam dixit Dionysius Cato in distichis:

Dilige denari, sed parce dilige, formam.
Isidorus denariorum formas pro denariis dixit: nam & qui nummulariam discunt denariorum formis murtcos pannos subijciunt. sic Græci τὸ χεῖρασμα appellat τὸ νόμισμα. unde & recentiores χαρράγιον pro numismate aureo usurpant. formam tamen heic accipiendum, quem Græci τύπον vocant, hoc est signaculum archetypum, quo nummi formantur. Glossæ: τύπος, τὸ χαρράγιον, mone-ta. vulgo τύπος legitur. Glossæ βασιλικῶν: μνήτη βασιλικῶν, ἢ τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον, μεθ' ὧν ὁ νόμισμαίων τύπος ἀναχαραγίτης. eadem: μνήτη τὸ τυπῆριον ἢ νομισμαίον. diceret igitur Trebellius suo tempore adhuc extitisse apud Treviros, hoc est in mone-ta Trevirica, formam, id est ἀρχέτυπον σφραγιστήριον aureorum & ar-gen-

Y

gen-

extat apud Treviros. quæ quidem non diutius vixit. Nam Tetrico imperante, ut plerique loquuntur, occisa; ut alii asserunt, fatali necessitate consumpta. ¹ Hæc sunt quæ de triginta tyrannis dicenda videbantur: quos ego in unum volumen idcirco contuli, ne si de singulis singula quæque narrarem, ² nascerentur indigna fastidia, & ea quæ ferre lector non posset. ³ Studiose in medio feminas posui ad ludibrium Gallien-

genteorum nummorum, quos ibidem cudi iusserat Vitruvia. si quis formam hæc malit accipere de ipsis nummis, non repugnabo. distinguebam etiam aliquando: *cusi sunt ejus ærei argentei, aurei nummi, quorum hodieque forma extat, apud Treviros.* id est, cusi sunt ejus nummi apud Treviros, quorum hodieque forma extat. moneta porro Triverica mentio est in veteri saxo.

CASAUBONUS.

¹ Hæc sunt quæ de triginta tyrannis dicenda videbantur. Quæ deinceps ad libri finem usque habentur, adjecta sunt ab auctore post editionem primam. Quid illum moverit cur appendicem hanc libro suo adtexeret, ipse ostendit clare, & nos libri initio diximus. Cum igitur obtractatorum alii dicerent, Trebellium tyrannos pollicitum, tyrannas sive tyrannidas exhibuisse; alii negarent titulo promissum numerum implere eum potuisse, omnibus per hanc appendicem ivit auctor satisfactum.

SALMASIUS.

² Nascerentur indigna fastidia, & ea quæ lector ferre non posset. Nunc ad Claudium principem redeo. Hæc retinenda sunt illa verba, quæ in finem libri rejicienda judicavit summus vir Iuliacius Casaubonus auctore libro Regio: nunc ad Claudium principem redeo, de quo speciale mihi volumin, quamvis breve, merito vitæ illius videtur edendum. auditio fratre singulari viro, ita ut defa-

milia tam sancta atque nobili saltem pauca referantur. quæ quidem verba omnes antiquæ editiones, & inter has omnium prima, quam curavit Bonus Accursius Pisanus, sed & optimus Palatinus hoc loco ponunt. nec erat causa, cur in finem libri transferretur. his enim verbis, ut videtur, concluderat auctor volumen triginta tyrannorum, & finem fecerat, transitorius ad Claudium principem. postea vero jam perfecto expletoque libello, auctarii vicem, addidit duorum tyrannorum vitas, & in his quæ sequuntur facti sui rationem reddit, & propositum quare mutaverit, exponit: cum prius destinasset, post Claudium & Aurelianum, duo tyrannos qui subditi sunt, addere. hanc igitur periodum in suam sedem reponimus, qua motam fuisse non reſtete, satis declarant hæc verba: *quis qui expletum jam librum acceperas, boni consulas, atque hos volumini tuo libens addas.* nam si volumen jam expleverat, manifesto verba illa finem libri faciebant, & eum claudebant. quæ postea vero addidit, ea finito libro & jam perfecto sunt addita.

CASAUBONUS.

³ Studiose in medio feminas posui ad ludibrium Gallieni. Videntur in prima editione alio loco recensita ab auctore fuisse Zenobia & Victoria, quæ hodie in omnibus libris agmen XXX. tyrannorum claudunt. retracta autem sunt, nisi fallor, in ultimum hunc locum, posteaquam inventi Tre-

ni, quo nihil prodigiosius passa est respub. Rom. Duos etiam nunc tyrannos, quasi extra numerum (quod alieni essent temporis) additurus: unum qui fuit Maximini temporibus, alterum qui Claudii: ut tyrannorum triginta viri hoc volumine tenerentur. Quæso qui expletum jam librum acceperas, boni consulas, atque hos volumini tuo volens addas: quos ego quemadmodum Valentem superiorem huic volumini, sic post Claudium & Aurelianum his qui inter Tacitum & Diocletianum fuerunt, addere destinaveram. Sed errorem meum major historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit. Habeo igitur gratiam quod titulum meum

Trebellius unde etiam sine illis XXX. tyrannorum numerum expleat. et si possunt hæc & aliter accipi. Porro in vulgatis editionibus quædam leguntur ante hæc verba, quæ cum inepte hic essent posita, in suum locum, hoc est finem libri, auctore regio codice à nobis sunt rejecta.

1 *His qui inter Tacitum & Diocletianum fuerunt, addere destinaveram.* Apparet ex istis, habuisse in animo Trebellium Pollionem alium librum de tyrannis edere: quem tamen non fuisse ab eo editum Vopiscus ostendit, qui hujus historiam ultra Quintillum Claudii fratrem non producit. Inter Tacitum autem & Diocletianum fuerunt non tyranni tantum, sed etiam imperatores quatuor, Probus & Carus, cum filiis Numeriano ac Carino.

2 *Sed errorem meum major historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit.* An adverit? aut exit positum avertit, pro correxit, emendavit. locutio digna quæ lectoris animum advertat: major historiæ diligentia tuæ eruditionis, id est, major in cognoscenda historia diligentia tua qui es vir eruditissimus. Pro major, offendi in membranis exaratum memor: quod et si ferri potest, minus tamen probo.

4 *Habeo igitur gratiam, quod titulum*

meum prudentiæ tuæ benignitas implevit. Atqui erat propositum de iis agere qui principibus Valeriano & Gallieno tyrannidem occuparunt: quare isti duo nihil ad propositum. nam si præfinitum tempus erat excedendum, non XXX. neque XL. sed plures etiam, in paucorum annorum spatio, ut fuere tum tempora, poterant inveniri. quo igitur in hujus libri titulo ille numerus?

GRUTERUS.

3 *Major historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit.* Pal. merore historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit.

SALMASIUS.

2 *Sed errorem meum major historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit.* Nolim præstare sincerum hunc locum, nec certe possim. lectionem tantum proponam, quæ est in antiquis excusis & scriptis: sed errorem meum merore historiæ diligentia tuæ eruditionis avertit. ita Palatinus: nec mirat editio princeps, nisi quod merore legit cum diphthongo. aliquid fortasse aliquando inveniam: nunc nihil possum.

4 *Habeo igitur gratiam quod titulum meum prudentiæ tuæ benignitas implevit.* Prudentiam heic pro doctrina & scien-

meum prudentiæ tuæ benignitas implevit. ¹ Nemo in templo Pacis dicturus est me foeminas inter tyran-

nos,

scientia posuit. sic apud Servium prudentes pro doctis, & prudentiores pro doctioribus. ad sextum: prudentiores, inquit, dicunt animas recedentes à corporibus sordidiores esse donec purgentur, quæ purgata incipiunt esse clariores. ad secundum Georgicōn: prudentioribus tamen aliud placet, qui dicunt sacra Iiberi patris ad purgationem animæ pertinere. & in undecimo: nam apud prudentes homines nullius momenti sunt ista. alibi apud eundem, prudentes discipline Erysica. sic prudentiam pro scientia posuit in Sexto: per Mercurium autem ob hoc fingitur esse revocatus, quod ipse est Deus prudentiæ, per quam Philosophi deprehenderunt *πυλίζενεσιον*, & *μετέμψυχουσι*. ira prudentiam hoc loco dixit Pollio, quam supra eruditionem dixerat.

³ Titulum meum implevit.] Igitur post auctarium duorum tyrannorum, quorum vitas illius amici suavis, huic volumini triginta tyrannorum addidit, Zenobia & Victoria numerum non faciunt. nam illis demptis, triginta in hoc volumine habentur Tyranni. Titus enim & Censorinus de novo additi integrum numerum efficiunt. delenda ergo numeri nota superscripta Zenobiæ Victoriaeque vitis, & Titi Censorinique superponenda. quod amici docti hominis, & in historia diligentis suavis fecisse se narrat Trebellius, ne causarentur homines, foeminas ab eo recenseri, qui pollicitus esset, vitam tyrannorum scribere, quasi tyrannas quasdam scilicet, & tyrannidas, ut joci causa garriebant homines otiosi.

CASAUBONUS.

¹ Nemo in templo Pacis d.] Erat in templo Pacis bibliotheca, cujus meminit A. Gellius: apparetque etiam ex Galeno ventitasse illuc viros doctos, ut fabulas literatas haberent.

² Me foeminas inter tyrannos cum risu

Et joco tyr.] Trajectio hic commissa ab ipso ut videtur auctore. nam erat sic dicendum: *Nemo in t. P. dicturus est cum joco, me foeminas inter tyrannos, tyrannas videlicet, & tyrannides, ut ipse de me silent jactare, posuisse.* Sine causa vero ulla isti Trebellium reprehenderunt, riseruntque, quod tyrannos pollicitus, foeminas recensisset, quæ tyrannidis erant potitæ. in quo non magis ab illo fuerat peccatum, quam ab eo peccaretur, qui decem liberorum patrem se diceret, cum quinque filios filiasque totidem haberet. Sed & fugit eos ratio cum postularunt ut Zenobia & Victoria non tyranni dicerentur, verum tyrannæ aut tyrannides. melius Ovidii antiquus interpret in Ibin: *Tyrannus*, ait, est communis generis: nam Theodosii grammatici est regula, quod nomina professionem aut dignitatem significantia sunt communis generis: ut hic *Et hac dux*: hic *Et hac philosophus*. hæc ille, & similia his alii technici, ut Servius libro septimo de voce *tyrannus* nominatim idem alibi docet voces *auctor*, *senator*, *balneator*, *sullo*, & similes, generis utriusque esse. *foemina dux* leges in Taciti Agricola: *foemina iudex* apud Ambrosium libro De viduis: *mulier defensor* apud Ulpianum lege secunda Dig. De senatusconsulto Velleiano. *mulier persuasor* apud elegantissimum scriptorem Cassianum libro VIII. *γυνή συκοφάντης* legi apud Athanasium. ut apud Æschylum *τῆς ἀσπίδος*. *γυνή διδάσκαλος* apud Chrysostomum. virgo autem & *πυρρῆ* utroque genere usurpant disertissimi scriptores Græci & Latini. *Ereina* imperator, dixit incertus auctor perantiquus Annalium Francicorum, à Petro Pithæo editus. Sed fuere multi ex veteribus, qui hanc generis communionem non probarent: quo ex fonte multa nova nomina in utraque lingua manarunt. nam *auctrix* maluit

Tet-

nos, cum risu & joco tyrannas videlicet & tyrannides, ut ipsi de me solent jactare, posuisse. Habent integrum numerum ex arcanis historiæ in meas literas datum. Titus enim & Censorinus, quorum unus, ut dixi, sub Maximino, alter sub Claudio fuit, ambo ab iisdem militibus, à quibus purpura velati fuerant, interempti sunt.

DE TITO.

Docet Dexippus, nec Herodianus tacet omnesque qui talia legenda posteris tradiderunt, Titum.

Tertullianus dicere, quam summum sequi poetam, apud quem ait Juno, *Auctor ego audendi.* — *cienta* dixit Sidonius Apollinaris. Eadem ratio est illorum, *Διγυγνισσα*, *Φυλάκισσα*, & id genus apud LXX. interpretes, aliosque scriptores Christianos. *μαργιτσα* extant etiam apud Justinianum in Novella CLVI. quæ omnia vocabula contra artis præcepta sunt novata. Quamobrem, ut ante diximus, sine causa arguti homines Trebellium Pollionem hoc nomine reprehenderunt. Similis est acutissimi Africi cavillatio: cum adversus improbissimos hæreticos Valentinianos scribens, ait capite xxxiv. dicendum ipsis esse, *Hoc deum.* nam nomen *Dei* omni genere usurpati docent veteres.

GRUTERUS.

¹ Tyrannas videlicet tyrannides.] Pal. vel tyrannides, quod malim.

CASAVBONVS.

³ Docet Dexippus, nec Herodianus tacet, o.] Jam diximus ad Capitolini Maximinos, hodie legi aliter apud Herodianum. Lector, si volet, ad eum locum adeat. non enim repetemus, quæ sunt ibi dicta.

SALMASIVS.

¹ Tyrannas videlicet & tyrannides.]

Nota tibi, *tyrannides*, pro tyrannis feminis. cum enim *τυραννις*, dominationem ipsam significet & impetium, heic pro femina imperante vel dominante ponitur. sic *τυραννιδα* pro uxore regis legi apud septuaginta in libro Esteris. quod etiam in optimis Glossis reperi. sed locus hodie corruptissimus circumfertur, quem heic emendatum proferemus. *θυλλιονες, αὐτοκρατορικῆς, τυραννισσῆς, ἢ τυραννιδος.* ubi *τυραννιδος*, sunt feminae tyrannæ, ut hoc loco.

² Titus. Docet Dexippus nec Herodianus tacet.] Mirum est Herodianum heic à Pollione vocari in Tito, qui Titum tamen nusquam nominat, sed Quartinum. Capitolinus in Maximinis *Ticum* appellat. ubi non dubitamus, quin sit reponendum *Titum.* c & t in veteribus crebro permutantur invicem. ut in hac ipsa vita *acrolitam*, pro *acrolitam*, perperam scriptum fuisse observamus. sed quid Herodiano faciemus, qui Quartinum quidem habet, de Tito vero tacet? an corruptum dicemus? non censeo. nam *Quartinus* inter nomina Romana. ut in veteri inscriptione, *M. VIPSANIO QUARTINO SVCCONDITIONARI.* putamus igitur hunc tyrannum, Titum Quartinum fuisse appellatum, quem Latini historici Titum de præ-

um tribunum Maurorum, qui à Maximino inter pri-
vatos relictus fuerat, timore violentæ mortis, ut alii
dicunt; invitum vero, & à militibus coactum, ut ple-
rique asserunt, imperasse. Atque hunc intra paucos
dies post vindicatam defectionem quam consularis vir
Magnus Maximino paraverat, à suis militibus inter-
emptum. Imperasse autem mensibus sex. ¹Fuit hic
vir de primis erga Rempub. domi forisque laudabilis,
²sed imperio parum felix. Alii dicunt, ab Armeniis sa-
gittariis, quos Maximinus ut Alexandrinos & oderat
& offenderat, principem factum. Nec mireris tantam
esse varietatem de homine cujus vix nomen agnosci-
tur. Hujus uxor Calphurnia, fuit sancta & venerabi-
lis fœmina, ³de genere Censorinorum, id est Pisonum,
quam majores nostri ⁴univiriam sacerdotem inter sa-

CRA-

nomine vocarunt, Græci vero Quar-
tinum de cognomine. nec novum
est, ut Græci Latini que scriptores ali-
ter eundem hominem nominent,
cui plura sint nomina. exempli cau-
sa, Polybius Titum semper nominat,
quem Livius Quintium appellare
mavult. is est Titus Quintius Fla-
minius, qui Philippum devicit.
quem Latini auctores Antoninum
Philosophum vocant, Græci non alio
fere quam Marci nomine notum habent.
& sic de aliis innumerabilibus
possem referre, qui aliter Græcis, a-
liter Latinis auctoribus sunt dicti. sic
Pupienus historicis Latinis, qui Græ-
cis Maximus. sic Titus Quartinus,
Titus est dictus Trebellio & Capiro-
lino, Quartinus Herodiano & Dexip-
po. hæc est nostra de hoc Tito con-
jectura, quam si minus veram, veri-
similem tamen esse nemo negaverit.

¹ Fuit hic vir de primis erga remp.]
De primis, pro inter primos. fuit hic vir
inter primos erga remp. domi forisque lau-
dabilis.

² Sed imperio parum felix.] Sed in
imperio parum felix. ita Pal.

³ De genere Censorinorum, id est Piso-

num.] Lege ex optimo Palatino, de
genere Censorinorum. Censorini enim vel
Censoriani Pisones dicti, non Cen-
forini.

GRVTERVS.

³ De genere Censorinorum.] Ita clare
Pal. noster, non ut perperam hæc
vulgati, Censorinorum.

⁴ Univiriam sacerdotem.] Sic & Pa-
latinus.

CASAUBONUS.

³ De genere Censorinorum, hoc est Pi-
sonum.] Pisones qui de Calpurnia
gente erant, non Censorini apud an-
tiquos scriptores, quod sciam sed
Cæsoniani nominantur.

⁴ Univiriam sacerdotem.] Tertullia-
nus Exhortatione ad castitatem:
Monogamia apud ethnicos in summo hono-
re est, ut & virginibus legitime nubentibus
univira promissa adhibeatur, & si aspici
initium est. item in quibusdam solemnibus
& aspiciis, ut prior sit univira locus,
certe & flaminica non nisi univira est,
quæ & flaminis lex est. Vetus lapis,
RENATVS. VOLVSIÆ. IVSTÆ. MATRI.
CARISSIMÆ. OMNIUM. FEMINARVM.
SANCTIORI. UNIVIRÆ. in alia inscri-
ptione

cratissimas foeminas adorarunt: 'cujus' statuam in templo Veneris adhuc videmus 'Argolicam, sed auratam.

ptione est scriptum, VNIVIRIA. Dicuntur & unicubæ. Glossæ Isidori: Unicuba, unius viri uxor. In Cod. Theod. De revocandis donationibus extat privilegium quoddam solis concessum *in ius tantum matrimonii mulieribus*, id est, *ταῖς μονογάμοις* & univiris.

SALMASIUS.

1 Cujus statuam in templo Veneris adhuc videmus Argolicam sed auratam.] Merito querat heic aliquis, quænam hæc sit Argolica statua, aut quare sic vocetur. nam ut Argolicarum matronarum vel heroinarum habitu accipiamus cum viris valde doctis, non placet. an Argolicam statuam ita exponemus, ut Argolicos clypeos, qui Argis ea forma fiebant, sic peculiaris cuiusdam operis Argolicæ statuæ fiant? nugæ. scripti omnes, *acrolitham* statuam heic præferunt. unam litteram mutes licet, & veram habebis lectionem, quæ est, *acrolitham* statuam, vel *acrolitham*. hoc est *ἀκρόλιθον ἀνδρῶν*. acrolitha autem statua est lapidea. dicit igitur lapideam illam fuisse statuam, sed auratam. neque quemquam inovere debet vocis ex Græco mutuata usurpatio. sic enim monolithas columnas dixit Labe-rius, *τὰς μονολίθους*: cum provincias disposuisset, columnas monolithas, *labella levis*. sic acrolitha statua ἢ ἀκρόλιθον. ἀκρόλιθον ἑοῶνον in epigrammate Græco nondum edito:
 Μὴ κέρσης ἀνδρῶν τὸ χλαίνιον,
 ἀλλὰ θεῶν
 Οὕτως ἀκρόλιθους καὶ μὲν τρέπον
 ἑοῶνας.
 acrolitha statua, ἢ ἀκρόλιθον. statuæ ἀκρόλιθους mentionem etiam apud Plinium extare scio. sed nunc locus non succurrit. ut monolitha columna ἢ μονόλιθον. non poterat felicius hic locus emendari.

CASaubonus.

2 Statuam Argolicam, sed auratam.] Scripti quidam, *acrolitham*. quod nescio quid sit. *Argolicam* vero accipio, Argivarum matronarum sive heroinarum habitu: vel figura statuariis Argivis frequentata. hoc solum interfuit, quod hæc aurata erat.

GRVTERVS.

2 Statuam Argolicam.] Pal. *Acrolitham*.

SALMASIUS

3 *Acrolitham sed auratam.*] Auratarum statuarum multa apud veteres mentio & in antiquis inscriptionibus. *aurum illustre* pro aurata dicitur in veteri saxo: AVRO. INLVS. REM. STATVAM. QVAM. A. DOMINIS. AVGVSTISQVE. NOSTRIS. SENATVS. AMPLISSIMVS. DECRETIS. FREQVNTIVS. IMPETRABIT. in alio lapide *aurum superfusa*: STATVAM. SECVNDAM. AVRO. SVPERFVSAM. LOCARI. SVMPTV. PVBLICO. PLACVIT. *aurum superfusa* est aurata. sic *perfusa aurum patina* pro deaurata, ἢ χρυσέυβαφο. statuas etiam sub auro decerni, & constitui dicebant, quæ aurata decernerentur. *vetus saxum*: STATVAM. SVB. AVRO. CONSTITVI. LOCARIQVE. IVSSERVNT. id est *statuam auratam locari iusserunt*. item in alia inscriptione: STATVAM. SVB. AVRO. IN. FORO. DIVI. TRAIANI. SVMPTV. PVBLICO. LOCO. SVO. RESTITVENDAM. CVNSERVNT. *statuas in auro*, & *statuas sub auro* dicebant pro auratis. haud dissimili genere loquutionis hominem in armis & sub armis, id est armatum vocabant. Ennius:

Ter me sub armis malim vitam cernere.
 id est, *malim armatum me vitam cernere.*
 Virgilius:
 — *sedet circum castella sub armis.*
 pro *armatus circum sedet castella*. idem:
 — *ludunt belli simulacra sub armis.*

tam. ¹Hæc ²uniones Cleopatranas habuisse perhibetur: hæc lancem centum librarum argenti, cujus plerique poetæ meminerunt, ³in qua majorum ejus expressa ostenditur historia. Longius mihi videor processisse quam res postulabat: sed quid faciam? ⁴omnis

pro armati ludunt. sic in armis etiam pro eodem. in pervigilio Veneris:

Totus est in armis idem, quando nudus est Amor.

sic Manilio Centaurus sub arcu, & Centaurus in arcu, qui arcum gestat, arcu armatus:

— geminumque sub arcu

Centaurum. —

idem alibi:

Et qui contento fulget Centaurus in arcu. sic in hastis pro hastati. Ennius:

— levesque sequuntur in hastis.

Virgilius in jaculis Aestem dixit qui jacula manu gestabat:

— occurrit Aestis

Horridus in jaculis.

sic apud elegantissimum Phædrum Occasio in novacula esse dicitur, quæ novaculam manu tenens apud veteres fingebatur pingebaturque.

Cursu volucri pendens, in novacula,

Calvus, comosa fronte.

ita enim distinguendi intelligendique illi versus, ut alibi pluribus ostendam. Posidippus, de Occasione: Δεξιτερῇ τι φέρει ξυρῶν. ἴππους ἐν πτεροῖσιν. equos in alis. pro alatos dixit Pindarus. ut autem statua in auro, & sub auro, sunt auratæ, sic pocula in gemmis, & sub gemmis, sunt gemmata apud Anastasium Bibliothecarium. idem marmora in exemplis, dixit exemplata, hoc est exemplis & argumentis figurisque picta. eadem plane loquutione dicebatur statua sub auro decerni, quæ aurata decernebatur, qua opus aliquod sub. scia dedicari quod ascia-tum dedicabatur. de quibus loquendi generibus nos alibi.

¹ Hæc uniones Cleopatranas.] Scribe: uniones Cleopatranas. nam hic unio. Græci ὑνιόκηκη uniones vocant, hoc

est unica grana. nam grana etiam pro margaritis. Glossæ: ὑνιόκηκη, μαρσά-εἶται μερῶλοι, ὑνιόκηκη. ita enim ibi scribendum. aliæ Glossæ: ὑνιόκηκη, unio. margarita unibacca dixit eleganter Publius:

Quæ margarita cara, unibacca, Indica id est, μαρσάεἶται πολυμίθι, ὑνιόκηκη, Ἰνδική. hodie tribacca legitur, repugnante versu. sed nec, tibi baccæ, quod vulgo ibi docti reponunt, potest locum habere, cum margarita Indica per accusativum pluralem sint enuntiata, & nos alibi id pluribus ostendemus. ab similitudine margaritarum, quæ quod indiscretim reperiuntur in conchis, unionis nomen adeptæ sunt, nos etiam vulgo uniones vocamus cepas capitatas, quæ unico bulbo constant. quam vocem nisi fallor, apud Columellam ea significatione legi, sed nunc liber ad manum non est. uniones autem, hoc est margaritas, hodie perlas vocamus, voce ex Latino deflexa quasi pilulas, quasi parvas pilas. unde & pilula Isidoro rotunda illa nasi extremitas, pro pilula. sed hæc præter rem fortasse, ad rem igitur redeamus.

³ In qua majorum ejus expressa ostenditur historia.] Expressa ostenditur historia Pal. & edit. vet.

GRVTERVS.

² Uniones Cleopatranas.] Pal. Cleopatranas.

³ Majorum ejus expressa ostenditur historia.] Vulgati, ostenditur, sed leætio altera melior est, habetque eam Palatinus.

⁴ Omnis scientia natura facil.] Palatino abest vocula omnis, & forte adscita est à librariis.

scientia naturæ facilitate verbosa est. Quare ad Cenforinum revertar, hominem nobilem: sed qui non tam bono quam malo Reip. septem diebus dicitur imperasse.

DE CENSORINO.

CENSORINUS, vir plane militaris & antiquæ ³³
 in curia dignitatis, ¹ bis consul, bis præfectus
 prætorii, ter præfectus urbis, ² quartò proconsul,
 ter-

SALMASIUS.

¹ Bis consul, bis præfectus prætorii, ter præfectus urbi. Enumerat ordine gradus omnes dignitatum quos percurrit hic Cenforinus, & à summo incipiens qui est consulatus, desinit in legationes extra ordinem. proximam consulatui facit præfecturam prætorii, deinde præfecturam urbis, postquam nominat proconsulatum, deinde consularitatem, mox praturam, ædilitatem & quaesturam. ascendunt igitur ad consulatum hi gradus erant. *Quæstor, Ædilis, prætor, consularis, proconsul, præfectus urbi, præfectus prætorio, consul.* hic apicem omnium dignitatum & culmen obtinebat. eodem ordine quo heic leguntur, positas istas dignitates in multis illorum temporum inscriptionibus licet legere. unam aut alteram heic producemus, reliquas ad alium tractatum referrebimus, quem de populi R. magistratibus, & officiis domus Augustæ paramus. Vetus inscriptio Romæ in hortis Matthæiorum.

VETTIO. AGORIO. PRÆTEXTATO
 QUÆSTORIO. CANDIDATO
 PRÆTORI. VREANO
 CORRECTORI. TYSCIE. ET. VMERIE
 CONSULARI. LYSITANIE
 PROCONSULI. ACHAE
 PRÆFECTO. VRBI
 PRÆFECTO. PRÆT. II. ITALIE. ET.
 ILLYRICI
 CONSULI. DESIGNATO.

item alia hoc modo :

TYRANNIE. ANICIE
 IVLIANÆ. C. F. CONIVGI
 Q. CLODI. HERMOGENIANI
 OLYBRI. V. C.

CONSULARIS. CAMPANIE
 PROCONSULARIS. AFRICÆ
 PRÆFECTI. VRBIS.

PRÆFECTI. PRÆT. ILLYRICI
 PRÆF. PRÆT. ORIENTIS
 CONSULIS. ORDINARIJ.

atque ita in aliis multis, de quibus nos alibi.

CASAUBONUS.

² Quartò proconsul, tertio consularis l.]
 Præcessit bis consul. In antiquis populi Ro. historiis simile nihil leges: ut bis consul tertio fuisse consularis dicatur. sed ut qui proconsulares provincias administrabant, dicebantur proconsules; sic erant aliæ provinciæ, quas qui regebant, consulares dicebant. Sic Italiam quatuor consularibus commissam narrat Spartianus. Apud Ammianum vero consularium Baticæ & Pannoniæ, fit mentio. aliorum alibi præsertim in antiquis lapidibus. Ita est interpretari hanc lectionem: sed præstat distinctionem sequi, quam ex suis libris Puteanus adnotaverat: *tertio consularis legatus, prætorius secundo, ædilitius quarto, quæstorius tertio.*

tertiò consularis, legatus prætorius secundò, ædilitius quartò, quæstorius tertio, extra ordinem quoque legatione Persica functus, etiam Sarmatica. Post omnes tamen honores quum in agro suo degeret senex, atque uno pede claudicans vulnere quod bello Persico Valeriani temporibus acceperat, ² factus est imperator, & scur.

SALMASIUS.

¹ Tertio consularis, legatus prætorius secundo.] Distinguit Casaubonus: tertio consularis legatus, prætorius secundo. sed nihil opus hac distinctione. legati prætorii, & legati Augusti pro prætore semper dicti sunt qui provincias prætorias nomine Cæsaris administrabant. qui vero consulares provincias ejusdem Cæsaris missu regebant. etsi hi quoque legati essent Augusti & legati consulares dicerentur, consulares tamen simpliciter illius provinciæ cui præerant, vocabantur. hinc fit, ut nunquam legas prætorium alicujus provinciæ, sed semper legatum prætorium, aut legatum pro prætore, aut etiam pro prætorem. at consulares provinciarum sæpissime occurrunt in veterum libris & antiquis saxorum monumentis. multa multis locis horum commentariorum diximus ad hujus loci illustrationem pertinentia, quorum quædam heic summam repetenda, ne cum viro doctissimo mireris, hunc Censorinum tertio consulem dici, qui bis tantum fuerat consul. ex divisione provinciarum ab Augusto primum instituta, populus habuit suas provincias, habuit & Augustus suas. ex populi provinciis, aliæ fuere prætorias, aliæ consulares. Cæsaris item provinciæ, partim prætorias, partim consulares erant. populi provinciæ antiquo more, qui stante rep. obtinuit, annuis magistratibus regebantur, & in eas sortito mittebantur prætores & proconsules. sed quemadmodum etiam sub libera republica multi prætorii viri provincias prætorias jure & imperio consulari rexerunt, & proconsules inde dicti

sunt, etsi nunquam consules fuissent: sic sub imperatoribus omnes fere qui ad regendas provincias ex parte populi proficiscebantur, consulari potestate eas administrabant, & proconsules dicebantur, & sic omnes populi provinciæ proconsulares appellata. hinc tam frequens per illa tempora proconsulum mentio, qui nunquam consulatum gesserant, quique proconsules prius fierent, quam consules. prætorii enim viri qui consulari vel proconsulari imperio provincias gubernabant, proconsules vocabantur. quod alibi pluribus confirmamus. Cæsar autem provinciis suis regendis, quæ prætorias essent, prætorios viros imponebat, qui legati prætorii Augusti, vel legati Augusti pro prætore dicebantur. consularibus vero præponebat viros consulares, qui legati consulares, vel consulares simpliciter nuncupabantur. & hæc semper differentia observata est, ut proconsules vocarentur, qui populi provincias jure consulari regerent, consulares vero qui provinciis Augusti præerant cum imperio consulari. ceterum quemadmodum proconsules dicti sunt, omnes qui prætorias etiam populi provincias administrabant: sic post Constantinum nulli jam prætorii legati Augusti, sed omnes consulares sunt appellati. inde provinciæ proconsulares, consulares, & præsidiales illis temporibus tantum cognita, nullæ dehinc prætorias. sed hæc alias pluribus.

GRUTERUS.

² Factus est imperator, & scurvarius &c.] Pal. non agnoscit illud Imperator &c.

s. Extat

scurrarum joco Claudius appellatus est. Quumque se gravissime gereret, neque à militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis à quibus factus fuerat, interemptus est. Extat ejus sepulcrum, in quo grandibus literis circa Bononiam incisi sunt omnes ejus honores, ultimo tamen versu adscripto,

FELIX AD OMNIA, INFELICISSIMUS IMPERATOR.

Extat ejus familia, Censorinorum nomine frequentata: cujus pars Thracias odio rerum Romanarum, pars Bithyniam petiit. Extat etiam domus pulcherrima adjuncta gentibus Flaviis, quæ quondam Titi principis fuisse perhibetur. Habes integrum numerum triginta tyrannorum, qui cum malevolis quidem, sed

CASaubonus.

2 Extat etiam domus pulcherrima adjuncta gentibus Flaviis. Quomodo gentibus adjuncta domus? Lego, adjuncta adibus Flaviis. corruerunt, qui meminertant initio sequentis vitæ gentium Flaviarum haberi mentionem.

3 Qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. Insignis emendatio est, quam imputat nobis hoc loco unicus regie bibliothecæ codex: nam omnes alii nullo plane sensu, qui cum male nobis quidem. Cæteri, inquit, malo animo & obrectandi studio me reprehendebant, ob promissum in libri titulo majorem tyrannorum numerum, quam potuissent invenire. tu reprehendisti quidem, sed animo non malo: quin imo juvisti etiam, & unde supplerem quod deerat suggestisti. Causari est ἀδικῶν & cum aliquo expoſtulare. hinc nostrum gausser. neque aliter hoc loco interpretandum. hinc apud B. Ambrosium causas prestare, pro aliquid committere, unde causandi occasio detur malevolis.

SALMASIUS.

1 Felix ad omnia, infelicissimus imperator. Elegantius Palatinus: felix omnia, infelicissimus imperator. quæ Græca locutio est, τὸν πάντων ἀδικοῦντων.

πᾶν τῶν ἀδικῶν. Poëta: cætera Grajus. Sallustius: sanctus alia. Tertullianus de Pallio: cum ob cultum omnia candidatiam, & ob notam vitæ, & privilegium galeri Cæteri imitantur. idem alibi: ad hoc enim venerat, ut à delicto purus, & omnia sanctus pro peccatoribus obediret. plura ad ipsum Tertullianum de Pallio congesimus quæ heic repetenda non duximus.

3 Qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. Ita restituit hunc locum Casaubonus, & merito de hac emendatione gloriatur. est enim egregia. facile tamen fuit veterem & primam editionem legenti, mendum typographicum, quod in illa hæserat, corrigere. sic enim ea habet, qui cum malevolis quidem, sed bono animo causabaris. quis non miretur supinitatem, & negligentiam, vel ἀδελφῶν potius, eorum qui sequentes editiones adornarunt, quibus vitium typographi non suboluit, deditaque opera depravarunt, quod exigua vel nulla opera poterant emendare, si oculis suis usi essent? Palatinus, malevolis.

GRUTERUS.

3 Qui cum malevolis quidem, &c. Læctiori codicis Regii propius accedit Palatinus quam vulgati. hi enim præferunt male nobis; ille male vobis.

I TRA-

sed bono animo causabar. Da nunc cuius libellum non tam diserte quam fideliter scriptum. Neque ego eloquentiam videor pollicitus esse, sed rem: qui hos libellos quos de vita principum edidi, non scribo, sed dicto: & dicto cum ea festinatione, quam, siquid vel ipse promisero vel tu petieris, sic perurges ut respirandi non habeam facultatem. Nunc ad Claudium principem redeo: de quo speciale mihi volumen, quamvis breve merito vitæ illius videtur edendum: addito fratre singulari viro, ita ut de familia tam sancta & tam nobili saltem pauca referantur.

TREBELLII POLLIONIS
DIVUS CLAUDIUS,
A D
CONSTANTINUM AUG.

VENTUM est ad principem Claudium, qui nobis intuitu Constantii Cæsaris cum cura in

CASAUBONUS.

TREBELLII POLLIONIS.] Hunc verum auctorem esse, initio libri precedentis probavimus. inferius autem dicturi sumus, videri hunc librum *Agonodoli* esse prioris editionis; cum initio aliter hanc vitam auctor edidisset.

2 Ventum est ad principem Claudium, q.] Ita scripti. Erat editum, Feliciter ventum est ad pr. Cl. qui ridiculus error ab antiquorum consuetudine profectus est, qui completo libro vocem FELICITER subicere soliti, ac statim scriptionem continuare. Hieronymus ad Marcellam: Scire debemus apud Hebraeos in fine librorum unum è tribus salere subiecti: ut aut Amen מן scribant, aut Sela סלה, aut Salom, שלום quod exprimit pacem, unde & Salomon pacificus dicitur:

ut sclemus nos completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis, medium interponere Explicite, aut Feliciter, aut aliquid istiusmodi. Qui antiquas membranas aliquando tractarunt, verissimum esse norunt quod ait Hieronymus. saepe enim invenias diversos libros, interdum etiam auctorum diversorum opera, sine ullo spatio continuata, altera tamen harum dictionum interposita. Librarii vero vocem illam modo appingunt fini prioris libri, modo sequentis initio. Scripserat igitur librarius, Divus Claudius. Feliciter. sic supra invenimus in regio, Antoninus Pius. Feliciter.

SALMASIUS.

2 Ventum est ad principem Claudium.] Si mei iudicii res esset, pollem tolli